

Univerzita Karlova v Praze

Husitská teologická fakulta

Diplomová práce

Praha, 2008

Univerzita Karlova v Praze

Husitská teologická fakulta

Diplomová práce na katedře Biblistiky u ThDr. Petra Melmuka, Th.D.

na téma:

Marie Magdalská v Bibli a křesťanské tradici
Mary of Magdala in the Bible and in the Christian tradition

Jméno: Vendula Kalvasová

Studijní obor: Učitelství náboženství, etiky a filosofie

Forma studia: prezenční

Školní rok: 2008

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením ThDr. Petra Melmuka, Th.D. s použitím uvedené literatury.

V Praze 25. 6. 2008.....

Kalvasová'

Děkuji ThDr. Melmukovi, Th.D. za jeho nesmírnou trpělivost, vzácné poznámky a cenné rady včetně odborné pomoci. Rovněž děkuji celé své rodině, především své mamince a přátelům za jejich pomoc a podporu.

Motto:

*Láska je trpělivá, laskavá, nezávidí, láska se nevychloubá a není domýšlivá.
Láska nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá
křivdy. Nemá radost ze špatnosti, ale vždycky se raduje z pravdy. Ať se děje
cokoliv, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá.*

1K 13,4 - 7

ANOTACE

Diplomová práce na téma „Marie Magdalská v Bibli a křesťanské tradici“ je rozdělena do tří částí.

V první části, která je stěžejní, vychází z biblického textu, především z Nového zákona. Zde jsou podrobně rozebrány přívlastky, se kterými byla a je spojována osoba Marie Magdalské.

Část druhá se zabývá vybranou nekanonickou literaturou, ve které se objevuje jméno Marie Magdalské. Na základě textů Tomášova evangelia, Filipova evangelia, Mariina evangelia, Rozhovoru se Spasitelem a Pistis Sofia jsou opět rozebrány přívlastky, které této ženě přisoudila tato literatura.

Třetí část pojednává o nejnovějších výzkumech raně křesťanského období a jejich spojení s postavou Marie Magdalské. Na závěr je shrnut současný pohled na její osobu a zachycení jejího životního příběhu v literární podobě očima dnešní doby; tzn. z pohledu současných autorů.

ANNOTATION

The diploma thesis " Mary of Magdala in the Bible and in the Christian Tradition" is divided into three parts.

The first, key part, is based on biblical text, primarily the New Testament. It analyzes in detail the attributes ascribed to the person of Mary of Magdala.

The second part reviews selected non-canonic literature in which the name of Mary of Magdala appears. Based on the texts of the Gospel of Thomas, the Gospel of Philip, the Gospel of Mary, the Conversation with the Savior and the Pistis Sofia, the attributes ascribed to her by this literature are again analyzed.

The third part discusses the most recent research of the early Christian era and their connection with Mary of Magdala. The conclusion summarizes the current views of her and how her life story is captured in literary form through contemporary eyes, i. e. from the viewpoint of contemporary authors.

OBSAH

1.	Úvod	10
2.	Marie Magdalská- její postava v Bibli	13
2.1	Jméno	13
2.2	Části Bible, ve kterých je Marie Magdalská zmíněna	15
3.	Nový zákon a ženy.....	17
4.	Ježíš Kristus a ženy	18
5.	Apoštol Pavel a ženy	19
6.	Marie Magdalská jako hříšnice	21
6.1	Ježíš vyhání z Marie Magdalské sedm démonů	22
6.2	Cizoložná žena	25
6.3	Polepšená hříšnice	26
6.4	Tři ženy se vzácným olejem	28
7.	Marie Magdalská jako jedna z žen doprovázející Ježíše Krista.....	32
8.	Přítomnost Marie Magdalské u ukřižování a vzkříšení	37
8.1	Marie Magdalská jako jedna z žen sledující ukládání Ježíšova těla do hrobu.....	40
8.2	Marie Magdalská jako jedna z žen kupujících vonnou mast	42
8.3	Marie Magdalská jako jedna z žen přicházejících pomazat Ježíšovo tělo a nalézající prázdný hrob	44
8.4	Zjevení Marii Magdalské	48
9.	Marie Magdalská v apokryfní literatuře	54
10.	Marie Magdalská a její vztah k Ježíši Kristu.....	57
10.1	Marie Magdalská jako žena, kterou Ježíš miloval	57
10.2	Marie Magdalská jako učedník „kterého Ježíš miloval“	62
11.	Marie Magdalská jako „Apoštol apoštolů“	65
11.1	Vymezení termínu „apoštol“	65
11.2	Apokryfní texty vztahující se k Marii Magdalské jako k „Apoštolu apoštolů“.....	66
11.3	Marie Magdalská versus Apoštol Petr	76

12.	Marie Magdalská očima současnosti	80
12.1	Marie Magdalská v beletrii	80
12.2	Tajemství Talpiotské hrobky	84
13.	Závěr	88
14.	Seznam použité literatury	92
15.	Seznam zkratk	95
16.	Summary	98

1. Úvod

Téma mojí diplomové práce se nazývá „Marie Magdalská v Bibli a křesťanské tradici“. Jak již sám název napovídá, svou pozornost jsem zaměřila na jednu z nejzáhadnějších postav Nového zákona. Záhada kolem osoby této ženy je i v dnešní době velmi aktuální a proto je jí věnována velká pozornost badatelů, archeologů, teologů i historiků. Z tohoto důvodu se o Marii Magdalské objevila celá řada různých a mnohdy i kontroverzních teorií. Ve své práci jsem se proto i já snažila zaznamenat některé nesrovnalosti v životě této ženy a podchytit události, kterých se týkají.

Cílem mé práce byla snaha vidět postavu Marie Magdalské z co nejširšího úhlu pohledu na její osobu z dobového zachycení zpráv o ní a utvořit si nějaký konkrétní názor na ženu, která ač hrála důležitou úlohu v životě Ježíše a v šíření jeho učení v raně křesťanském světě, zůstala zahalena tajemstvím. Zároveň jsem si chtěla ověřit i svůj soukromý názor, že postava Marie Magdalské se stala obětí účelového zkreslení dějinných událostí. Pokud by to tak bylo, zajímalo mě proč.

Ráda bych zdůraznila, že jsem svou diplomovou práci pojala především z biblického hlediska. Na danou problematiku jsem se proto nezaměřila z hlediska systematické teologie a nevěnovala jsem se podrobně ani jejímu feministickému pojetí.

Abych získala co největší množství odborné literatury k danému tématu, využívala jsem knižní fondy Národní knihovny, Knihovny Evangelické teologické fakulty, Knihovny Husitské teologické fakulty a Knihovny Parlamentu ČR, jejíž pracovníci mi zprostředkovali spojení se Studijní vědeckou knihovnou Plzeňského kraje.

Nemohu popřít, že odborné literatury v českém jazyce, která se věnuje biblistice je dostatečné množství, větší problém byl však se zahraniční odbornou literaturou. Vzhledem k vysokým cenám knih je pro většinu českých knihoven v rámci jejich rozpočtů nákup odborné literatury omezen. O cenách odborné literatury a časopisů, týkajících se biblistiky jsem se v zahraničí přesvědčila sama. Vzhledem k těmto okolnostem jsem se snažila využít Mezinárodní knihovní výpůjční službu a většinu cizojazyčné literatury získat touto cestou, kterou mi zprostředkovala Knihovna Parlamentu ČR.

Velkým přínosem pro mojí práci byly knihy Claudie Büllsbach „Maria Magdalena in der frühchristlichen Überlieferung“ a Reinharda Nordsiecka „Maria Magdalena, die Frau an Jesu Seite“.

Literatura, ze které jsem čerpala měla většinou dobře propracovaný poznámkový aparát, musím však bohužel konstatovat, že postava Marie Magdalské, ač v dnešní době velice aktuální, je v odborné literatuře většinou postavou okrajovou. Musela jsem proto u odborné literatury většinou vycházet z celkového kontextu, neboť monografické zpracování její postavy bylo minimální a to včetně životopisu.

Dále jsem čerpala poznatky z internetového serveru EBSCOhost., i z dokumentárně vědeckých filmových dokumentů BBC.

Svoji práci jsem si rozdělila do tří částí.

V první části jsem se zabývala postavou Marie Magdalské, jak je zachycena v Bibli a využívala jsem přitom komentáře, výklady a literaturu, která se k Bibli vztahuje.

Jednotlivé kapitoly práce jsem se snažila rozčlenit tak, aby byl zachován sled událostí o kterých hovoří Nový zákon a které jsou spojovány se jménem Marie Magdalské. Pro lepší orientaci v dané problematice užívám tabulky s citovaným biblickým textem. Přepis řeckých a hebrejských slov (tzn. originálního znění) je vždy v textu označen uvozovkami a je psán latinkou kurzivním písmem- vycházím z knih "Judaismus od A do Z" a "Křesťanství od A do Z".

V druhé části diplomové práce se zabývám tím, jak je pojmána postava Marie Magdalské v mimokanonické literatuře. Vycházím přitom z vybrané apokryfní literatury a k tomu příslušných komentářů.

Mimokanonická literatura zachycuje na rozdíl od kanonické literatury osobu Marie Magdalské z širšího úhlu pohledu a z tohoto důvodu jsem zaměřila na vybranou část těchto spisů, především gnostických. V této části práce se nezabývám všemi výroky, ve kterých je Marie Magdalská zmíněna, ale soustředíuji se na to, jak je v této literatuře popisována. Opět podotýkám, že vycházím z pramenů, které jsem si k dané problematice sama vybrala. V závěru této druhé části práce jsem se nemohla vyhnout stručnému srovnání vzájemného vztahu mezi Marií Magdalskou a apoštolem Petrem, vzhledem k tomu, jak jsou jejich postavy rozdílně zachyceny v kanonických a mimokanonických textech.

Třetí část mé diplomové práce se týká již současné doby a podávám v ní poslední informace o nejnovějším bádání a výzkumech vztahujících se k osobě Ježíše a s ním spojovanou postavou Marie Magdalské.

V závěru práce se stručně zaměřuji na současné pojetí postavy Marie Magdalské, jak je vnímána v posledních letech očima dnešních autorů, kteří předkládají veřejnosti své představy o této tajemné ženě.

2. Marie Magdalská - její postava v Bibli

2.1 Jméno

Postava Marie Magdalské hrála mezi ženami z Ježíšova okolí mimořádnou úlohu. Objevuje se všech čtyřech evangeliích, z nich se však nedozvídáme nic o jejím věku, společenském postavení, ani o jejích příbuzných. První, na co se v Bibli musíme zaměřit, je její jméno.

Marie Magdalská, Marie Magdaléna, Máří Magdaléna, Maria Magdaléna či Marie z Magdaly- tak i jinak je nazývána jedna z nejpozoruhodnějších a nejtajemnějších postav žen Nového zákona.

V řeckém textu je nazývána „*María Magdaléné*“. Původnímu textu je tak bližší překlad Marie Magdalská.¹

Profesor F. Bovon se zmiňuje, že její skutečné jméno bylo „*Mariamné*“² Přední odborníci na Marii Magdalskou (např. Karen Kingová, Francois Bovon) pak došli k závěru, že žena, zvaná v evangeliích Marie Magdalská, byla ve skutečnosti nazývána řeckou verzí svého jména : „*Mariamné*“ (Mariamené či Mariamné). Tato informace pochází v první řadě od církevního otce Órigena, který nazývá Marii Magdalskou „*Mariamné*“, potom od Epifana a z nekanonických textů jako je Pistis Sofia či Skutky Filipovy.³

“Magdalena“ je vlastně latinské přídavné jméno a znamená „Magdalská“, tedy ta, která pochází z Magdaly.⁴

Marie Magdalská patrně pocházela z Galilejského městečka Magdaly. Magdala (hebrejsky Migdol=věž) bylo město na západním břehu Genezaretského jezera mezi Tiberiádou a Kafarnaum. Dnes je to nepatrná vesnička El- Medždel.⁵

Nový biblický slovník lokalizuje přesněji městečko Magdalu na místo, ležící při břehu Galilejského jezera severně od Tiberiady a Chamátu a jižně od Kafarnaum. Uvádí, že na jeho místě dnes pravděpodobně stojí Chirbet Medžel.⁶

¹[http:// www.Libri.cz/databaze/jmena/den.php?m=7&d=22](http://www.Libri.cz/databaze/jmena/den.php?m=7&d=22), vytištěno 23.11.2006.

²Bovon Francois, Mary Magdalene in Acts of Philip, in Stanley Jones, Which Mary?, Atlanta: Society of Biblical literature, 2002.

³Jacobovici Simcha, Pellegrino Charles, Hrobka Ježíšovy rodiny, objev, výzkum a důkazy, které mohou změnit dějiny, Knižní klub, 2008, str.208-209.

⁴[http:// www.Libri.cz/databaze/jmena/den.php?m=7&d=22](http://www.Libri.cz/databaze/jmena/den.php?m=7&d=22), vytištěno 23.11.2006.

⁵BBC.Bible Mysteries. The real Mary Magdalene.

⁶Douglas J. D., Nový biblický slovník, Návrat domů, Praha, 1996, str. 567, „Magdala, Magdaléna“

Ze starověké literatury víme, že toto město skutečně existovalo. Zmínky o něm jsou jak v Novém zákoně, tak v některých židovských textech. Jednalo se o město ležící 200km severně od Jeruzaléma na břehu Galilejského jezera. Úplný název zněl Magdala Terichea - Terichea znamená „nasolená ryba“. Úplný název tedy zní „Věž nasolených ryb“. Z toho lze usuzovat, že obyvatelé tohoto města se zřejmě zabývali rybolovem. James D. Tabor ve své knize „Ježíšova dynastie“ píše, že Magdala byla proslulá tím, že své „solené ryby“ vyvážela do celého římského světa.⁷

Židovský text popisující město Magdala se jmenuje „*Lamentationes raba*“, což v překladu znamená „Pláč Rabiho“. Stojí v něm pouze to, že Magdalu odsoudí Bůh a zničí ji jako hnízdo neřesti.⁸

Existují však i názory, že pojmenování „*Magdaléné*“ nemuselo mít nic společného s galilejským městem Magdalou. V Mt 15,39 stojí „*potom propustil zástupy, vstoupil na loď a připlul na území Magadan*“. Ve většině kritických vydáních Matoušova evangelia je užito názvu Magadan, ačkoli se pravděpodobně jednalo o Magdalu.⁹

Samotné jméno Magdala se v Novém zákoně vyskytuje jen jednou (Mt 15,39), přičemž nejlepší rukopisy jej čtou Magadan. Některé překlady uvádějí Magdalu nebo Magadan místo Dalmanuty (jinak neznámé -Mk 8,10). Magadan bylo území na západním břehu Galilejského jezera, ke kterému se Ježíš připlavil po nasycení zástupů a patrně zahrnuje i město Magdalu.¹⁰

Mariin přívlstek mohl také pocházet z řeckého „*Mighdol*“ což znamená strážní věž, nebo z hebrejského „*Magdal*“, což znamená věž nebo odvozeně něco, či někoho vysokého, velkého a vznešeného. Marie pak nemusela být Marií z města Magdaly, ale Marie Vznešená nebo Marie od věže.¹¹

Příjmení Magdalská však dokazuje možná i něco zcela jiného, a totiž to, že nebyla vdaná. Vdaná žena by nosila manželovo jméno. Marie Magdalská je neměla, a to naznačuje, že byla svobodná. Stejně tak v textech evangelíí nic nenasvědčuje tomu, že by byla vdaná, že by měla děti a v neposlední řadě zde není popisována ani jako vdova.¹²

⁷ Tabor James. D., Ježíšova dynastie, Skryté dějiny Ježíše a jeho královské rodiny a zrození křesťanství, Knižní klub, 2006, str.121.

⁸ BBC.Bible Mysteries. The real Mary Magdalene.

⁹ <http://www.Libri.cz/databaze/jmena/den.php?m=7&d=22>, vytištěno 23.11.2006.

¹⁰ Douglas J. D., Nový biblický slovník, Návrat domů, Praha, 1996, str. 567, „Magdala, Magdaléna“

¹¹ Heller Jan, Výkladový slovník biblických jmen, Advent-Orion.Praha 2003.

¹² BBC.Bible Mysteries. The real Mary Magdalene.

Nevíme s jistotou zda Marii mělo její přízvisko skutečně spojovat s městem Magdalou ležícím na břehu Galilejského jezera. Její přízvisko totiž mohlo poukazovat také na něco zcela jiného, a to, že nosila zaplétané vlasy. Její přídomek může být totiž také odvozen z hebrejského „*gadaal*“, což znamená zaplétat.¹³

Jak je vidět z tohoto výčtu možností, dá se vysvětlit jméno Marie Magdalské z několika úhlů pohledu, ale který je správný, se asi nikdy nedozvíme. Po celé dějiny křesťanství se většinou setkáváme se jménem Marie Magdalena.

2.2 Části Bible, ve kterých je Marie Magdalská zmíněna

Jméno Marie Magdalské se v Novém zákoně objevuje jen dvanáctkrát a to včetně paralelních pasáží.

Marie Magdalská je v evangeliích, zařazených do křesťanského kánonu, zmiňována přímo jménem v následujících verších:

Mk 15,40; Mk 15,47; Mk 16,1; Mk 16,9.

Mt 27,56; Mt 27,61; Mt 28,1.

L 8,2; L 24,10.

J 19,25; J 20,1; J 20,11.

V evangeliích čteme o několika ženách. Pozoruhodné však je, že Marie Magdalská je téměř vždy jmenována na prvním místě, kdykoli je zmiňována ve výčtu jiných žen:

- Žen doprovázejících Ježíše L 8,2.
- Žen přihlížejících ukřižování Mt 27,56; Mk 15,40. Pouze Jan uvádí nejprve Ježíšovu matku a její sestru- J 19,25.
- Žen sledujících ukládání Ježíšova těla do hrobu Mt 27,61; Mk 15,47.
- Žen kupujících vonnou mast Mk 16,1.
- Žen přicházejících pomazat Ježíšovo tělo Mt 28,1. Evangelista Jan zde zmiňuje dokonce pouze Marii Magdalskou J 20,1.
- Žen sdělujících učedníkům zmizení Ježíšova těla L 24,10.

---

¹³ <http://www.myty.info/theology/magdalena/magdalene1.htm>., vytištěno 23.11.2006.

Skutečnost, že Marie Magdalská je tolikrát ve výčtu žen jmenována jako první dokazuje, že evangelisté vysoce hodnotili význam její postavy. Přesto je v kanonických evangeliích zmiňována jen v jejich závěru s výjimkou L 8 a to jen tehdy, kdy je přímou součástí děje a nelze ji opominout. Jedná se o začátek Ježíšovi mise, kdy z Marie Magdalské vyhání sedm démonů. Potom je Marie Magdalská zmíněna až na samém konci evangelií, kde přihlíží Ježíšovu ukřižování. Tady se také poprvé dozvídáme, že jej před tím následovala na jeho pouti a sloužila mu. Marie Magdalská je rovněž přítomna při ukládání Ježíšova těla do hrobu a druhý den kupuje se dvěma dalšími ženami vonné masti a společně jdou připravit Ježíšovo tělo k věčnému odpočinku.¹⁴

---

¹⁴ <http://www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm>., vytištěno 23.11.2006.

3. Nový zákon a ženy

Pozdní židovstvo zašlo ve srovnání s Gn 1 a 2 v ženské otázce o velký kus zpět. Žena byla radikálně vyloučena z kultovního života, který mohl být zastoupen výhradně mužem. Stejně jako ve starozákonní době se nesměla žena účastnit bohoslužeb v synagoze společně s muži a nesměla vykonávat obětní rituály, což byla činnost výhradně určená mužům. Že toto bídné postavení ženy patří dávné minulosti, na tom má rozhodující zásluhu Ježíš Kristus a křesťanství.

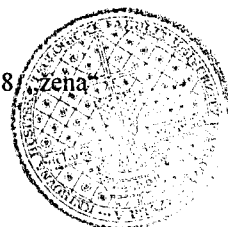
S příchodem Ježíše Krista přichází převratná změna. Ježíš volně hovoří se ženami, povolává je za učednice a své následovnice. Jako důkaz důležitosti, kterou Ježíš věnoval ženám, si můžeme všimnout i u výskytu četných ženských postav, které se objevují v jeho podobenstvích.

V Novém zákoně se jeví podobný protiklad mezi podřízeným sociálním a právním postavením ženy a zásadními teologickými výpověďmi o rovnoprávnosti muže a ženy. Ježíš vyvozuje z argumentace obou výkladů o stvoření spolupříslušnost muže a ženy (Mk 10,8).¹⁵

Nový zákon vyhlašuje úplnou rovnost muže a ženy v přijetí milosti a nerozlučnou jednotu dvojice, jenž nachází svůj nejdokonalejší výraz v jednotě Krista s jeho církví (Ef 5,21-23). Nezmenšuje v ničem uznání osobitosti ženy. Žena má svůj vlastní způsob bytí a projevu. Nový zákon znovu zhodnocuje zvláštnost muže a ženy tím, že jim navrácí správný rozměr, totiž ten, který je dán v Kristu, jenž jediný může vést k plnosti lidství.¹⁶

¹⁵ Stubhann Matthias a kol., Encyklopedie Bible, Geminy, Svoboda a. s., Praha, 1992, str. 728, „žena“

¹⁶ Allmen von Jean Jacques, Biblický slovník, Kalich, 1987, str. 345., „žena“

4. Ježíš Kristus a ženy

Postavení ženy bylo zpočátku v Novém zákoně spíše smutné. Osoba Ježíše Krista však přináší významný obrat v pohledu na ženy a jejich postavení ve společnosti.

Jak již bylo řečeno, Ježíš oproti dosavadním zvyklostem volně mluvil se ženami, hovořil s nimi i o Božích věcech (J 4,11-32), pomáhal jim a uzdravoval je. Ježíš také často vyslovuje myšlenku dvojích podobností, kde se obvykle v jednom z nich jedná o muže a ve druhém o ženu. "Muž zaseje hořčičné zrnko, žena zadělá do těsta kvas (L 13, 18-21), muž hledá ztracenou ovci, žena hledá ztracenou drachmu (L 15,1-10)". Ježíše některé ženy doprovázely i jako učednice. Jednalo se o ženy, které mu bezvýhradně věřily a svěčovaly do jeho rukou nejen své životy, ale i životy svých blízkých. Tím se staly jeho spolupracovnicemi v šíření radostné zvěsti o milosti a odpuštění.

V každém případě Ježíš projevuje otevřenost pro spolupráci žen, která je v židovském prostředí neobvyklá a prolamuje tím tak hranice zvyklostí. Židovskému rabbimu nebyla takováto spolupráce s ženami v jeho doprovodu dovolena a také nepředpojatost, s níž se Ježíš obracel k ženám, byla stálou příčinou kritiky jeho protivníků z řad farizeů.¹⁷

Jak již bylo výše řečeno, Ježíš ženy uzdravoval a ty také vystupovaly v jeho podobnostech. V tomto období nebylo běžné, aby muži a ženy spolu veřejně rozmlouvali, zvláště, když se neznali. Ježíš však k ženám na veřejnosti přesto mluvil a dovoloval jim, aby se ho dotýkaly a to dokonce i když byly „nečisté“ jako např. žena s krvotokem (Mk 5,25-34)¹⁸

Ačkoli jsou ženy mnohdy více empatictější a citlivější, tyto vlastnosti jim neubírají nic na jejich vnitřní síle. Snad právě proto ženám bylo dopřáno té milosti, aby se osobně účastnily díla spásy. Jistě také není náhodou, že se stávají svědky Kristova zmrtvýchvstání. Můžeme tedy konstatovat, že Ježíš ve své době pozdvihl ženy ve společnosti na nebyvalou úroveň.

---

¹⁷ Müller Paul- Gerhard , Malý Stuttgartský komentář, Evangelium Sv. Lukáše, Nový zákon 3, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 1998, str.81.

¹⁸ Metzger Bruce, Goldstein David, Ferguson John, Velké události Biblické doby- vzrušující výprava za lidmi a místy z Bible, Slováry, 1998, str.150.

5. Apoštol Pavel a ženy

Vlivem osoby Ježíše Krista se však pohled na ženy neustálil. V prvotní církvi a společnosti nabyl opět nového významu. Skutky apoštolské a epištoly se zmiňují o četných ženách, které se tím či oním způsobem podílely na službě evangelia (1K 1,11; Ko 4,15; 1 Tm 1,5 aj.). Tyto oddíly nám však neumožňují vymezit přesnou úlohu, kterou měly ženy uprostřed církve.

Apoštol Pavel výslovně uznává, že žena může být povolána, aby prorokovala, tedy mluvila v církvi jako muž (1 K 11,5). Toto rovnoprávné místo je popsáno v listu Galatským slovy „*Není už rozdíl mezi židem a pohanem, otrokem a svobodným, mužem a ženou. Vy všichni jste jedno v Kristu Ježíši*“ (Ga 3,28-29). Obecně řečeno, apoštol Pavel jasně vyhláší rovnost muže a ženy „v Kristu“, což zahrnuje rovnocennou pohlavní vzájemnost (1K 7,4) a nejúplnější rovnost v přijímání milosti a výzvy Ducha Svatého (Ga 3,28; 1K 11,12).¹⁹

V některých novozákonních výrocích sice stále prosvítá starověké hodnocení žen včetně soudobých obyčejů s ním spojených (1K 11,2-16; Ko 3,18; Ef 5,21 aj.). Přesto však křesťanství přineslo do tohoto sociálního problému revoluční změny, neboť vztah muže a ženy je přirovnáván ke vztahu Krista a církve. Je to tedy vztah vrcholné lásky a úcty, je to posvátné tajemství a ženy jsou spolu s muži dědičkami věčného života (1P 3,7).²⁰

Apoštol Pavel vypracoval skutečnou teologii ženy a ukázal přitom, že rozlišování mezi mužem a ženou je překonáno a posvěceno. Pavel chválí charisma panictví, ale zároveň říká, že je lepší se oženit, než hořet (1K 7,9). Neváhá tak oponovat Genesi, která říká, že člověku samotnému není dobře (Gn 2,18), podle něj jsou však přesto všichni- muži i ženy povoláni k panictví.²¹

Můžeme říci, že rozdíl mezi pohlavími je v pavlovské době překonán vírou, ale všimněme si, že v každodenním životě je i nadále skutečností. Ačkoli Pavel zastával všechny tyto zmíněné pravdy, nebyl v těchto otázkách stoupencem převratu. Zdá se, že prvotní křesťanství muselo do určité míry spíše brzdit jistého osvobozovacího ducha pozdní řecké vzdělanosti. To vysvětluje, že ve společenském pohledu Pavel nepřestával

¹⁹ Allmen von Jean Jacques, *Biblický slovník*, Kalich, 1987, str. 345-346 „žena“

²⁰ Kubíková Jiřina, *Dveře Království*, Blahoslav, Praha, 1948, str. 229.

²¹ Němec Petr, *Vzájemné postavení muže a ženy ve světle Nového Zákona*, Magisterská práce, Praha, 2000, str.23.

zastávat určité odstupňování, jistou nadřazenost pohlaví. Stručně řečeno, na mnohých místech Nového zákona v sobě apoštol Pavel nezapře svou původní farizejskou zbožnost- např. v 1K 11,5, požaduje, aby ženy v církevním shromáždění nosily závoj a také jim zakazuje v církevním shromáždění mluvit.

V tomto pojetí není žena, ačkoli má v této době již jistou křesťanskou důstojnost, zbavena své závislosti na manželovi.

Apoštol Pavel dále poukazuje svým výrokem na to, že žena je podřízena muži právě tak, jako muž Kristu a Kristus Bohu, jedná se tedy o jakýsi hierarchický žebřík. Podřízení ženy pod muže je myšlením, které se opírá o Gn 3,16. Znamená to, že v náboženském ohledu jsou si muž a žena rovni, ale dovolávají se toho na otřesení pozemské podřízenosti ženiny by bylo nedovoleným zneužíváním duchovní pravdy. Myšlenkový pochod, jímž apoštol Pavel vyvozuje ze zásady podřízenosti ženy mužovi a muže Kristu to, že je žena povinna si zahalovat hlavu při modlitbě, souvisí také s tehdejšími mravy.²²

Zde však jde méně o vyhlásování zásad nežli o pravidla slušnosti, neboť apoštolova napomenutí mají hlavně platnost kvůli pořádku a dobrému svědectví mezi pohany. Také pozdní listy zrcadlí potřebu přibrzdit nepravé osvobozování žen (1Tm 2,11; 3,14; 5,13).²³

---

²² Souček J. B., Začátky a základy křesťanského náboženství, První epištola Pavla Korintským, Kalich, 1940, str. 117-118.

²³ Allmen von Jean Jacques, Biblický slovník, Kalich, 1987, str. 345-346 „žena“

6. Marie Magdalská jako hříšnice

Nejrozšířenější křesťanská tradice považuje Marii Magdalskou za patronku nejstaršího řemesla v dějinách lidstva. V povědomí mnoha lidí byla a je i dnes, přes všechny nové informace týkající se její osoby, považována za nevěstku a velkou hříšnici, kterou napravilo až setkání s Ježíšem. V církevní tradici byly s Marií Magdalskou ztotožňovány různé postavy hříšných žen.²⁴

Je samozřejmé, že téma krásné a hříšné ženy a později kajícnice bylo a dodnes je velmi atraktivní. Proč je však spojováno právě s Marií Magdalskou? Jedno je jisté, v žádném evangeliu není přímo uvedeno, že by Marie Magdalská byla hříšnicí či bývalou prostitutkou.

Pouze evangelista Lukáš (L 7,37) píše o ženě hříšnici, kterou mnozí spojují přes Marii z Betánie s Marií Magdalskou.²⁵

Čtenářům evangelií zřejmě vadilo, že se v nich o vztahu Marie Magdalské k Ježíšovi píše tak málo, a proto ji přidávali do příběhů, v nichž původně nefigurovala. Tak vznikly tradice například o tom, že byla nevěstkou, málem ji ukamenovali za cizoložství a měla sestru Martu a bratra Lazara.²⁶

Jedním z mnoha jiných důvodů, proč k takovýmto záměnám mohlo dojít, je samotné jméno- Marie. Toto jméno bylo v 1. st. n. l. velmi časté a Marie se jmenovala téměř každá palestinská židovka. Jenom z evangelií známe Marií šest, včetně Ježíšovy matky, a to evangelia jménem uvádějí pouze šestnáct žen. Z tohoto důvodu se rozlišují pomocí přívlastků. Může se proto někdy stát, že autor hovoří o jedné Marii, ale čtenář se domnívá, že mluví o jiné. Vezmeme-li v úvahu i skutečnost, že v raných příbězích o Ježíšovi se objevují také bezejmenné ženy, je někdy skutečně těžké rozpoznat, kdo je kdo.²⁷

---

²⁴ <http://www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm>., vytištěno 23.11.2006.

²⁵ <http://www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm>., vytištěno 23.11.2006.

²⁶ Ehrman Bart. D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str. 236.

²⁷ Ehrman Bart. D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.237.

6. 1. Ježíš vyhání z Marie Magdalské 7 démonů

V Markově a Lukášově evangeliu se dočteme o tom, že Ježíš vyhnal z Marie Magdalské sedm démonů. (Mk 16,9; L 8,2)

Nejprve je nutné obrátit pozornost k samotnému číslu sedm.

Číslo sedm mělo od nejstarších dob symbolický význam a ve starověku bylo pokládáno za posvátné. Egypťané, Židé, Arabové, Babyloňané, Římané i mnoho jiných národů přikládaly sedmičce zvláštní význam. Někteří vykladači se domnívali, že důležitost tohoto čísla vznikla ze starověkého zjištění sedmi planet, o nichž se věřilo, že každá z nich řídí jeden den v týdnu (toto tvrzení je zjistitelné od 1. stol. př. Kr. v Egyptě).²⁸

Sedmička však byla pokládána za posvátné číslo ještě dříve, než byl ustálen starověký počet planet. Zdá se, že význam sedmičky byl původně nejspíše odpozorován na čtyřech proměnách měsíce vždy po sedmi dnech a zjištění sedmi planet pak dodatečně posílilo význam, který byl tomuto číslu přikládán. U starých Babyloňanů měla sedmička důležitost v kultu i v mytologii. Bylo to číslo symbolizující plnost, úplnost i uzavřenost celku.²⁹

Ve Starém i Novém zákoně má sedmička také důležitý význam. Ve Starém zákoně měla symboliku plnosti a dokonalosti- např. Hospodin koná dílo stvoření v sedmi dnech (Gn 2,2n), stavba chrámu trvala sedm let (1 Kr 6,38) a Velikonoční slavnosti trvaly sedm dní (Ex 12,15). V Novém zákoně máme sedmero podobenství (Mt 13), Modlitba Páně má sedm proseb apod. U Mt 12,45 a L 11,26 je číslo sedm náznakem dokonalé zkaženosti, jež už nemůže být horší.³⁰

A tak se dostáváme i k údaji , že Marie Magdalská byla posedlá sedmi démony.

Z hlediska důležitosti čísla sedm si však musíme položit otázku, co to v jejím případě znamenalo. Byla snad skrz na skrz zkažená?

Výjimečný jev posedlosti, který měl od dob apoštolských jen zřídka kdy obdobu, představuje sám o sobě něco zvláštního. Zápisy ukazují, že v Kristově době se vyskytoval častěji než jindy. Démonická posedlost byla skutečná a nelze ji objasnit způsobem, jak si tělesné či duševní poruchy vysvětlovali neznalí, avšak upřímní lidé.

²⁸ Novotný Adolf, Biblický slovník, Kalich, 1992. str. 860-861, „sedm“

²⁹ Novotný Adolf, Biblický slovník, Kalich, 1992. str. 860-861, „sedm“

³⁰ Novotný Adolf, Biblický slovník, Kalich, 1992. str. 860-861, „sedm“

Tuto diagnózu vyslovil sám Ježíš a přijímal ji od druhých. Omyly jeho součastníků ho nikdy neoklamaly. Toho, kdo byl posedlý zlým duchem (*daimonizomenos*= démonizovaný, v moci démonických sil), mohl duch, který ho ovládal, užívat jako svých úst. Posedlost často doprovázely fyzické projevy- např. slepota, hluchota či epilepsie. Dotyční měli většinou schopnost rozpoznat Ježíšův charakter a věděli, že spadají pod jeho autoritu.³¹

Ve starých dobách lidé věřili, že démon může posednout člověka, který udělal něco špatného, ale dobrý a bohabojný člověk byl před tímto nebezpečím chráněn.³²

Toto však neodpovídá novozákonním textům. Vymítání démonů v nich bylo řazeno k podobné službě, jako je uzdravování nemocných (Mt 10,8; L 9,1). Postižení člověka démonem bylo považováno za druh onemocnění.³³

Ve starověku u všech národů byla rozšířena víra v démony. Věřil v ně každý člověk. Ježíš i evangelisté víru v démony sdíleli s celým tehdejší svět. Tato víra byla ovlivněna především babylonsko-perským myšlením. Démoni se svým knížetem satanem, Belzebubem představovali království zla proti království Božímu. Židé věřili, že Bůh prozatím ponechává satanovi a démonům moc a vládu nad tímto světem stejně jako věřili, že je jednoho dne zničí a zřídí své království i na této zemi, jako je zřídil na nebi.³⁴

Existence démonů si Židé vykládali tak, že se jedná buď o padlé anděly nebo o duše zemřelých a zlých lidí nebo o bohy pohanských národů. Představovali si, že démoni bydlí na pustých a opuštěných místech, v pouštích, v hrobech, na nečistých místech nebo ve spodní vrstvě vzduchu. Lidé však věřili i v to, že se démoni mohou usadit v člověku a to nejen v jednotlivci, ale i ve větším počtu lidí. Zároveň také věřili, že mohou být příčinou všelijakých nemocí. Nemocní pak byli nazýváni „posedlí démonem“. Věřili, že zlý duch se usadí v těle jako v obydlí a působí zjevy, jež bylo možné na nemocném pozorovat- např. horečku, němotu, ochrnutí apod. Démonům byly připisovány hlavně nemoci, které vyvolávaly těžko vysvětlitelné a nápadné změny na člověku - např. zuřivost, duševní poruchy, padoucnici aj. Toto pojetí nemocí bylo zbytkem animistického světového názoru, ale jistě také souviselo s pozorováním

---

³¹ Douglas J. D., Nový biblický slovník, Návrat domů, Praha, 1996, str.498, „posedlost“

³² BBC.Bible Mysteries. The real Mary Magdalene.

³³ BBC.Bible Mysteries. The real Mary Magdalene.

³⁴ Kovář František, Výklad Evangelia Markova, Blahoslav, Praha, 1946, str. 25.

případů tzv. rozštěpení vědomí, tj. případů, kdy zdravé vědomí ztrácí svou jednotu a kdy z nemocného mluví vedle jeho osobnosti ještě druhá osoba.³⁵

Ve starověku lidé obecně věřili, že démon může být z člověka vypuzen osobou, která má nad ním převahu. Převahy nad ním potom – jak věřili, nabývá ten, kdo zná pravé jméno takového ducha, nebo kdo mu dovede poručit jménem ducha vyššího, než je ten, kterým je člověk posedlý.³⁶

Jak již bylo řečeno, vymítati a vypuzovati démony zároveň znamenalo uzdravovati z nemocí, které byly podle tehdejší víry démony působeny. Ježíš také podle evangelijních zpráv prováděl vymítání démonů, ale zavrhoval při tom veškerý čarodějnický aparát, který byl běžný u židovských exorcistů. Jeho činnost tak můžeme chápat jako uzdravování nemocných lidí.³⁷ Je tedy možné, že posedlost Marie Magdalské sedmi démony mohla být nějakou nemocí- např. epilepsií či narušením osobnosti. Posedlost však v žádném případě není totožná s epilepsií nebo duševními poruchami obecně.³⁸

V neposlední řadě je nutné si také uvědomit, že v evangeliích nikde nenajdeme zmínku o tom, že by lidé, kteří byli postiženi démony, byli hříšníky. Žádný evangelijní příběh se rovněž nezmiňuje o tom, že by takto postižený člověk měl zlou povahu. Pokud byl člověk posedlý démony, mohlo to tedy prostě znamenat, že byl nemocný a nemoc nemusela být nutně zaviněna jeho vlastní vinou.

Sedm démonů mohlo zároveň představovat i sedm lidských slabostí. Akt oproštění Marie Magdalské od lidských slabostí by pak představoval jistý druh jejího zasvěcení či konverze. Spekuluje se i o tom, že mohla původně vyznávat kult bohyně Ištar, jenž zahrnoval 7 stupňů zasvěcení.³⁹

Jak již bylo řečeno, když byl někdo posedlý démony- tedy zlými duchy, většinou se předpokládalo, že si to přivodil sám. Potíže Marie Magdalské se patrně proto nesetkávaly s pochopením.

Mnoho starověkých kultur vnímalo posedlost zlými duchy jako vzkaz, kterým Bůh člověku sděluje, že něco provedl. Člověk by pak na to měl reagovat pokáním, změnou způsobu života či obětinou v chrámu. Vyléčit ho mohla jen nadpřirozená síla.⁴⁰

³⁵ Kovář František, Výklad Evangelia Markova, Blahoslav, Praha, 1946, str. 26.

³⁶ Kovář František, Výklad Evangelia Markova, Blahoslav, Praha, 1946, str. 26.

³⁷ Kovář František, Výklad Evangelia Markova, Blahoslav, Praha, 1946, str. 26.

³⁸ Douglas J. D., Nový biblický slovník, Návrat domů, Praha, 1996, str.498, „posedlost“

³⁹ Baigent Michael, Richard Leigh Richard, Lincoln Hanry, Svatá krev a svatý grál, Dobra 2003, <http://www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm>., vytištěno 23.11.2006.

⁴⁰ BBC.Bible Mysteries. The real Mary Magdalene.

Na posedlost je ale také možné pohlížet z jiného hlediska.

V době, ve které žila Marie Magdalská, neměly ženy mnoho práv a zastání. Ve společnosti, kde vládli muži, bylo jistě těžké se vzepřít, protože vzpoura by znamenala ještě větší útisk. Jedinou účinnou i možnou obranou bylo, že člověka posedl d'ábel. Obrazně řečeno, žena se v tomto případě bránila útisku tím, že se prala se zlými duchy.⁴¹

Bylo by celkem logické, kdyby Marie Magdalská- svobodná žena v takovémto případě použila tuto taktiku, aby se bránila.

Pokud by však symbolika sedmi démonů měla poukazovat na skutečnou zkaženost Marie Magdalské, je pravděpodobné, že v očích společnosti byla už ve své době hříšná.

Vyhnání sedmi démonů z Marie Magdalské bylo každopádně počátkem velké změny v jejím životě. Byla očištěna od zla a hříchu a přidala se k Ježíšovu hnutí.

Domnívám se, že ať už vyhnáním sedmi démonů z Marie Magdalské mysleli autoři evangelií cokoli, nemuselo to nutně poukazovat na její hříšnost, či snad dokonce prostituci, tedy na vlastnosti, se kterými je Marie Magdalská později úzce spojována. Jisté však je, že pověst nevěstky může mít i své kořeny v evangelijní zprávě, že Ježíš z Marie Magdalské vyhnal sedm démonů (Mk 16,9; L 8,2).

6.2 Cizoložná žena

Marie Magdalská byla v církevní tradici rovněž ztotožňována s různými postavami hříšných žen. Byla považována za cizoložnou ženu, kterou Ježíš zachránil před ukamenováním (J 8).

V nejstarších dochovaných rukopisech Nového zákona vyprávění o setkání cizoložné ženy s Ježíšem vůbec nenalezneme. V mladších rukopisech potom není jednotné jeho umístění. Některé rukopisy mají tuto perikopu tam, kam ji umísťuje překlad Kralických (na přechodu mezi 7. a 8. kapitolou Janova evangelia), jiné například na konci čtvrtého evangelia. Důvod tohoto různého zařazení není zcela jasný. Soudí se, že jde o jednu z výrokových historií, která náležela ke starším vrstvám tradice. Na rozdíl od jiných však nebyla převzata do synoptických evangelií.⁴²

⁴¹ BBC.Bible Mysteries. The real Mary Magdalene.

⁴² Mánek Jindřich, Setkání s Pánem (postavy Nového zákona), Blahoslav, 1954, str.51.

Umístění vyprávění o cizoložné ženě v Janově evangeliu, kam svou formou málo zapadá, je potom spíše dokladem, že církvi byla tato perikopa značně ceněna. Její poselství je jasné a významné. Setkání Ježíše s těmi, kdo byli ochotni pro hřích kamenovat, i setkání se ženou, která měla být kamenována, mělo živý vztah k situacím, které jsou i dnes stále živé.⁴³

Ježíš vidí hřích ženy, ale zastává názor, že ji nemohou soudit ti, kdo nejsou lepší. Ježíš jí proto odpustí.

Tento velice poutavý příběh by se na Marii Magdalskou hodil pouze v případě, kdyby o ní bylo známo, že se provinila tím, že byla cizoložná. Bible však o ní v žádném takovém případě a kontextu nehovoří. Opět se to ale výborně se hodí k přívlastkům, které byly s Marií Magdalskou spojovány v křesťanské tradici. Když už je někdo jednou považován za hříšníka a je navíc ještě ženou, je logické, že se snadno spojí myšlenka hříchu s cizoložstvím.

Nejnovější poznatky z bádání historiků - biblistů poukazují na to, že s cizoložnou ženou z Janova evangelia neměla Marie Magdalská nic společného.⁴⁴

6.3 Polepšená hříšnice

Křesťanská tradice Marii Magdalskou také někdy spojovala s dojemným, ale i tajuplným příběhem o ženě, která natírala vonnou masť Ježíšovy nohy (L 7,36-37).⁴⁵

Nikde však není opět ani zmínka v evangeliích o tom, že tato žena byla skutečně totožná s Marií Magdalskou.

Evangelista Lukáš píše o hříšnici z města Naim, která omyla Ježíšovy nohy slzami, osušila je svými vlasy a namazala vzácným olejem či masť. Podobně si v Janově evangeliu počíná i další žena- Marie z Betánie (J 11,1-6; 12,1-5). Matouš, Marek ani Lukáš tuto ženu nejmenují. Pouze Jan o ní píše jako o Marii z Betánie, jenž byla sestrou Marty a Lazara. Otázkou zůstává, zda můžeme Marii z Betánie ztotožnit s Marií Magdalskou.

Domnívám se, že se zde objevuje další důvod, proč Marie Magdalská mohla získat „nálepku“ hříšnice a po té kajícnice, byla-li s těmito ženami ztotožněna.

⁴³ Mánek Jindřich, Setkání s Pánem (postavy Nového zákona), Blahoslav, 1954, str.52.

⁴⁴ <http://www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm>., vytištěno 23.11.2006.

⁴⁵ <http://www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm>., vytištěno 23.11.2006.

Byla Marie Magdalská a Marie z Betánie jednou postavou? Myslel evangelista Lukáš, že je Marie Magdalská hříšnicí z města Naim?

Pokusím se dokázat, že tyto ženy nejsou totožné s Marií Magdalskou.

Za povšimnutí již stojí to, že Lukáš Marii Magdalskou ve všech verších, kde se o ní zmiňuje, uvádí celým jejím jménem. Zdá se tedy nepravděpodobné, že by v tomto jednom případě udělal výjimku. Vypadá to, že dnešní verze Marie Magdalské je vytvořena stylem „tři v jednom“. Je zřejmé, že v jejím případě došlo k záměrnému smíšení tří rozdílných postav: Marie Magdalské, Marie z Betánie- sestry Lazara a Marty a anonymní hříšnice z města Naim.⁴⁶ Vznikla tak postava ženy složené z několika postav- tj. napravené nevěstky, nešťastnice posedlé démony, a té která pomazala Ježíše před ukřižováním apod.

Vzhledem k tomu, že v evangeliích je Marie Magdalská zobrazována jinak, měli bychom se ptát, kdy se o ní objevila představa polepšené hříšnice.⁴⁷

„Chvíli, kdy jednotlivé novozákonní příběhy splynuly v jediný, můžeme naštěstí určit velmi přesně. Pokud víme, stalo se to poprvé roku 591 v kázání, jehož autorem nebyl nikdo jiný než papež Řehoř Veliký (540-606). V třiatřicátém homiliu při výkladu o Ježíšově pomazání podle sedmé kapitoly Lukášova evangelia napsal: „*O té, kterou Lukáš nazývá hříšnicí a Jan Marií, věříme, že je to ona Marie, ze které bylo podle Markova svědectví vyhnáno sedm démonů. A co jiného mohlo znamenat oněch sedm duchů, ne-li obecné hříchy? ... Je zjevné, bratři, že ta žena dříve užívala olej proto, aby své tělo zkrášlila vůní, když se chystala k zakázaným činům. A tak to, čím se dříve zdobila ke své potupě, nyní chvályhodně obětuje Bohu. Dříve svými zraky toužebně hledívala na věci pozemské, nyní však jsou její oči plné slz pokání. Dříve své vlasy upravovala tak, aby vynikla její tvář, nyní však jimi utírá své slzy. Dříve její ústa promlouvala pyšně, dnes však líbají nohy Páně a pevně se přimykají k jeho stopám. Tak za každé potěšení, které dříve mívala, nyní zaplatila příslušným pokáním, k němuž se sama odhodlala. Velký počet hříchů proměnila ve stejně velký počet ctností, aby tak svým pokáním sloužila Bohu, když se předtím provinila tím, že jím pohrdala.*“⁴⁸

⁴⁶ <http://www.reflex.cz/Clanek21848.html>, vytištěno 23.11.2006.

⁴⁷ Ehrman Bart. D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str. 238.

⁴⁸ Řehoř Veliký, kázání 33; citováno z Haskins Susan, Mary Magdalene: Myth and Methaphor, Harcourt Brace and. Co., New York 1993, str. 96. (in Ehrman Bart. D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str. 239-240.)

Takto vyobrazená postava Marie Magdalské neslučuje v sobě pouze postavy několika žen dohromady, je to také zároveň Marie taková, jak si ji papež Řehoř Veliký sám představoval- tedy jako pobloudilou nevěstku, která při přijetí víry lituje upřímně hříchů, pýchy a smilstva.⁴⁹

Porovnáme- li jednotlivé evangelijní příběhy, zjistíme, že mají mnoho shodných, ale i odlišných prvků.

6. 4 Tři ženy se vzácným olejem

<p>Mt 26, 6-13</p>	<p>Místem, kde se příběh odehrává je Betánie, konkrétně dům Šimona Malomocného. Žena přináší alabastrovou nádobku s drahocenným olejem, který vylije na Ježíšovi na hlavu. Učedníci ženě vyčítají tento čin jako mrhání penězi.</p> <p>Stejně tak je tomu i v Markově evangeliu.(14,3-9)</p>
<p>L 7, 36-50</p>	<p>Děj se odehrává ve městě Naim, v domě farizeově. Žena zde označená jako hříšnice, přináší alabastrovou nádobku s olejem. S pláčem přistoupí zezadu k Ježíšovým nohám, smáčí je svými slzami a otírá je svými vlasy. Nohy mu také líbá a maže olejem.</p>

Jak vidíme, okolnosti příběhu se tedy navzájem liší. K pomazání dochází v Betánii (Mt, Mk, J), či v Naimu (L), v domě Šimona Malomocného (Mt, Mk), v domě Lazarově (J), či u nejmenovaného farizeje (L). Pouze Lukáš ženu konkretizuje jako hříšnici a Jan jí jmenuje jako Marii z Betánie.

⁴⁹ Ehrman Bart. D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str. 240-241.

Shoda všech příběhů je v tom, že do domu, který navštívil Ježíš, přichází žena, přinášející s sebou olej a tím maže Ježíšovy nohy. V Matoušovi, Markovi a Janovi je tento čin ženě vyčítán jako mrhání penězi. Spojující může být také vazba na předchozí příběhy Ježíšových zázraků- vzkříšení mrtvého (L, J), či uzdravení malomocného (Mt, Mk).

Otázkou zůstává, zda se v případě pomazání olejem jedná o jedinou událost. Je možné, že evangelisté Matouš, Marek a Jan popisují stejnou událost, byť s určitými rozdíly.⁵⁰

Marie z Betánie pomazala drahým olejem či mastí Ježíšovu hlavu tak, jak to popisují Matouš s Markem. Lukáš však popisuje jinou událost. Jan se mohl nechat ovlivnit zdánlivě stejným příběhem Lukáše a mírně poupravil své vlastní vyprávění. Místo Ježíšovy hlavy maže Marie jeho nohy, skrání je slzami a utírá vlasy tak, jak to prováděla Lukášova hříšnice.⁵¹

Vrátíme-li se k příběhu Lukášovi neznámé hříšnice na první pohled by nás nenapadlo, že se může jednat o popis jiného příběhu. Lukáš o ženě hříšnici říká, že byla v „tom městě“, ponechává ji však v anonymitě.

Zajímavé však je, že hned na začátku další kapitoly (L8,2) je zmínka o Marii Magdalské. Znamená to, že je mezi ženami nějaká spojitost?

Odpůrci této teorie tvrdí, že další kapitola je zcela novým oddílem evangelia bez přímé dějové návaznosti na událost pomazání Ježíše. Marie Magdalská je v úvodu osmé kapitoly uvedena způsobem svědčícím o tom, že ji autor představuje poprvé. Není zde vidět žádná návaznost na ženu z předchozí kapitoly. Ježíš nevyhnal sedm démonů z hříšné ženy v domě farizeje a Marie Magdalská není tou, jenž potírá mastí Ježíšovy nohy.⁵²

Nabízí se otázka, zda viděl Lukáš v hříšné ženě Marii z Betánie. Myslím si, že neviděl, neboť o několik kapitol později o Marii z Betánie opět píše tak, jako by ji čtenářům představoval poprvé (L 10,38-42). (*Lukáš uvádí Martu slovy- „tís onomáti Márta“, tedy jakási (žena) jménem Marta, která měla setru Marii. Tato fráze naznačuje, že evangelista zmiňuje rodinu z Betánie poprvé.*) Nezdá se tedy pravděpodobné, že by

⁵⁰[http:// www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm](http://www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm), vytištěno 23.11.2006- Morris Stanly, The International Standard Bible Encyclopedia, 1915, 1 st Edition, from Dr. Stanley Morris, IBT, 1997./ISBE/.

⁵¹[http:// www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm](http://www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm), vytištěno 23.11.2006.

⁵²www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm, vytištěno 23.11.2006- Morris Stanly, The International Standard Bible Encyclopedia, 1915, 1 st Edition, from Dr. Stanley Morris, IBT, 1997./ISBE/.

byla spojována hříšnice ze 7. kapitoly s Marií z Betánie v 10. kapitole. Myslím si, že Lukáš popisuje jiný příběh než ostatní evangelisté.

Existují však i protichůdné názory. Evangelista Lukáš prý nemusel znát podrobnosti příběhu a tedy ani skuteční jméno ženy, která líbala nohy Ježíše. Autor evangelia, či pozdější editor mohl tedy cíleně skrýt identitu Marie Magdalské. Pokud všichni čtyři evangelisté popisují jednu stejnou událost, ukazuje to na rozdílnou tradici, či Lukášovu neznalost a úmysl něco utajit. Píše tak např. místo o Betánii o Naimu, Lazar i Šimon Malomocný je nahrazen farizejem a Marii z Betánie, či dokonce Marii Magdalskou uvádí jako bezejmennou ženu hříšnici.⁵³

Pokud by tomu tak bylo a evangelista ženou hříšnicí myslel skutečně Marii Magdalskou, není zde opět ani zmínka o tom, čeho se žena dopustila, že byla považována za hříšnou. V neposlední řadě z toho nemusíme ani usuzovat, že byla nevěstkou.

Na otázku, zda byla nevěstkou či ctnostnou ženou není lehké odpovědět. Nicméně nejnovější výzkumy a poznatky stále více a více opouštějí názor, že Marie Magdalská byla skutečně hříšnicí.

Velice zvláštní je skutečnost, že slovo „hříšnice“ začalo být z nejasného důvodu interpretováno jako „prostitutka“, přestože takový význam nemělo. Mohlo jen označovat ženu, která se striktně nedržela Zákona.⁵⁴

„Marie Magdalská nemůže být hříšnice, která v sedmé kapitole Lukášova evangelia pomaže Ježíšovi hlavu. Každý, kdo předpokládá, že „hříšnice“ musela být žena, která provozovala sex za peníze se hluboce mylí. Za hříšnici považovali obzvlášť pravověrní Židé 1. století například ženu, která porušila Mojžíšův zákon třeba jen tím, že o šabatu mlela obilí, nebo snědla trochu krevet. V každém případě si myslím, že hříšnice zmiňovaná v sedmé kapitole Lukášova evangelia není Marie Magdalská, protože o té se poprvé mluví hned v následující epizodě (L 8, 1-3), kde je uvedeno jak její jméno (Marie), tak přídomek (Magdalská) a je krátce i charakterizována (bylo z ní vyhnáno sedm démonů). Dnešní biblisté se shodují, že kdyby byl příběh v sedmé kapitole o Marii Magdalské, autor by ji nepředstavoval až v osmé.“⁵⁵

„Marie z Magdaly není totožná osoba s postavou Marie z Betánie. Jméno Magdalena je odvozené od názvu města na Galilejském jezeře, odkud snad pocházela a které neslo název Magdala. Druhá Marie žila v judské Betánii, ve městě poblíž

⁵³ <http://www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm>, vytištěno 23.11.2006.

⁵⁴ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s. - Knižní klub, Praha, 2007, str. 237.

⁵⁵ „tamtéž“, str. 238.

Jeruzaléma. Autor uvádí přídomek právě proto, aby je rozlišil, takže nemůže podle mě jít o jednu a tutéž ženu.“⁵⁶

„Marie Magdalena není cizoložnice, kterou chtějí rozhněvaní muži ukamenovat (J8) Žena v tomto zajímavém příběhu nemá jméno. Ačkoli si ho čtenáři Nového zákona velmi oblíbili a je také jediný z doby Ježíšova misijního působení, v žádném evangeliu původně nebyl. Dnes ho najdeme v Evangeliu podle Jana hned na začátku osmé kapitoly, ale téměř ve všech moderních překladech Bible se uvádí v závorkách, protože v nejstarších a nejlepších rukopisech tohoto evangelia se nevyskytoval. V každém případě o Marii Magdaleně není.“⁵⁷

Papež Řehoř Veliký v roce 591 v kázání potvrdil, že postavy tří žen, vystupujících v příbězích, byly ve skutečnosti jen jednou postavou- Marií Magdalskou. Musím podotknout, že východní pravoslavná tradice však tyto tři postavy vždy rozlišovala. Také katolická církev až v roce 1969 poopravila své stanovisko a potvrdila rozdílnost tří ženských postav.⁵⁸

Bohužel, nicméně dodnes má Marie Magdalská cejch hříšnice a polepšené nevěstky.

---

⁵⁶ „tamtéž“, str. 238-239.

⁵⁷ „tamtéž“, str. 239.

⁵⁸ [http:// www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm](http://www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm)., vytištěno 23.11.2006.

7. Marie Magdalská jako jedna z žen doprovázejících Ježíše Krista

V 8. kapitole Lukášova evangelia se hovoří o ženách, které následovaly Ježíše při jeho misijním působení. To, že se Ježíš nechával ženami doprovázet, bylo v jeho době něco neslýchaného a rozhodně nebylo zvykem, aby ženy doprovázely svého mistra tak, jak to dělávali žáci se svými učiteli.⁵⁹

Sloveso „následovat“ se stalo ustáleným označením poměru učitele a žáka, což mělo význam pro Nový zákon. Židovští učitelé vedli často potulný život a žák, jenž chtěl žít ve společnosti s učitelem, musel ho tedy doslova následovat.⁶⁰

V Ježíšově době bylo zvykem, že učedníky měli především zákoníci. Učedníci chodili všude se svými mistry a učili se jednak z jejich příkladů, z toho, jak si oni v životě počínají, jednak z poučení, která jim dávali. „Býti učedníkem někoho“ se vyjadřovalo slovy „choditi za někým, doprovázeti někoho, následovati někoho.“⁶¹

Vstup do učednictví k Ježíši následoval po jeho výzvě, aby se dotyčný připojil k jeho následovníkům. K tomu také patřilo zapomenout na všechny dosavadní vztahy pro službu Božímu panství.⁶²

Lukáš zde kromě Marie Magdalské, kterou jmenuje jako první, uvádí ještě jménem Janu, manželku Herodova správce Chuzy a Zuzanu.

„Zuzana zůstává neznámá, nelze ji ztotožňovat se třetím svědkem Velikonoc: „Marií Jakubovou“.“⁶³

„Jmenovité uvedení těchto tří žen a zmínka o všech třech, které podporovaly Ježíšovu misii a podílely se na ní, ukazuje na velký význam, jaký měly ženy v Ježíšově hnutí. Patřily k němu i bohaté a společensky jakož i politicky vlivné ženy, které se za Ježíše přimlouvaly a otevíraly mu dveře. Které úlohy, funkce, služby a kompetence tyto ženy konkrétně vykonávaly a čím se jejich uplatnění lišilo od uplatnění učedníků a spolupracovníků- mužů, to už nelze zjistit.“⁶⁴

Lukáš zde dále hovoří o dalších ženách, které však nejmenuje. Uvádí však, že tyto ženy se o Ježíše a jeho učedníky staraly ze svých prostředků.

⁵⁹ Žena v Bibli, církvi a společnosti, synodní rada Českobratrské církve evangelické, Praha, 1979, str.7.

⁶⁰ Novotný Adolf, Biblický slovník, Kalich, 1992., str. 474-475, „následovati“

⁶¹ Kovář František, Novozákonní události, Samospráva bohoslovecké koleje ČČS, Skriptum, Praha, str.33.

⁶² Stubhann Matthias a kol. Encyklopedie Bible, Geminy, Svoboda as., Praha, 1992, str.660. „učedníci“

⁶³ Müller Paul- Gerhard, Malý Stuttgartský komentář, Evangelium Sv. Lukáše, Nový zákon 3, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 1998, str.81.

⁶⁴ Müller Paul- Gerhard, Malý Stuttgartský komentář, Evangelium Sv. Lukáše, Nový zákon 3, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 1998, str.81.

Marie Magdalská patřila k ženám, které se v souvislosti s uzdravením dostaly do Ježíšova doprovodu.⁶⁵

V evangeliích se nikde nedočteme, co bylo hlavním důvodem, proč se Marie Magdalská přidala k Ježíšovu hnutí a ani nám není známo, jakou roli mezi ostatními ženami zaujímal. Skutečnost, že je však ve výčtu žen jmenována téměř vždy na prvním místě, jak je tomu i v (L 8), by mohla poukazovat na to, že mezi nimi zaujímal jedno z předních míst.

Položme si otázku, jak je vůbec možné, že Ježíše doprovázely ženy po galilejském venkově. Nemůžeme předpokládat, že by to dělaly, protože byl synem Božím, jelikož historická fakta říkají, že většina lidí tomu nevěřila. Téměř žádní Židé se nedomnívali, že před sebou mají Mesiáše vyvoleného Bohem, aby spasil svět, a proto je ani nenapadlo, že by ho měli následovat.⁶⁶

Ježíš hlásal blízký příchod království Božího, je tedy možné, že podle jeho názoru v něm měla existovat větší rovnost mezi pohlavími a právě to se ženám na jeho učení líbilo. Nesmíme ale zároveň zapomenout na to, že si za své nejbližší následovníky vybral 12 mužů, což poukazuje na to, že to byl člověk, jehož myšlení také podléhalo kulturním stereotypům své doby. Ježíšovo učení však mohlo zaujmout ženy natolik, že některé a mezi nimi i např. Marie Magdalská, opustily své domovy, putovaly s ním po venkově a živily ho.⁶⁷

Lze se domnívat, že většina následovníků Kristových včetně žen hlásalo poselství o království Božím společně.⁶⁸

Co je tedy přitahovalo? Podle mého názoru si musíme především uvědomit, že Ježíšovo učení nenaslouchaly pouze ženy. Z Bible se dočítáme o lidech v Ježíšově okruhu, kteří byli většinou z chudých poměrů, neměli nijak zvláštní společenský vliv a obecně řečeno, pocházeli spíše z nejnižších vrstev společnosti. I samotní apoštolové měli ve většině případů původně povolání, které jim nepřinášelo mnoho uznání a peněz, protože většina z nich se živila rybolovem.

Apoštol Matouš byl například původně celníkem. V Novém zákoně byli celníci téměř vždy spojováni s hříšníky, důvody byly většinou vlastenecké, protože celník

---

⁶⁵ Stubhann Matthias a kol. Encyklopedie Bible, Geminy, Svoboda a.s., Praha, 1992, str.336. „Marie Magdaská“

⁶⁶ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.248.

⁶⁷ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str. 250-251.

⁶⁸ Stubhann Matthias a kol. Encyklopedie Bible, Geminy, Svoboda a.s., Praha, 1992, str.660. „učednice“

vybíral daně mezi Židy a sloužil pohanům.⁶⁹ Obecně lze tedy říci, že Ježíš byl obklopen lidmi, kteří neměli majetek, vzdělání, postavení ani prestiž. Z Ježíšova výroku „*Hle jsou poslední, kteří budou první, a jsou první, kteří budou poslední*“ (L 13,30) můžeme usuzovat, že právě těmto lidem měla patřit světlá budoucnost v nadcházejícím Božím království. Toto byl možná asi důvod, proč Ježíšovo učení přitahovalo lidi, kteří jej následně doprovázeli.

Bible nám neobjasňuje, kde se Marie Magdalská s Ježíšem setkala, ale pravděpodobně k tomu došlo někde na galilejském venkově, protože, jak je známo, Ježíš se městům vyhýbal.⁷⁰

Jak již bylo řečeno, postavení žen v 1. stol bylo spíše neutěšené. Žena byla v této době na podstatně nižší společenské úrovni než byl muž. Patriarchát se do tehdejšího života promítal tak, že muž byl naprostým pánem ženy v manželství a ani nábožensky nebyla žena rovnocenná s mužem.⁷¹

Podle tehdejšího stereotypu tedy byly ženy utlačované, nesměly se účastnit veřejného života, měly se držet doma a nic nekomentovat. Očekávalo se od nich, že se budou věnovat pouze domácnosti a výchově dětí. To, že je Ježíš přijal za své následovnice, dal jim tím volnost na rozdíl od omezení, jenž jim ukládal tvrdý židovský Zákon. Ježíš je v podstatě osvobodil, a to zcela změnilo tehdejší společenskou situaci.⁷² Podle synoptických evangelií zřejmě platilo pravidlo- státi se Ježíšovým učedníkem- znamená to přidat se k jeho družině a rozloučit se s dosavadním způsobem života.⁷³

Vzhledem k tomu, co bylo již výše o Marii Magdalské řečeno, si myslím, že není tak nepochopitelné, proč se k Ježíšovu hnutí přidala. Pokud jí její dosavadní životní styl, ať již z jakéhokoli důvodu- omezení, nemoc, pomluvy apod. nevyhovoval, což si myslím, že je více než pravděpodobné, nebylo nic lehčího, než se chopit dané příležitosti a nahradit dosavadní způsob života životem novým a pro osamělou ženu hodnotnějším.

L 8,1-3

„Potom Ježíš procházel městy a vesnicemi a přinášel radostnou zvěst o Božím království; bylo s ním dvanáct

⁶⁹ Novotný Adolf, Biblický slovník, Kalich, 1992., str.89 „celný“

⁷⁰ Ehrman Batr D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.247.

⁷¹ Kovář František, Símě království Božího, Blahoslav, Praha, 1949, str. 117.

⁷² Ehrman Batr D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str. 245.

⁷³ Sázava Zdeněk, V hlavní roli Nový zákon, šedesát biblických úvah, Blahoslav, 1998, str.76.

	<i>učedníků a některé ženy uzdravené od zlých duchů a nemocí: Marie Zvaná Magdalská, z níž vyhnal sedm démonů, Jana, žena Herodova správce Chuzy, Zuzana a mnohé jiné, které se o ně ze svých prostředků staraly.“</i>
Mk 15,40	<i>„Zpozvdálí se dívaly také ženy, mezi nimi i Marie z Magdaly, Marie, matka Jakuba mladšího a Josefa, a Salome, které ho provázely a staraly se o něj, když byl v Galileji, a mnohé jiné, které se spolu s ním vydaly do Jeruzaléma.</i>

Ačkoli každá z těchto pasáží se týká jiného příběhu, obě se shodují v několika důležitých bodech: „Marie byla majetná Židovka z galilejské Magdaly, která Ježíše následovala a když cestou do Jeruzaléma kázal a léčil, finančně ho podporovala.“⁷⁴ Nesmíme však zapomenout na to, že byla jednou z mnoha žen, které tak činily. Každopádně z těchto informací můžeme usuzovat, že musela mít nějaký majetek. Podle Markova a Lukášova evangelia stejně jako ostatní jmenované ženy Ježíšovi a jeho učedníkům sloužila a starala se o ně. Řecký výraz použitý v této souvislosti „*diakonein*“ však může znamenat „poskytovat finanční podporu“.⁷⁵

Je zcela logické, že lidé okolo Ježíše i on sám museli z něčeho žít a někdo tedy musel jejich potřeby zabezpečovat, zvláště, když učedníci svá povolání opustili a Bible nám nepodává žádné zprávy o tom, že by se Ježíš při své kazatelské činnosti věnoval tesařskému řemeslu. V Markově evangeliu apoštol Petr říká: „*Hle, my jsme opustili všechno a šli jsme za tebou.*“ (Mk 10,28). Ježíš na to odpovídá „*Amen pravím vám, není nikoho, kdo opustil dům, nebo bratry nebo sestry nebo matku nebo otce nebo děti nebo pole pro mne a pro evangelium, aby nyní v tomto čase, nedostal spolu s pronásledováním stokrát více domů, bratří a sester, matek, dětí i polí a v přicházejícím věku život věčný.*“ (Mk 10, 29-30). Pokud bychom tato slova brali doslovně, musíme si položit otázku, jak mohli Ježíš a ti, kteří jej následovali takový majetek získat, když neměli příjem z vlastní práce?

⁷⁴ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str. 247.

⁷⁵ „*tamtéž*“, str. 248.

Novými sourozenci, rodiči a dětmi, jež učedníci získali, bylo zřejmě širší společenství Ježíšových následovníků, ale domy a pole jim musel dát někdo jiný.⁷⁶ V evangeliích není nikde zaznamenáno, že by Ježíš nebo učedníci někdy prosili o almužnu. Zároveň ale byli lidmi, kteří měli lidské potřeby a museli jíst, a proto jim někdo musel potravu obstarat. Je sice pravda, že na polích, vinicích a olivových stromech se nechávala část úrody pro chudé, ale je zcela nepravděpodobné, že by Ježíšova družina měla každý den cestu kolem polí, vinic a zahrad. Je tedy možné, že jedním z „živitelů“ Ježíšovi družiny byla i Marie Magdalská, nicméně z pramenů se nedozvídáme, kde na to brala prostředky.

Pokud bychom přece jen uvažovali o tom, že ženy následující Ježíše, včetně Marie Magdalské, měly majetek, znamenalo by to, že pocházely z majetných rodin a nebo se dobře vdaly.⁷⁷ Toto tvrzení by přicházelo v úvahu pro Janu, manželku Herodova správce Chuzy. Chuza byl úředníkem Heroda Antipy, který snad spravoval Herodův dům.⁷⁸ Dá se předpokládat, že mu jeho práce vynášela dostatek peněz. Nicméně o tom, co si asi myslel, když jeho žena začala finančně podporovat Ježíše, můžeme jen spekulovat.

Co si tedy můžeme představovat pod tím, že ženy doprovázející Ježíše jemu a jeho učedníkům sloužily? V podstatě to, e jim zřejmě zajišťovaly potravu a kromě jiného se staraly ještě o pohodlí celé Ježíšovy skupiny.⁷⁹

O rodinném a společenském zázemí Marie Magdalské evangelia nehovoří a její jméno napovídá, že nebyla vdaná⁸⁰. S určitostí to však nevíme, takže možnost, že by byla vdaná, existuje. Pokud však manžela měla, evangelia se o něm nezmiňují a neuvádějí ani to, že by spolu se svou ženou Ježíše doprovázel.

---

⁷⁶ „tamtéž“, str.249.

⁷⁷ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.249.

⁷⁸ Novotný Adolf, Biblický slovník, Kalich, 1992., str. 250 „Chuza“, str. 1152 „úředník“

⁷⁹ Schweitzer Eduard, Das Evangelium nach Lukas, Evangelische Verlagsanstalt Berlin, 1983, str.93-94.

⁸⁰ viz podkapitola 2.1. Jméno

8. Přítomnost Marie Magdalské u ukřižování a vzkříšení

Postava Marie Magdalské je ve všech čtyřech evangeliích přítomná okamžiku Ježíšovi smrti na kříži, jeho pohřbu a zrání u hrobu v den jeho vzkříšení. Byla tedy u dvou nejvýznamnějších událostí spojených s osobou Ježíše Krista.

Abychom pochopili, proč Marii Magdalskou křesťané spojovali především se smrtí Ježíše, musíme se nejprve podívat na zaznamenání jeho smrti, jak je uvádějí jednotlivá evangelia.

Pašijní příběhy zaujímají v evangeliích významné místo. Nejmarkantněji je to vidět na Janově evangeliu, kde Ježíšovo tříleté misijní působení je zachyceno v prvních jedenácti kapitolách, zatímco týden před ukřižováním je popsán v dalších deseti kapitolách. U ostatních evangeliích je to podobné, např. Marek popisuje Ježíšovu duchovní službu v deseti kapitolách a závěrečný týden života v šesti. Zajímá-li se člověk o to, co si první křesťané o Ježíšovi vyprávěli a jaký teologický význam připisovali jeho posledním dnům a hodinám, nemůžeme se bez znalostí a rozboru evangelií obejít. Evangelia navíc představují hlavní zdroj informací nejen o Ježíšovi, ale i o jeho následovnicích, včetně Marie Magdalské.⁸¹

Běžná vydání novozákonního textu precizně vymezují pašijové a velikonoční vyprávění.⁸²

Ve všech čtyřech evangeliích nalezneme ve velikonočním příběhu celou řadu nesrovnalostí, jejichž důvodem byla skutečnost, že ústní tradice příběh neustále pozměňovala patrně za účelem většího upřesnění.⁸³

Ve své práci se nebudu zabývat nesrovnalostmi, jak pašijní příběh uvádějí jednotlivá evangelia. Zaměřím se pouze na nesrovnalosti, týkající se zpráv o ženách, které byly přítomny u Ježíšova ukřižování.

Zpráva o Ježíšově smrti končí výčtem svědků události, od nichž mohla tradice své vědomosti o ukřižování mít.⁸⁴

---

⁸¹ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.271.

⁸² Struppe Ursula, Kirchschräger Walter, Jak porozumět Bibli, Úvod do Starého a Nového zákona, Vyšehrad, 2000, str.187.

⁸³ Ehrman Batr D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.272.

⁸⁴ Kovář František, Výklad Evangelia Markova, edice Blahoslav, Praha, 1946, str. 408.

Mt 27, 55-56n	<i>Zpozvdálí přihlíželo mnoho žen, které provázely Ježíše z Galileje, aby se o něj staraly; mezi nimi Marie z Magdaly, Marie, matka Jakubova i Josefova, a matka synů Zebedeových.</i>
Mk 15, 40-41n	<i>Zpozvdálí se dívaly také ženy, mezi nimi i Marie z Magdaly, Marie, matka Jakuba mladšího a Josefa, a Salome, které ho doprovázely a staraly se o něj, když byl v Galileji, a mnohé jiné, které se spolu s ním vydaly do Jeruzaléma.</i>
L 23, 49	<i>Všichni jeho přátelé stáli opodál, i ženy, které Ježíše doprovázely z Galileje a všechno to viděly.</i>
J 19,25-27	<i>U Ježíšova kříže stály jeho matka a sestra jeho matky, Marie Kleofášova a Marie Magdalská. Když Ježíš spatřil ženu a vedle ní učedníka, kterého miloval, řekl matce: „Ženo, hle tvůj syn!“ Potom řekl tomu učedníkovi: „Hle, tvá matka!“ ..... </i>

Na tom, že Marie Magdalská spolu s několika jinými ženami přihlížela ukřižování se shodují všechna čtyři novozákonní evangelia. Výčet žen se však v několika případech liší.

Matouš píše o matce synů Zebedeových, což ale mohla být Markova Salome. Lukáš pak uvádí, že se na ukřižování dívali všichni, kdo Ježíše znali, včetně žen, které ho doprovázely z Galileje. Žádnou z těchto žen však nejmenuje, ale možná má na mysli ty, o nichž se hovoří v osmé kapitole jeho evangelia, tj. Marii Magdalskou, Janu, manželku Herodova správce Chuzy a Zuzanu. Podle Jana nepřihlížely ženy zpozvdálí, ale stály přímo pod křížem. Také on uvádí tři nebo čtyři: Ježíšovu matku, její sestru, Marii matku Kleofášovu (nevíme, jde-li o sestru Ježíšovy matky nebo jinou ženu) a Marii Magdalskou.⁸⁵

Velice důležitým faktem je to, že žádný z Ježíšových učedníků není při jeho ukřižování přítomen. Všichni se rozutekli. Janovo evangelium zároveň uvádí, že pod křížem stál kromě žen také bezejmenný učedník, kterého Ježíš miloval. V Janově

⁸⁵ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s. - Knižní klub, Praha, 2007, str.278.

evangeliu je i on privilegovaným svědkem Ježíšových posledních hodin a především jeho smrti.⁸⁶

U ukřižování jsou podle Markova, Matoušova a Lukášova evangelia z Ježíšových blízkých pouze ženy. Podle synoptických evangelií nemohou stát pod křížem, neboť je zde vojenská hlídka, která nepřipustí nikoho do blízkosti ukřižovaných. Ženy proto ukřižování sledují zpozzdálí.⁸⁷

V Lukášově evangeliu jsou však ženy z Galileje, přihlížející Ježíšovu ukřižování, jasně odlišeny od dcer Jeruzalémských.⁸⁸

Janovo evangelium má o svědcích Ježíšova ukřižování rozdílnou zprávu. Vypravuje, že přímo pod křížem stáli Ježíšovi nejbližší. Nezdá se reálné, pokládat tuto zprávu za historickou skutečnost již ze dvou důvodů. Víme že, vojenská hlídka nemohla povolit srocení lidí pod křížem, protože to bylo místo úředně chráněné. Kdyby přesto Ježíšova matka a některý z učedníků stáli pod křížem, nejstarší tradice by to nemohla přejít mlčením a zpráva o tom by byla zachována také u synoptiků. Ti však o svědcích pod křížem nevědí a píší jen o ženách, které se věrně z daleka dívaly na to, čeho se žádný z učedníků neodvážil být svědkem.⁸⁹

Nesporná shoda jmen žen mezi synoptiky a Janem je pouze v případě osoby Marie Magdalské.⁹⁰

Jak je možné, že v okamžiku Ježíšovy smrti s ním zůstaly pouze ženy, včetně Marie Magdalské a proč se v souvislosti s jeho smrtí v synoptických evangeliích nemluví o žádném z Ježíšových učedníků?

Jediným evangelistou, který naznačuje, že ukřižování možná přihlíželi i apoštolové je Lukáš, když v souvislosti s touto událostí hovoří o „všech“ Ježíšových přátelích“(L23,49).

Domnívám se, že jedním z důvodů, proč Ježíšově ukřižování mohly ženy přihlížet bez toho, aby se obávaly, že je někdo zatkne za to, že patřily k Ježíšovu hnutí, by mohla být pouhá skutečnost, že byly opačného pohlaví. Z Matoušova a Markova evangelia se dozvídáme, že po Ježíšově zatčení jej učedníci opustili. Utekli od něj, protože měli

---

⁸⁶ Porsch Felix, Evangelium Sv. Jana, Nový zákon 4, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 1998, str. 189.

⁸⁷ Kovář František, Výklad Evangelia Markova, Blahoslav, Praha, 1946, str. 408.

⁸⁸ Schweitzer Eduard, Das Evangelium nach Lukas, Evangelische Verlagsanstalt Berlin, 1983, str.234.

⁸⁹ Kovář František, Výklad Evangelia Markova, Blahoslav, Praha, 1946, str. 408.

⁹⁰ Mánek Jindřich, Výklad evangelia Janova, Husova československá bohoslovecká fakulta v Praze, str. 281.

strach. (Mt 26,56; Mk 14,50). V podstatě na tom není nic nepochopitelného, jejich mistr byl zatčen a pro ně se v jednom okamžiku začíná vše okolo hroutit. Když byl zatčen jejich vůdce, bylo jistě dost pravděpodobné, že by mohli být zatčeni i oni. U žen tomu bylo však jinak. V okamžiku, kdy byl Ježíš zatčen na tom byly na rozdíl od učedníků lépe, neboť skutečnost, že tehdejší společnost považovala ženy za nerovnoprávné, byla pro ně v této souvislosti paradoxně pozitivní, protože bylo nepravděpodobné, že by se někdo namáhal je zatknout.⁹¹

Domnívám se, že toto je hlavní důvod, proč jsou v evangeliích zaznamenána jména žen a v první řadě jméno Marie Magdalské.

8.1 Marie Magdalská jako jedna z žen sledující ukládání Ježíšova těla do hrobu

„Ježíš zemřel v pátek kolem třetí hodiny odpoledne. Jeho rodina a následovníci byli otřeseni. Nikdo z nich nechtěl uvěřit, že by Bůh mohl dovolit, aby Ježíš zemřel. Nebyly vykonány žádné přípravy k jeho pohřbu. Ježíšova rodina byla z Galileje a v Jeruzalémě neměla žádnou rodinnou pohřební jeskyni. Slunce už začínalo zapadat a po setmění mělo začít pesachové jídlo. S Ježíšovou mrtvolou bylo třeba rychle něco provést, aby rodinu nepostihla hanba, že ji nechala přes noc na kříži.“⁹²

Zprávy o tom, že Marie Magdalská a ostatní ženy byly přítomny u aktu ukládání Ježíšova těla do hrobu, který zakoupil Josef z Arimatie, nám podávají synoptická evangelia.

Mt 27,61	<i>...Byla tam Marie z Magdaly a jiná Marie, které seděly naproti hrobu.</i>
Mk 15,47	<i>...Marie z Magdaly a Marie, matka Josefova, se dívaly, kam byl uložen.</i>
L 23,55	<i>...Ženy, které přišly s Ježíšem z Galileje, šly za ním; viděli hrob i to, jak bylo jeho tělo pochováno.</i>

⁹¹ Drápal Dan, Emancipace žen v církvi? Návrat domů, Praha 2003, str.39.

⁹² Tabor James D., Ježíšova dynastie, Skryté dějiny Ježíše, jeho královské rodiny a zrození křesťanství, Knižní klub, 2006, str..233.

V novozákonních evangeliích a v Petrovu evangeliu stojí, že Ježíše pohřbil Josef z Arimatie, jeden z jeho následovníků, o němž se předtím nikde nemluví. Podle Matouše, Marka a Lukáše se ženy zúčastnily také pohřbu. V Markovi to byla Marie Magdalská a Marie, matka Josefova (Salome zde jmenována není). Matouš hovoří o Marii Magdalské a o jiné Marii, ale neupřesňuje, o kterou se jedná. Lukáš píše o ženách z Galileje. Opět se zde nabízí předpoklad, že má na mysli ženy vyjmenované v osmé kapitole-tzn. Marii Magdalskou, Janu a Zuzanu. Evangelista Jan neuvádí žádnou ženu při Ježíšově pohřbu. Naopak uvádí jméno jiného svědka, člena židovské rady Nikodéma, který rozmlouval s Ježíšem na začátku jeho misijního působení (J 3).⁹³

Ježíš byl pohřben Josefem z Arimatie a podle Janova evangelia mu při tom pomáhal Nikodém. Protože se blížila sobota, bylo nutné si s pohřbem pospíšet. Ježíšovo tělo proto uložili do nepoužitého hrobu, vytesaného ve skále, který si pravděpodobně zakoupil Josef z Arimatie pro svůj vlastní pohřeb. Podle Jana byl hrob v zahradě nedaleko místa ukřižování. Hrob uzavřeli, jak bylo obvyklé, těžkým okrouhlým kamenem. Matouš říká, že k hrobu byla postavena stráž.⁹⁴ Josef z Arimatie byl vlivný člen židovského sanhedrinu⁹⁵. Zašel za římským gubernérem Pilátem Pontským a s využitím svého vlivu a postavení příslušníka sanhedrinu získal povolení sejmut Ježíšovo tělo z kříže a dočasně je pohřbít. Josef z Arimatie získal zároveň pomoc muže jménem Nikodém, rovněž člena sanhedrinu, který sdílel jeho sympatie k mesiášskému hnutí.⁹⁶

„Obecně se předpokládá, že hrobka, do níž pozdního odpoledne Ježíše uložili, patřila Josefu z Arimatie. Tak tomu však nebylo. Tento mylný názor je založen na jedné malé redakční glose v Matoušově evangeliu a žádný z našich ostatních pramenů tuto domněnku nepotvrzuje (Mt 27,60). Marek a Lukáš říkají jenom, že „*položili tělo do hrobu, který byl vytesán ve skále*“. Janovo evangelium pak připojuje důležitý detail: „*V těch místech, kde byl Ježíš ukřižován, byla zahrada a v ní nový hrob, v němž dosud nikdo nebyl pochován*“ (J 19,41). Je nepravděpodobné, že by nově vytesaná hrobka,

⁹³ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str. 278.

⁹⁴ Metzger Bruce, Goldstein David, Ferguson John, Velké události Biblické doby- vzrušující výprava za lidmi a místy z Bible, Slováry, 1998, str.164.

⁹⁵ Z řec. „synedrion, hebr. „sanhedrin gdoláh“- zasedání, shromáždění. Od 2. stol př. Kr. to byl svrchovaný soudní a politický židovský orgán. Měl 71 členů a předsedal jí velekněz. Členové byli vybíráni ze zástupců vážených rodin, kněží a zákoníků. (Petrosillo Piero, Křesťanství od A do Z, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 1998, str. 220, „velerada“).

⁹⁶ Tabor James D., Ježíšova dynastie, Skryté dějiny Ježíše, jeho královské rodiny a zrození křesťanství, Knižní klub, 2006, str.233.

ležící příhodně blízko místa, kde byl Ježíš ukřižován, patřila náhodou zrovna Josefu z Arimatie. Skutečností je, že nemáme ani tušení, kdo mohl být majitelem tohoto hrobu Josefa z Arimatie.⁹⁷

V Janově evangeliu není přímo napsáno, že by byl hrob opatřen kamenem. Zřetelné je to však hned z následující kapitoly (J 20,1-2), kdy Marie Magdalská přichází k hrobu a vidí, že je kámen odvalen.⁹⁸

Ježíšův pohřeb odpovídal zvyklostem jeho doby. Hroby byly na východě vykopávány v zemi, nebo vytesávány ve skalách. I jeskyně patřičně upravené, sloužily za skalní hrob. Pohřby se konaly hned v den úmrtí.⁹⁹

Josefa z Arimatie a Nikodéma k hrobce doprovodily Ježíšova matka Marie a její společnice Marie Magdalská a pečlivě si povšimly jejího umístění. Protože nebyl čas připravit tělo k pohřbu podle tradičního židovského zvyku, ke kterému patřilo omytí a pomazání mrtvoly různým kořením a parfémy, jenž by překryly pach rozkladu, Josef a Nikodém prozatím tělo zabalili do plátěného rubáše a o pozdním odpoledni je položili na kamennou desku, na místo dočasného odpočinku, dokud nebude po pátečním Pesachu a sobotním sabatu. Malý vchod do hrobky zatarasili kamenem vytesaným pro tento účel, aby ji ochránil před zvířaty nebo chodci, kteří se tu mohli objevit.¹⁰⁰

8.2 Marie Magdalská jako jedna z žen kupujících vonnou mast

Mk 16,1	<i>Když uplynula sobota, Marie z Magdaly, Marie matka Jakubova, a Salome nakoupily vonné masti, aby ho šly pomazat.</i>
L 23,56	<i>Potom se vrátily, aby připravily vonné masti a oleje. Ale v sobotu zachovaly podle přikázání klid.</i>

⁹⁷ Tabor James D., Ježíšova dynastie, Skryté dějiny Ježíše, jeho královské rodiny a zrození křesťanství, Knižní klub, 2006, str..234.

⁹⁸ Mánek Jindřich, Výklad Evangelia Janova, Husova československá bohoslovecká fakulta v Praze, str. 287.

⁹⁹ Adolf Novotný, Biblický slovník, Kalich, 1992., str.663-664, „pohřeb“

¹⁰⁰ Tabor James D., Ježíšova dynastie, Skryté dějiny Ježíše, jeho královské rodiny a zrození křesťanství, Knižní klub, 2006, str..234.

Izraelci kladli na řádné pohřbení těla zemřelého velkou váhu. Pouze těla odsouzců a poražených ve válce nebyla pohřbívána (1Kr 14,11; Jr 8,1n). Zákon však jinak zajišťoval pohřeb i zločinci. Nebožtíci byli zpravidla umyti, pomazáni vonnými mastmi a obvinuti plátnem.¹⁰¹ Jak již bylo výše řečeno, nebyl čas připravit Ježíšovo tělo k pohřbu a proto se ženy vypravily hned, jak to bylo možné zajistit vše potřebné k řádnému opatření Ježíšova těla.

Jsou to opět ženy a mezi nimi Marie Magdalská, které jsou očitými svědky nakládání s Ježíšovým tělem. Jsou těmi, které zůstaly Ježíšovi věrné, na rozdíl od učedníků, kteří Ježíše opustili. Na svědectví žen je tak založena tradice, uložená v pašijích na věčné časy.¹⁰²

V Lukášově evangeliu se nemluví o tom, že by ženy kupovaly vonnou mast, není zde ani žádná z nich uvedena jménem. Dá se opět předpokládat, že mluví o ženách uvedených v 8.kapitole. Je zde však zdůrazněno, že ženy Ježíšův hrob viděly a je tedy dost nepravděpodobné, že by se o velikonočním ránu vydaly k jinému hrobu, aby splnily svou povinnost. Zároveň je zde zdůrazněna poslušnost Zákonu, protože v sobotu Židé museli zachovat sváteční klid.¹⁰³

Co se týká vonných mastí, ty měly na východě od pradávná důležitou úlohu, jak v péči o tělo (Pís 1,3; Dt 10,3), tak v lékařství (1S 8,13), balzamování (Gn 50,2), i kultu (Ex 30,30). Byly vyráběny z rostlinných olejů, zvláště z olivového oleje, a z vonných přísad. Drahé masti byly dováženy do Palestiny z dalekých zemí (Ez 27,22) a byly uchovávány v nádobách z alabastru s úzkým hrdlem, jež se před upotřebením urazilo (Mk 14,3; L 7,37).¹⁰⁴

V Markově evangeliu jsou zmíněny tytéž tři ženy, které byly jmenovány jako svědkyně Ježíšova ukřižování a z nichž dvě byly uvedeny jako svědkyně Ježíšova pohřbu. Pohřeb byl podle předchozí perikopy v Markovu evangeliu vykonán ve spěchu za pátečního soumraku, kdy bylo možno Ježíšovo tělo jen zabalit do prostěradla, ale nebylo možno je pomazat vonnou mastí na ochranu před rychlým rozkladem. Tuto službu lásky chtějí Marie Magdalská, Marie matka Jakubova a Salome, ženy které Ježíšovi sloužily v Galileji, dodatečně vykonat. Dodatečně z toho důvodu, že tuto činnost musely odložit až po uplynutí soboty, která byla podle Zákona dnem odpočinku a tudíž se také asi nedalo nic nakoupit. Lukáš výslovně uvádí, že v sobotu ženy

¹⁰¹ Novotný Adolf, Biblický slovník, Kalich, 1992., str.663-664, „pohřeb“

¹⁰² Kovář František, Výklad Evangelia Markova, Blahoslav, Praha, 1946, str.411.

¹⁰³ Schweitzer Eduard, Das Evangelium nach Lukas, Evangelische Verlagsanstalt Berlin, 1983, str.235.

¹⁰⁴ Novotný Adolf, Biblický slovník, Kalich, 1992., str.405, „mast“

odpočívaly podle příkázání a přišly k hrobu hned další den již za svítání, aby pomazaly Ježíšovo tělo. Jelikož sledovaly Ježíšův pohřeb, vědí, kde se jeho hrob nachází. Ženy vzaly s bolestí Ježíšovu smrt na vědomí a protože se už nedá víc dělat, chtějí mrtvému alespoň prokázat poslední službu. Za jiných okolností by ji vykonaly již před pohřbem, ale za této situace ji chtějí splnit ve chvíli, kdy je jim to umožněno. ¹⁰⁵

8.3 Marie Magdalská jako jedna z žen přicházejících pomazat

Ježíšovo tělo a nalézající prázdný hrob

<p>Mt 28,1-8</p>	<p><i>Když uplynula sobota a začínal první den týdne, přišly Marie z Magdaly a jiná Marie, aby se podívaly k hrobu. A hle, nastalo velké zemětřesení, neboť anděl Páně sestoupil s nebe, odvalil kámen a usedl na něm. Jeho vzezření bylo jako blesk a jeho roucho bílé jako sníh. Strážci byli strachem z něho bez sebe a strnuli jako mrtví. Anděl řekl ženám: „Vy se nebojte. Vím, že hledáte Ježíše, který byl ukřižován. Není zde; byl vzkříšen, jak řekl. Pojdte se podívat na místo, kde ležel. Jděte rychle povědět jeho učedníkům, že byl vzkříšen z mrtvých; jde před nimi do Galileje, tam ho spatří. Hle, řekl jsem vám to.“</i></p> <p><i>Tu rychle opustily hrob a se strachem i s velikou radostí běžely to oznámit jeho učedníkům.</i></p>
<p>Mk 16, 2-8</p>	<p><i>Brzy ráno, prvního dne po sobotě, sotva vyšlo slunce, šly k hrobu. Říkaly si mezi sebou: „Kdo nám odvalí kámen od vchodu do hrobu?“ Ale když vzhledly, viděly, že kámen je odvalen; a byl velmi veliký. Vstoupily do hrobu a uviděly mládence, který seděl po pravé straně a měl na sobě bílé roucho; i zděsily se. Řekl jim: „Neděste se! Hledáte Ježíše, toho Nazaretského, který byl ukřižován. Byl vzkříšen, není zde. Hle, místo, kam ho položili. Ale jděte, řekněte jeho učedníkům, zvláště Petrovi: „Jde před vámi do Galileje; tam ho spatříte, jak vám řekl.““ Ženy vyšly a utíkaly od hrobu, protože na ně padla hrůza a úžas. A nikomu nic neřekly, neboť se bály.</i></p>

¹⁰⁵ Kovář František, Výklad Evangelia Markova, Blahoslav, Praha, 1946, str. 415.

<p>L 24, 1-10</p>	<p><i>Prvního dne po sobotě, za časného jitra, přišly k hrobu s vonnými mastmi, které připravily. Nalezly však kámen od hrobu odvalený. Vešly dovnitř, ale tělo Pána Ježíše nenašly. A jak nad tím byly bezradné, stanuli u nich dva muži v zářícím rouchu. Zachvátil je strach a sklonily tvář k zemi. Ale oni jim řekli: „Proč hledáte živého mezi mrtvými? Není zde, byl vzkříšen. Vzpomeňte si, jak vám řekl, když byl ještě v Galileji, že Syn člověka musí být vydán do rukou hříšných lidí, být ukřižován a třetího dne vstát.“ Tu se rozpomenuly na jeho slova, vrátily se od hrobu a oznámili všechno jedenácti učedníkům i všem ostatním. To Marie z Magdaly, Jana a Marie Jakubova a s nimi ještě jiné, které to pověděly apoštolům.</i></p>
<p>J 20,1-2</p>	<p><i>První den po sobotě, když byla ještě tma, šla Marie Magdalská k hrobu a spatřila, že kámen je od hrobu odvalen. Běžela k Šimonu Petrovi a k tomu učedníkovi, kterého Ježíš miloval, a řekla jim: „vzali Pána z hrobu, a nevíme, kam ho položili.“</i></p>

Evangelijní příběhy o objevu Ježíšova prázdného hrobu se v podrobnostech rozcházejí ještě více než jiné. Některé rozdíly lze pochopitelně připsat tomu, že jednotliví autoři kladou důraz na jiné věci. Marie Magdalská jde k hrobu třetí den, někdy je sama, jindy s jinými ženami, jejichž jména se liší.¹⁰⁶ Marek uvádí Marii Magdalskou, Marii matku Jakubovu a Salome. Matouš uvádí jen dvě ženy, vynechává Salome a tvrdí, že se na hrob přišly jen podívat. Lukáš zprvu ženy jmény vůbec neuvádí, teprve na konci perikopy jmenuje tři ženy, ale místo Salome uvádí Janu, manželku Herodova správce Chuzy. Podle Jana přišla k Ježíšově hrobu Marie Magdalská sama.¹⁰⁷

Protože byly ženy přítomny Ježíšovu pohřbu, věděly dobře, kde se hrob nachází a také jak je opatřen. V Markově evangeliu jim právě tato skutečnost činí cestou k hrobu starosti, protože hrob byl opatřen velikým kamenem a nacházel se daleko za městem, nebylo možné tudíž očekávat, že by jim ho někdo pomohl odvalit. Když však k hrobu

¹⁰⁶ Ehrman Bart. D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str. 282.

¹⁰⁷ Kovář František, Výklad Evangelia Markova, Blahoslav, Praha, 1946, str. 415.

dorazily, zjistily, že je kámen odvalen. V Matoušovi je zpráva doplněna o zprávu o muži, který sestoupil z nebe, odvalil kámen a usedl na něj. V Lukášově evangeliu ženy přicházejí k hrobu, kde je jako v Markovi kámen již odvalen. V Janovi nachází odvalený kámen Marie Magdalská.

V Markově evangeliu ženy nejsou svědkyněmi události vzkříšení. Když ženy vstoupí do hrobu, nenaleznou tam Ježíšovo tělo. Místo něho ženy v hrobě vidí mladého muže-anděla, oblečeného v bílém rouchu. Podle Matouše ženy vidí anděla jak sestupuje z nebe a odvaluje kámen a usedne na něj. V Lukášově evangeliu jsou uvnitř hrobu dva muži v zářivém rouchu, tedy také andělé. Ženy jsou konfrontovány s nebeským zjevem a jsou proto vyděšené. Anděl, či andělé ženám vyloží, co se stalo. Z andělských úst tedy slyší ženy zjištěnou skutečnost, že Ježíš není v hrobě, protože byl vzkříšen. Ženy jako svědkyně ukřižování a pohřbení se stávají svědkyněmi andělské, nebeské zvěsti.¹⁰⁸

Pouze Janovo evangelium prozatím anděly nezmiňuje. Marie Magdalská vidí pouze odvalený kámen od hrobu a ihned to běží oznámit Šimonu Petrovi a učedníkovi, kterého Ježíš miloval.

Jak můžeme vidět, v synoptických evangeliích svědčí o prázdném hrobě jen ženy. V Janově evangeliu svědčí o prázdném hrobě také učedníci a sice Petr a druhý učedník, „kterého Ježíš miloval“. Ačkoli je tu Jan sotva závislý na synoptické tradici, stejně jako synoptikové hovoří o příchodu Marie Magdalské k prázdnému hrobu. Ovšem důvod, pro který ženy podle synoptiků přicházejí k hrobu, u něj chybí. Marie Magdalská k hrobu nepřichází pomazat Ježíšovo tělo, protože podle Janova evangelia již tak učinil Josef z Arimatie a Nikodém před Ježíšovým pohřbením. Rozdíl je také v časovém umístění, protože dle synoptiků ženy přicházejí k hrobu časně za svítání, kdežto podle Janova evangelia Marie Magdalská přichází za tmy. Když Marie Magdalská uvidí odvalený kámen od hrobu, nedozvídáme se o tom, k jakému závěru nad touto skutečností došla. Verše 2. a 13. však ukazují, že nejspíše usoudila, že Ježíšovo tělo odnesli jeho nepřátelé. Spěchá, aby o tom informovala Petra a jiného učedníka, kterého Ježíš miloval. Na podnět Marie Magdalské jdou tito dva učedníci k hrobu, protože jsou Mariinou zprávou poděšeni.¹⁰⁹

Dále se evangelia rozcházejí v tom, co mají ženy povědět učedníkům. V Markovi jim mají vzkázat, ať se vrátí do Galileje, že se tam se vzkříšeným Ježíšem setkají. Vzkaz

¹⁰⁸ Kovář František, Výklad Evangelia Markova, Blahoslav, Praha, 1946, str. 416.

¹⁰⁹ Mánek Jindřich, Výklad evangelia Janova, Husova československá bohoslovecká fakulta v Praze, str. 289.

mají ženy vyřídit především Petrovi. V Lukášovi nemají vyřídit, aby učedníci odešli z Jeruzaléma, ale připomenout jim, co Ježíš ještě v Galileji pravil o svém ukřižování a vzkříšení. Učedníci do Galileje nejdou, zůstanou v Jeruzalémě, kde ho potom spatří. Markovo evangelium však končí nečekaně. To, co ženy zažily v nich vyvolalo úžas i otřes, takže utekly. Čekali bychom, že budou mít radost, že Ježíš žije, ale ony navzdory tomu, že dostaly příkaz od anděla oznámit to učedníkům, nic nevyřídily a o svém zážitku pomlčely. Odtud mohou pramenit názory, že víra v Ježíšovo vzkříšení nevznikla na základě zpráv od žen o prázdném hrobě, nýbrž až na základě zjevení v Galileji.¹¹⁰

Evangelista Lukáš naopak znovu potvrzuje velkou úlohu žen zdůrazněním skutečnosti, že jsou vyzvány, aby si vzpomněly, co řekl Ježíš v Galileji. To, že si ženy na tuto událost vzpomněly dokazuje, že dospěly k víře a ke správnému pochopení události.¹¹¹

U ostatních evangelistů však nalezneme i další zcela odlišné informace. Podle Matoušova evangelia ženy s radostí odešly od hrobu vše zvěstovat učedníkům. A stejně tak je tomu i v Lukášovu evangeliu. Podle Lukáše, ženy oznamují všechno co prožily, ačkoli jim to nebylo nařízeno. Evangelista Lukáš zcela vynechává jakýkoli negativní tón o ženách, jaký by se vyskytl u Marka. Ženy nedostávají příkaz, aby něco někomu sdělily, ale samy oznámí všechno, co se jim přihodilo. Problém nevíry se netýká jich, ale mužů.¹¹²

I přes veškeré nesrovnalosti v evangeliích vidíme, že třetího dne nepřišli k hrobu učedníci nebo někdo jiný, ale ženy - mezi nimi také Marie Magdalská a ty také zjistily, že Ježíš vstal z mrtvých. Tak nebo tak, je tato pro křesťanství nejvýznamnější skutečnost spojena se ženami jako s prvními svědky Ježíšova vzkříšení.

Na jednu stranu je pochopitelné, že někdo o této události musel podat zprávu a jak víme, učedníci se po Ježíšově zatčení rozprchli. Na straně druhé jsou ženy včetně Marie Magdalské vtaženy do nejdůležitějších událostí, které s Ježíšem souvisejí. Nemyslím si, že by to byla jen náhoda či taktický tah vypravěčů. Jistě, svědectví žen je důležitou obranou proti námitkám, že tyto příběhy jsou pouhou smyšlenkou, ale na stranu druhou,

¹¹⁰ Kovář František, Výklad Evangelia Markova, Blahoslav, Praha, 1946, str. 417.

¹¹¹ Johnson Luke Timothy, Harrington Daniel J., Evangelium podle Lukáše, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 2005, str.405

¹¹² Johnson Luke Timothy, Harrington Daniel J., Evangelium podle Lukáše, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 2005, str.403.

v době, kdy měly ženy tak podřadné místo ve společnosti, je dosti zvláštní, že právě ony nám podávají tato svědectví.

Námítku, že příběh o Marii Magdalské a dalších ženách, které sledovaly Ježíšovu smrt, účastnily se pohřbu a viděly prázdný hrob si křesťané vymysleli, lze snadno vyvrátit. Pokud však vypravěči chtěli dokázat, že mluví pravdu, proč by si za svědky dotyčných událostí zvolili právě ženy? Nebylo by snazší mít za svědky muže? „To že svědky Ježíšovy smrti, pohřbu a vzkříšení byly právě ženy, lze spíše než za historickou pravdu považovat za teologicky motivovanou „připomínku“. Mohli s ní přijít křesťanští vypravěči, kteří se stejně jako později Marek snažili posluchačům vštípit, že „co je slabé, vyvolil Bůh, aby zahanbil silné“ a vykoupení skrze Ježíše není určeno vysoce postaveným a vlivným, ale bídným a utiskovaným. Tuto pravdu jako první nepoznali velcí a významní mužové ani žádný z učedníků (kteří se navíc moc nevyznamenal), ale ženy, o nichž nebylo známo nic kromě jejich jmen.“¹¹³

8.4. Zjevení Marii Magdalské

Mt 28, 9-10	<i>A hle, Ježíš je potkal a řekl: „Buďte pozdraveny.“ Ženy přistoupily, objímaly jeho nohy a klaněly se mu. Tu jim Ježíš řekl: „Nebojte se. Jděte a oznamte mým bratřím, aby šli do Galileje; tam mě uvidí.“</i>
Mk 16,9-11	<i>Když Ježíš ráno prvního dne po sobotě vstal, zjevil se nejprve Marii z Magdaly, z níž kdysi vyhnal sedm démonů. Ona to šla oznámit těm, kteří bývali s ním a nyní truchlili a plakali. Ti když uslyšeli, že žije a že se jí ukázal, nevěřili.</i>
J 20, 11-18	<i>Ale Marie stála venku před hrobem a plakala. Přitom se naklonila do hrobu a spatřila tam dva anděly v bílém rouchu, sedící na místě, kde předtím leželo Ježíšovo tělo, jednoho u hlavy a druhého u nohou. Otázali se Marie: „Proč pláčeš?“ Odpověděla jim: „Odesli mého Pána a nevím kam ho položili.“ Po těch slovech se obrátila a spatřila za sebou Ježíše; ale nepoznala, že je to on. Ježíš jí řekl: „Proč pláčeš?</i>

¹¹³ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s. - Knižní klub, Praha, 2007, str.281.

Koho hledáš?“ V domnění, že je to zahradník mu odpověděla: „jestliže tys jej, pane, odnesl, řekni mi, kam jsi ho položil, a já pro něj půjdu.“ Ježíš jí řekl: „Marie!“ obrátila se a zvolala hebrejsky „Rabbuni“, to znamená „Mistře“. Ježíš jí řekl: „Nedotýkej se mne, dosud jsem nevystoupil k otci. Ale jdi k mým bratrům a pověz jim, že vystupuji k Otci svému i Otci vašemu a k Bohu svému i Bohu vašemu.“ Marie Magdalská šla k učedníkům a oznámila jim: „Viděla jsem Pána a toto mi řekl.“

Matoušovo evangelium nám podává v tomto případě zcela odlišnou zprávu nežli evangelista Marek. Podle něho ženy odešly od hrobu s velkou radostí a běžely vše oznámit učedníkům. Ale hned na to potkaly samotného Ježíše, který je pozdravil, ony objaly jeho nohy a poklonily se mu. Znamená to, že objímaly skutečné tělo Ježíše. Poté Ježíš ženy vyzve, aby učedníkům řekly, ať jdou do Galileje, kde jej uvidí. Zde se tedy Ježíš kromě Marie Magdalské zjevil i jiné Marii, Matouš však neuvádí které.¹¹⁴

Naproti tomu zpráva v Markově evangeliu potvrzuje, že prvním svědkem zjevení vzkříšeného Ježíše byla Marie Magdalská. Tato událost je časově umístěna do prvního dne po sobotě, a ukazuje, že jde o samostatnou část, která byla připojena k textu beze vztahu k předešlé části, protože předtím Marek píše o tom, že Ježíš po vzkříšení odešel do Galileje. Navzdory Lukášovu evangeliu i svědectví apoštola Pavla, podle kterých se první zjevil Ježíš Petrovi, se zde vypravuje, že první zjevení zažila Marie Magdalská. Důležitá je skutečnost, že právě ona podává zprávu o Ježíšově vzkříšení učedníkům, přestože předtím se v textu dočteme, že ženy nikomu nic pro svůj strach neřekly. Další nesrovnalostí je, že v předchozích kapitolách se u Marka předpokládá, že učedníci odešli do Galileje. Zde se má za to, že zůstali pohromadě v Jeruzalémě. To by také odpovídalo zprávám z Janova evangelia. Učedníci, kteří jsou stále zarmouceni Ježíšovou smrtí, přijímají Mariinu zvěst tak, jakoby Ježíš nikdy o svém vzkříšení nemluvil, tzn. nevěří jí. Rovněž Lukášovo evangelium říká, že slova žen připadala učedníkům jako pohádka a také jim nevěřili.¹¹⁵

Vyzdvižení významu osoby Marie Magdalské nalezneme v Janově evangeliu. Poté, co je popsána návštěva dvou učedníků u Ježíšova hrobu, kteří ze situace, jenž se

¹¹⁴ Kovář František, Výklad Evangelia Markova, Blahoslav, Praha, 1946, str.417.

¹¹⁵ Kovář František, Výklad Evangelia Markova, Blahoslav, Praha, 1946, str.422.

v hrobce odehrává, uvěří, že Ježíš vstal z mrtvých a odchází domů, se čtvrté evangelium vrací k Marii Magdalské. Evangelista Jan neříká, kde se zdržovala v době, kdy byli učedníci u hrobu. Nabízí se tedy možnost, že příběh o tom, že dva učedníci přišli k hrobu, byl do sledu vyprávění vložen později. Nyní Marie Magdalská stojí před prázdným hrobem a pláče. Když pak nahlédne do hrobu, vidí dva anděly, sedící na místě, kde bylo Ježíšovo tělo. Jeden sedí v místě hlavy a druhý jakoby u nohou. Počet andělů je stejný jako v Lukášovské tradici, kde se hovoří o dvou mužích v zářivém šatě (L 24,4). Přítomnost andělů a jejich rozmístění má být pro Marii ohlášením triumfu života nad smrtí. Z textu však není zcela jasné, proč se andělé zjeví Marii Magdalské a ne Petrovi nebo učedníkovi „kterého Ježíš miloval“. Andělé se Marie Magdalské ptají, proč pláče, měla by se přece radovat, ale ona zatím nezná důvod. Je zcela zaujata svou vlastní otázkou, kde je Ježíšovo tělo, netouží po ničem jiném než být nablízku mrtvému Ježíši.¹¹⁶

Andělé zde působí spíše jako statisté bez vlastní role. U synoptiků právě naopak oni zvěstují poselství o zmrtvýchvstání. Zde to není nutné, protože se Vzkříšený zjeví za okamžik sám.¹¹⁷

Když se Marie otočí nebo odvrátí od hrobu, uvidí před sebou Ježíše, ale nepoznává ho. Jistě to nebylo z důvodu, že bylo šero. Spíše to bylo proto, že Ježíš je sice týž, jak ho znala a přece je jiný. Podobně je tomu i v případě dvou učedníků jdoucích do Emauz. Ti poznávají Ježíše, až ve chvíli, kdy s nimi láme chléb (L 24,18-31). Ježíš klade Marii Magdalské stejnou otázku jako andělé. I v jeho otázce je jemná výčitka. Není přece čas k pláči. Marie Magdalská se však domnívá, že hovoří se zahradníkem a myslí si, že je to možná on, kdo Ježíšovo tělo ukryl. Ježíš na její žádost odpoví tím, že jí osloví jejím jménem. Marie poznává Ježíšův hlas, ale nepoznala by ho, kdyby se jí on sám nedal poznat. Ne zcela srozumitelný je údaj v 16. verši- sdělení, že se Marie „obrátila“ poté, co jí Ježíš oslovil. Toto sdělení nám chce pravděpodobně naznačit, že se Marie dívala opět směrem k hrobu, protože 14. verš říká, že se obrátila směrem k neznámému (patrně jen krátce). Dá se tedy předpokládat, že „obrácením se“, se zde míní plné soustředění se na Ježíše. Své poznání Ježíše potvrzuje Marie oslovením „*Rabbuni*“ - „*Mistře*“. Tímto titulem byly oslovovány osoby, které se těšily velké úctě.

---

¹¹⁶ Mánek Jindřich, Výklad evangelia Janova, Husova československá bohoslovecká fakulta v Praze, str. 293.

¹¹⁷ Porsch Felix, Evangelium Sv. Jana, Nový zákon 4, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 1998, str.196.

Říká-li Marie Magdalská Ježíšovi „Rabbuni“ pak myslí, že se vracejí dřívější dny, že společenství s Ježíšem bude opět obnoveno. Přála by si to a chce patrně Ježíše obejmout. Ježíš jí však řekne, aby se jej nedotýkala, protože ještě nevystoupil k Otci. Tento verš bývá obvykle vykládán v tom smyslu, že Marie nemůže být v úzkém společenství s Ježíšem před jeho nanebevstoupením. Dotyk je tu chápán jako symbol tělesného vztahu. Jiný výklad evangelia zase z textu dovozuje, že dotknutí se vzkříšeného Krista není pravým stykem se Vzkříšeným. Marie musí vidět Krista takového, na koho se již nevztahují podmínky tohoto světa.¹¹⁸

Sloveso „*haptain*“ - *dotýkati se*, má však ještě význam znamenající „*něco držet*“. Potom by Ježíš Marii říkal, „nedrž mě“. Marie, která pravděpodobně Ježíše uchopila, nemá ho chtít zadržovat, ale má jít k bratřím a vyřídit jim Ježíšovo poselství.¹¹⁹

Mariinu reakci lze také vysvětlit jako spontánní čin. Chce Ježíše obejmout a pevně držet, aby se ujistila o jeho přítomnosti a fyzicky tak vyjádřila svou láskyplnou úctu. Vzkříšený Ježíš jí to však nenechá učinit. Má pro ni úkol, který nesnese odklad - posílá ji k učedníkům. Marie je tím v podstatě ujištěna, že se ho nemusí držet pevně ze strachu, že by mohl odejít a ztratit se jí z dosahu. Upozornění na vystoupení k Otci jí má současně připomenout slib Ježíše o jeho opětovném příchodu, který však předpokládá i odchod k Otci.¹²⁰

Evangelista nám neříká, kam šel Ježíš po setkání s Marií. Marie Magdalská již však nepláče, přestane myslet na mrtvé tělo a jde s Ježíšovým vzkazem k učedníkům a dosvědčuje tak jeho vzkříšení. Jan nás však již neinformuje o tom, jaký dojem její poselství na učedníky učinilo.¹²¹

Marie Magdalská každopádně plní úkol bez jakékoli námitky a jako první zvěstuje učedníkům poselství o zmrtvýchvstání Ježíše. Tato skutečnost dává její postavě velkou důležitost, v první řadě proto, že je to žena a současně získala přednost před mužskými autoritami, zvěstovat jako první poselství o zmrtvýchvstání Ježíše.¹²²

¹¹⁸ Mánek Jindřich, Výklad evangelia Janova, Husova československá bohoslovecká fakulta v Praze, str. 293.

¹¹⁹ Mánek Jindřich, Výklad evangelia Janova, Husova československá bohoslovecká fakulta v Praze, str. 293.

¹²⁰ Porch Felix, Evangelium Sv. Jana, Nový zákon 4, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 1998, str. 197.

¹²¹ Mánek Jindřich, Výklad evangelia Janova, Husova československá bohoslovecká fakulta v Praze, str. 294.

¹²² Porch Felix, Evangelium Sv. Jana, Nový zákon 4, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 1998, str. 197-198.

Je až neuvěřitelné, že lidský život může navždy změnit jen jediná událost. Navzdory tomu, že během Ježíšova života byla Marie Magdalská relativně bezvýznamnou osobou, po jeho smrti získala její postava okamžitě výsadní postavení. Už jen to, že byla u všech významných událostí důležitých pro křesťanství, ji staví do zcela nového světla.¹²³

Otázkou zůstává, zda Marie Magdalská byla Ježíšovi opravdu natolik blízká, že se jí po svém vzkříšení záměrně zjevil jako první. A stejně tak se znovu musíme ptát, jak je možné, že nejvýznamnější role důležitá pro vznik křesťanství byla připsána ženě? V synoptických evangeliích i v Janově evangeliu je Marie Magdalská zmiňována jen minimálně a přesto se nakonec její postava zapíše do dějin. Za Ježíšova života, jak jej popisují všechna čtyři evangelia, není nikde ani zmínka o tom, že by Ježíš s Marií Magdalskou hovořil, nebo jí alespoň naznačil, že právě ona bude tím svědkem, který se přičiní o změnu dějin. Ať už jsou zprávy v evangeliích o Marii Magdalské sebe víc strohé, skutečností zůstává, že byla spolu s ostatními ženami velkou Ježíšovou stoupenkyní. Její osoba je součástí nejdůležitějšího svědectví, které potvrzuje totožnost Vzkříšeného a skutečnost jeho zmrtvýchvstání. Marie Magdalská byla při rozhodujících okamžicích pro křesťanství- při Ježíšově smrti, při jeho pohřbu i při nálezů prázdného hrobu. Vzhledem k nepřítomnosti Ježíšových učedníků, kteří do té doby byli svědky všech jeho činů i zázraků, je to její osoba, která je v závěru evangelií vyzdvížena na jim podobnou úroveň. Učedníci tyto významné momenty nezažili. Jak by církev dnes prezentovala vzkříšení, kdyby u toho ženy a hlavně Marie Magdalská nebyly?

Příběh Marie Magdalské je od začátku do konce spjat s příběhem Ježíše. Zatímco na jeho začátku můžeme její postavu ztotožňovat s hříšnou ženou, které Ježíš odpustil, na jeho konci na ní musíme pohlížet s obdivem a úctou. V křesťanské tradici však Marie Magdalská získala pověst, se kterou by se nikdo nechlubil.

Jedna věc je jistá. Ačkoli pozdější křesťanská tradice ztotožnila Marii Magdalskou s cizoložnicí, kterou Ježíš zachránil před ukamenováním, i s nejmenovanou hříšnou ženou, jež mu umyla nohy a osušila je svými vlasy, evangelia nikde v textu neuvádějí, že onou cizoložnicí, nebo hříšnicí byla Marie Magdalská. Jediné, co z evangelií víme je, že Marie Magdalská figurovala, jak se zdá, v samotném centru Ježíšova života, včetně jeho smrti a následovného vzkříšení. Chceme-li o její osobě získat úplnější představu, musíme se obrátit k nekanonickým textům.¹²⁴

¹²³ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.287.

¹²⁴ Jacobovici Simcha, Pellegrino Charles, Hrobka Ježíšovy rodiny, objev, výzkum a důkazy, které mohou změnit dějiny, Knižní klub, 2008, str. 209.

Podle mého názoru se Marie Magdalská stala obětí velkého historického omylu, což ji však zřejmě nikdy zcela neočistí.

Nikdy se nepodaří dokázat na základě nově zjištěných skutečností a ještě detailnějšího rozboru, že to byla právě ona, kdo stál na počátku křesťanské víry.

Marie Magdalská se patrně přívlastků s ní spojených a ne právě lichotivých asi těžko kdy zbaví. Stále bude v povědomí mnohých nevěstkou či napravenou kající. Nikdy se nedozvíme, proč se stala její postava obětí jednoho z největších a nejkrutějších zkreslení v dějinách lidstva. Postava Marie Magdalské zůstává nadále jednou z nejdiskutovanějších a nejtajemnějších postav Bible, která bude pro každou historickou etapu lidstva stále aktuální.

9. Marie Magdalská v apokryfní literatuře

V předchozích kapitolách jsme si ukázali, že postava Marie Magdalské byla u autorů kanonických evangelií vysoce hodnocena, informace o její osobě jsou v nich však poněkud strohé a proto se o ní z nich moc nedozvíme. Ze synoptických evangelií a z Janova evangelia o Marii Magdalské známe pouze to, že doprovázela Ježíše na jeho cestě, že z ní Ježíš vyhnal sedm démonů a že byla přítomná při jeho ukřižování a následném zmrtvýchvstání. Žádnou další podrobnější informaci týkající se její postavy nám již evangelia neposkytují. O Marii Magdalské se však lze dozvědět mnohem více, neboť existuje celá řada dalších evangelií a ranně křesťanských textů, kde nalezneme velice zajímavé informace o této ženě.

Tyto texty však nebyly zařazeny do křesťanského kánonu, protože jejich obsah nebyl v souladu s prosazujícím se směrem náboženské věrouky. Texty jsou označovány jako „apokryfní“ a zachycují události, které v kanonických evangeliích chybí nebo jsou zmíněny pouze okrajově.

Výraz „apokryfy“ (z řec. „*apokryfos*“ - „skrytý, vzdálený“) je odvozen z řeckého slovesa „*apokryptein*“ - „skrývat“. Jedná se o židovsko-křesťanské náboženské spisy, které nebyly zařazeny do kánonu. Většina novozákonních apokryfů byla sepsána v rozmezí od 4. do 6. stol po Kr. a rozdělují se podobně jako kanonické spisy - na evangelia, skutky a apokalyptickou literaturu.¹²⁵

Apokryfní literatura nebyla schválena k veřejnému čtení, přesto je však považována za hodnotnou pro soukromé studium a historické poučení.¹²⁶

Je třeba podotknout, že výraz „*apokryfos*“ měl původně kladný význam a v uzavřených (esoterických) náboženských skupinách označoval cenné texty, obsahující utajované nauky. Církevní autoři, kteří chtěli evangelium hlásat všem lidem a utajování nauky v zásadě odmítali, začali tento pojem užívat v negativním slova smyslu, který splýval s významem „falešný, nepravý“.¹²⁷

Určit rozsah novozákonních apokryfů je složitější než u apokryfů starozákonních. Většina spisů, o kterých víme, že měly velký vliv na společnost, se zachovala ve velmi špatném stavu nebo jen ve zlomcích. Neustále však dochází k novým objevům textů,

¹²⁵ Petrosillo Piero, Křesťanství od A do Z, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 1998, str.14, „apokryf“

¹²⁶ Douglas J. D. a kol., Nový biblický slovník, Návrat domů, Praha 1996, str. 41, „apokryfy“

¹²⁷ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy Vyšehrad Praha, 2006, str. 31.

často velmi důležitým pro poznání historie raného křesťanství. V případě apokryfních spisů je však třeba řešit složité literární problémy, protože mnohé tyto spisy užívaly metod, jako je např. převyprávění, interpolace nebo plagiátorství.¹²⁸

„Prakticky se mezi novozákonní apokryfy řadí několik druhů textů. Především jsou to texty vzniklé před rozvinutím ideje kánonu nebo v prostředí, kde tato idea ještě nenabyla vliv. Jde většinou o sbírky menších celků ústní tradice. Další skupinu tvoří texty, které mohly vzniknout již v prvním století, a které již v době vzniku ideje kánonu kandidovaly na místo ve vymezeném souboru. Ty byly odmítnuty pro spornost svého obsahu-např. Petrovo evangelium. Třetí skupinu tvoří texty, které patrně usilovaly o to, aby se staly základem alternativního kánonu a které organizovaná církev pokládala za rozkladné-např. Tomášovo evangelium, Filipovo evangelium aj. A konečně jde o texty, které již předpokládají existenci kánonu a chtějí kanonické texty doplnit- např. Protoevangelium Jakubovo, 3. list Korintským.“¹²⁹

Stejně tak je významná tzv. „gnostická literatura“ (z řeckého „*gnóstikos*“-přídavné jméno od „*gnósis*“ = poznání). Gnoze byla jedním z nejvlivnějších, ale také nejsložitějších duchovně myšlenkových hnutí pozdního starověku.¹³⁰

Gnoze bylo zároveň široké hnutí, ve kterém se slily prvky filosofické, teosofické, mytické, náboženské apod. Objevení gnostické knihovny v Nag Hammádí (v Egyptě) umožnilo prohloubit poznání gnoze, jinak známé jen ze svědectví některých křesťanských spisovatelů (Irenej, Hippolyt a další).¹³¹

Gnostická knihovna z Nag Hammádí je jedním z nejvýznamnějších rukopisných objevů poválečné doby. K nejznámějším spisům této knihovny patří mimo jiné také Tomášovo evangelium a Filipovo evangelium, která jsou velmi významná vzhledem k postavě Marie Magdalské.¹³²

Knihovnu objevenou v Nag Hammádí bychom mohli nazvat pokladem, který vydala poušť, protože spisy, které zde byly nalezeny a byly po dlouhý čas považovány za ztracené či za pouhý výplod fantazie, ukázaly světu, že některé věci mohou být docela jinak. Křesťanští gnostici se zasloužili o to, že existuje alternativní výklad ke kanonizovaným biblickým evangeliím.¹³³

¹²⁸ Douglas J. D. a kol., Nový biblický slovník, Návrat domů, Praha 1996, str. 41, „apokryfy“

¹²⁹ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 31.

¹³⁰ Pokorný Petr, Píseň o perle, Tajné knihy starověkých gnostiků, Vyšehrad, 1986, str. 1.

¹³¹ Petrosillo Piero, Křesťanství od A do Z, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 1998, str. 62

„Gnoze“

¹³² Pokorný Petr, Píseň o perle, Tajné knihy starověkých gnostiků, Vyšehrad, 1986, str. 1.

¹³³ Pokorný Petr, Píseň o perle, Tajné knihy starověkých gnostiků, Vyšehrad, 1986, str. 1.

Některé literární celky byly jako samostatné spisy potlačeny ještě před počátkem procesu kanonizace tím, že byly integrovány do větších literárních celků- např. pramen Ježíšových výroků (Q) je zahrnut do Lukášova a Matoušova evangelia. Význam tradice Ježíšových slov a jejich spojování v jednotlivé sbírky potvrdilo Tomášovo evangelium i Evangelium Spasitele, které je spolu s Rozhovorem se Spasitelem a Mariiným evangelium spojovacím článkem mezi sbírkami výroků a jejich rozvinutějšími podobami, v nichž se výroky rozrůstají v teologické výklady s dialogy se vzkříšeným Ježíšem.¹³⁴ Tyto spisy jsou pro nás důležité z jednoho prostého důvodu, neboť v nich je postavě Marie Magdalské přisouzena významná role.

Apokryfní literatura je pro hodnocení i pochopení postavy Marie Magdalské velmi důležitá. Zatímco v kanonických evangeliích je její postava zmiňována spíše mimoděk a okrajově, v mnoha apokryfních spisech hraje tzv. „hlavní roli“. V apokryfních evangeliích se u Marie Magdalské náhle vytrácejí přívlastky- nevěstka, hříšnice či padlá žena, tedy ne zrovna pozitivní charakteristika její postavy, jak se o ní zmiňují kanonická evangelia. Zde jsou tyto nelichotivé přívlastky nahrazeny slovy - učednice, apoštolka, družka či milovaná žena.

Stručně řečeno, v apokryfní literatuře je postavě Marie Magdalské věnována značná pozornost, což jen potvrzuje význam její osoby.

---

¹³⁴ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 32.

10. Marie Magdalská a její vztah k Ježíši Kristu

10.1 Marie Magdalská jako žena, kterou Ježíš miloval

V gnostických textech se skrývají neobvyklé náznaky, ze kterých vyplývá, že vztah mezi Marií Magdalskou a Ježíšem mohl být velmi podstatný. Několik škol gnostického křesťanství Marii Magdalské přiznává dokonce zásadní roli při zjevování evangelia.¹³⁵

„Jako zdroj informací o vztahu mezi Ježíšem a Marií Magdalskou se ze všech knih z dob raného křesťanství objevených v Nag Hammádí nejvíc proslavilo Filipovo evangelium.“¹³⁶

Jedná se o sbírku výroků a rozhovorů spojených většinou s Ježíšovou osobou. Teprve dodatečně byla tato sbírka označena jako „evangelium“. V tom se podobá Tomášovu evangeliu. Dnes se užívá označení podle stran (eventuelně i řádků) jediného rukopisného dokladu tohoto textu, který je dochován jen v koptském překladu v textech z Nag Hammádí. Tento text je ovlivněn Valentinskou gnózí, jejíž zakladatel Valentinus působil v polovině 2. století n. l. To je nejranější datum vzniku této sbírky. Text je zajímavý gnostickým pojetím smrti a vzkříšení. Několikrát se v něm přímo nebo nepřímo polemizuje s představou, že vzkříšení následuje po smrti a prosazuje se v pořadí: vzkříšení- smrt, tj. patně- nejdříve duchovní znovuzrození a potom smrt jako pouhé odložení těla. Z hlediska dějin církve a její liturgie je významné učení o svátostech, které Filipovo evangelium zastává a podle něhož Pán všechno vyjádřil v tajemství, kterým je křest, pomazání, eucharistie, spasení a manželská ložnice.¹³⁷

Petr Pokorný místo „manželské ložnice“ hovoří o svátosti svatby. Svatba byla patně svátostí hlavní, protože připomínala návrat k původní jednotě mužského a ženského principu. Byla to duchovní svatba stvrzená polibkem, který byl i mezi křesťany běžným projevem bratrství.¹³⁸

Ve Filipově evangeliu je jméno Marie Magdalské zmíněno pouze ve dvou výrocích. Tyto výroky však naprosto vybočují z dosavadního a zažitého pohledu na tuto ženu v dějinách křesťanství. Filipovo evangelium je zdrojem jednoho z nejspornějších tvrzení o její postavě.

¹³⁵ Malachi Tau, Marie Magdalena svatá nevěsta, Knižní klub, Euromedia Group, k. s., 2007, str. 9.

¹³⁶ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.266.

¹³⁷ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 209.

Přečteme-li si však Filipovo evangelium pozorně, zjistíme, že se jedná o velice složitý a mnohdy málo srozumitelný text. Jak již bylo řečeno, evangelium se sestává z výroků a rozhovorů o povaze skutečnosti a vztahu člověka k ní, a to vše v rámci gnostického chápání světa. Najdeme zde podobenství vzpírající se jakékoliv interpretaci, metaforická sdělení, teologické úvahy, analogie apod., jež jsou za sebou řazeny zřejmě náhodně. Celý text lze pochopit jen obtížně.¹³⁹

„Tři chodily stále s Pánem: Marie, jeho matka, její sestra a Magdaléna, ta, kterou nazývali jeho družkou. Jeho sestra, jeho matka a jeho družka byly Marie.“ (FpEv 59)¹⁴⁰

V tomto verši Filipova evangelia je Marie Magdalská nazvána Ježíšovou družkou. Inkriminované slovo „družka“ je vypůjčeno z řečtiny „*koinonos*“ a má také význam „společnice“. O tom, že Marie Magdalská byla Ježíšovou společnicí hovoří i kanonická evangelia a není o tom pochyb.¹⁴¹ Druhý význam slova, tedy „družka“ je problematičtější. Dnes je toto slovo chápáno v jiném významu, než tomu bylo v biblických dobách. Družkou totiž v dřívějších dobách mohla být i žena provdaná za svého muže.¹⁴²

Myšlenka, že by Marie Magdalská byla Ježíšovou manželkou je však velmi kontroverzní, spekulativní a nemáme pro ni dost důkazů. Nepochybně však upoutá naši pozornost.

Druhý výrok, kde zaznívá jméno Marie Magdalské v souvislosti s intimním vztahem k Ježíšovi je:

„Moudrost, které říkají „neploďná“, je matkou andělů a družkou... Marie Magdaléna. [Pán ji milov]al víc než všechny učedníky a líbal ji na její [ústa]... často. Zbytek učedníků... (64) mu řekli: „Proč ji miluješ víc než nás všechny?“ Spasitel odpověděl a řekl jim: „Proč vás nemiluji jako ji? Jsou-li slepý s vidoucím ve tmě, neliší se jeden od druhého. Když přijde světlo, vidoucí světlo uvidí, ale slepý zůstane ve tmě.“ (FpEv 63;64)¹⁴³

---

¹³⁸ Pokorný Petr, *Píseň o perle, Tajné knihy starověkých gnostiků*, Vyšehrad, 1986, str. 103.

¹³⁹ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.266-267.

¹⁴⁰ Dus Jan A., Pokorný Petr, *Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy*, Vyšehrad Praha, 2006, str 213.

¹⁴¹ Ehrman Bart. D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.268.

¹⁴² Novotný Adolf, *Biblický slovník*, Kalich, 1992., str.131, „Družka“.

¹⁴³ Dus Jan A., Pokorný Petr, *Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy*, Vyšehrad Praha, 2006, str.215.

Tento výrok, který by mohl naznačovat, že Marie Magdalská a Ježíš měli spolu intimní vztah vypadá slibněji. Problémem ovšem je to, že rukopis Filipova evangelia je v této části silně poškozen a některá slova chybějí. Úvahu, zda a jak Ježíš miloval Marii Magdalskou a že jí líbal na ústa či jinou část těla, nemáme tudíž jasně vysvětlenou a pokud nedojde v budoucí době k nálezů nepoškozeného textu tohoto evangelia, nemusíme to ani nikdy zjistit. V případě, hovoří-li se o polibku, myslím si, že je vysoce pravděpodobné, že se jedná o polibek na ústa. Ovšem předpokládat na základě polibku sexuální intimitu by bylo dosti přehnané. Je nezpochybnitelné, že autor Filipova evangelia chtěl, aby křesťané považovali Marii Magdalskou za Ježíšovi velmi blízkou osobu, ale jak moc blízkou už bohužel neuvedl.¹⁴⁴

V případě „polibku“ nesmíme zapomínat na kontext Filipova evangelia. Jak Filipovo evangelium, tak i jiné křesťanské gnostické texty se o líbání zmiňují i při jiných příležitostech, ale je zřejmé, že ať má polibek jakýkoli účel, nejedná se rozhodně o milostnou předehtu.¹⁴⁵

Ve Filipově evangeliu se hovoří o líbání několikrát- uvedu např. :

„Člověk... z toho, že je [zaslíben] nebeskému místu...[živel]... ho z úst. A kdyby bylo slovo odtud vyšlo, (59) bylo by živeno ústy a stalo by se dokonalým. Dokonalý je totiž počat polibkem a také jím dochází ke zrození. Proto i my sami líbáme jedni druhé. Přijímáme své početí z milosti, která je z nás navzájem“ (FpEv 58;59).¹⁴⁶

Z tohoto verše je možné vyvodit, že člověk dosáhne dokonalosti skrze to, co vychází z úst, tj. skrze slova poznání, která mu předá inspirovaný učitel. Díky nim pozná pravdu, která ho osvobodí ze zajetí hmoty a zažije znovuzrození. Tuto myšlenku symbolizoval křesťanský rituál políbení pokoje, který se v rané církvi zachovával. Ještě dnes v mnoha církvích lidé během bohoslužby podávají sousedům v lavici ruce a líbají se s nimi. Tím, že člověk druhého políbí, ukazuje, že skrze ústa a pravdy, které zjevují, může nalézt dokonalost. Skrze ně počíná zrození k novému životu.¹⁴⁷

---

¹⁴⁴ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.268-269.

¹⁴⁵ Penn Michael, Kissing Christans: Ritual and Community in the Late Ancienit Church, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 2005. (in Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.268-269)

¹⁴⁶ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str.213.

¹⁴⁷ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.269.

Polibek z tohoto hlediska by tedy mohl znamenat předání Božského vědění, mohl by být symbolem důvěrného přijetí učení Božího slova. Ve Filipově evangeliu Ježíš své žáky zasvěcuje do učení v důvěrných rozhovorech. Zdá se pravděpodobné, že Marie Magdalská slyšela od Ježíše věci, které apoštolové slyšet nemuseli. Jinak by důvěrnost rozhovorů neměla logiku. Je tudíž možné, že s ní Ježíš mluvil ve dvou o věcech, které jiným nezjevil, protože Marie Magdalská dobře chápala jeho poselství.¹⁴⁸

Tato teorie by tedy popírala sexuální vztah mezi Ježíšem a Marií Magdalskou, ale rozhodně nepopírá jejich vzájemnou náklonnost a příbuznost myšlení.

Polibek samotný má však mnoho dalších významů. Ve starověku měl hlubší význam než dnes. Byl stejně jako podání ruky především potvrzením smlouvy a výrazem pokojného smýšlení a vzájemného žehnání. Rodiče líbali děti (Gn 31,28.55) a děti líbaly rodiče (Gn 26,27n) při setkání i při loučení. Také příbuzní se navzájem líbali (Rt 1,9.14) a podobně tomu bylo i u přátel (1S 20,41). V novozákonní době se vyžadovalo, aby hostitel políbil svého hosta (L 7,45) a křesťané jsou vyzýváni, aby se pozdravovali vzájemně „v políbení svatém“ (Ř 16,16; 1Te 5,26). Polibek byl tedy znamením křesťanského bratrství a v neposlední řadě i výrazem lásky.¹⁴⁹

Otázkou nám však zůstává, jak máme rozumět Ježíšovým polibkům? Mají v případě Marie Magdalské sexuální význam nebo jsou spíše spirituálním symbolem důvěrného přijímání Ježíšova učení? Jistě by bylo zajímavé nalézt odpověď, která je v současné době přirozená z lidského pohledu na muže a ženu.

Máme tady však i další evangelium, ve kterém se setkáváme s Marií Magdalskou a pojmem „políbení“. V Mariině evangeliu¹⁵⁰ se Marie Magdalská zdraví s apoštolý také polibkem :

„[Tehdy povstala Marie,][na pozdrav]je [všechny] políbila [a praví: „Bratři], [neplačte, nerm]uňte se, ani nepochybujte... (MEv 9)

V Mariině evangeliu se však také dále píše:

„Pravil Petr Marii: „Sestro, víme, že tě Spasitel miloval nad ostatní ženy. Pověz nám Spasitelova slova, která znáš a my ne, ani jsme je neslyšeli“ ....(MEv 10).¹⁵¹

¹⁴⁸ BBC. Bible Mysteries, The real Mary Magdalene.

¹⁴⁹ Novotný Adolf, Biblický slovník, Kalich, 1992., str.377, „líbání, líbatí“

¹⁵⁰ viz 11. kapitola Marie Magdalská jako „Apoštol apoštolů“

¹⁵¹ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str.235.

Z koptského překladu textu vidíme, že Marie Magdalská je zde nazývána tou, „kterou Spasitel- Ježíš miloval více než ostatní ženy nebo jako žádnou jinou ženu“. Pokud bychom tyto přívlastky spojili s informacemi ve Filipově evangeliu, bylo by jistě možné si připustit myšlenku, že Ježíš miloval Marii Magdalskou. A jestliže jí miloval, mohla být jeho ženou a mohl s ní mít rodinu. Lidská představitivost nezná mezí, ale důkazů pro takové tvrzení je málo a jsou ještě nepřímé. Odpovědět na otázku, zda Marie Magdalská byla Ježíšovi skutečně tak blízká, že spolu měli sexuální poměr a následně děti, by bylo nesmírně vzrušující a převratné pro historii, ale bohužel, pro toto tvrzení nemáme jediný jasně pozitivní důkaz.

Především si je nutné uvědomit, že o Ježíšově manželství s Marií Magdalskou se nikde v evangeliích nemluví a to včetně těch, která nebyla zařazena do novozákonního kánonu. Pouze ve Filipově evangeliu je Marie Magdalská označena jako Ježíšova družka, což, jak jsme si ukázali, mohlo znamenat to, že byla jeho následovnicí, kterou, jak víme, nepochybně byla.

Dále by byla závažnější skutečnost, jaký by autoři evangelií měli důvod Mariino manželství s Ježíšem tajit. Marie Magdalská je označována přízviskem, které, jak už jsme si ukázali, mohlo mimo jiné znamenat to, že nebyla vdaná.¹⁵² Bohužel, žádná zmínka nám však přímo nenaznačuje, že by mezi Marií Magdalskou a Ježíšem byl sexuální vztah. Je samozřejmé, že tuto možnost nelze vyloučit, ale nelze jí ani potvrdit a ani dokázat.

Pro historiky je zajímavé, že Marii Magdalské přisuzují významnější úlohu v Ježíšově životě teprve pozdější prameny. Právě ty, na rozdíl od novozákonních evangelií, naznačují, že si byli oba velmi blízcí. Nejmladší spis „Větší otázky Mariiny“, jímž se údajně ve 4. století řídila skupina gnostiků zvaná fibionité a v němž se píše, že Ježíš na nějaké hoře přiměl Marii Magdalskou, aby se dívala, jak se Ježíš miluje se ženou, kterou si vyjme z boku, naznačuje, že důvěrný vztah mezi Ježíšem a Marií Magdalskou nebyl. Filipovo evangelium, ve kterém se o Marii Magdalské hovoří jako o té, kterou Ježíš miloval více než ostatní ženy a často ji líbal, nehovoří o žádné větší intimitě. Napovídá ovšem, že byla jeho důvěrnou společnicí. V ještě starším Mariině evangeliu nelze nalézt nic, co by potvrdovalo, že mezi Ježíšem a Marií Magdalskou byl nějaký milostný vztah, ale opět zde zaznívá, že ji Ježíš miloval více než ostatní

---

¹⁵² viz podkapitola 2.1 Jméno“

učedníky. V tomto evangeliu jí Ježíš rozumí a dokonce jí zjevuje to, co ostatním učedníkům neodhalil.¹⁵³

Za povšimnutí také stojí jistě to, že starší prameny, tedy kanonická evangelia, se nezmiňují o důvěrném vztahu mezi Marií Magdalskou a Ježíšem na rozdíl od pozdější, apokryfní literatury, která naproti tomu naznačuje mezi nimi jistý důvěrný vztah.

Myšlenka, že Ježíš musel být ženatý, protože to v 1. st. n. l. bylo zvykem, je sice zajímavá, ale opět nepodložená. Bezpečně je totiž známo, že i v 1. st. n. l. žili svobodní muži a žili v celibátu.¹⁵⁴ Mám na mysli například Esejce, což byli svobodní muži, kteří žili v celibátu přibližně ve stejné době a ve stejných končinách, kde se pohyboval Ježíš.

Esejci byli židovská sekta mající své počátky již ve 2. st. př. Kr. a její existence je dokázána do 2. stol po Kr. Esejci nebo také Eséni byli známí tím, že svědomitě zachovávali Tóru, většinou se neženili a žili v chudobě v klášterních společenstvích. Proti tomu ostatní-ženatí žili venku vázání smlouvou.¹⁵⁵

10. 2 Marie Magdalská jako „učedník, kterého Ježíš miloval“

V souvislosti s gnostickou literaturou a především v souvislosti s objeveným Filipovým evangeliem dnes zaznívají i takové teorie, podle níž by Marie Magdalská mohla být oním milovaným učedníkem, o kterém se zmiňují kanonická evangelia.

Janovo evangelium, jež s výjimkou (J 21,2) neuvádí Jakuba ani Jana, syny Zebedeovy, připisuje postavě záhadného učedníka „kterého Ježíš miloval“ zvláštní význam. J 13, 23-25 jej líčí jako Ježíšova důvěrného učedníka, jako autorizovaného interpreta Ježíšových slov i jako prostředníka mezi Ježíšem a Petrem. Tento učedník v Janově evangeliu vystupuje také pod přízviskem „jiný učedník“ (J 18,15). O „milovaném učedníkovi“ se píše i v souvislosti s příběhem o Ježíšově smrti a jeho vyvýšení (J19,26).¹⁵⁶

---

¹⁵³ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.309.

¹⁵⁴ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.310.

¹⁵⁵ Petrosillo Piero, Křesťanství od A do Z, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 1998, str.31. „Esejci“

¹⁵⁶ Vouga Francois, Dějiny raného křesťanství, Vyšehrad, 1997, str. 173.

Tradice „milovaného učedníka“ ztotožňuje s Janem Zebedeem, tedy s jedním z Ježíšových apoštolů (J 13,23; 19,26; 21,7.20). Je to on, kdo sedí při poslední večeři po pravici Ježíše (J 13,24-25) a on je také tím učedníkem, kterému umírající Ježíš svěřil do péče svou matku (J 19,26n). Postavě „milovaného učedníka“ je věnována velká pozornost - nikde však není vysloveno jeho jméno.¹⁵⁷

„Milovaný učedník“ je jediným z učedníků, který zůstal s Ježíšem až do samého konce jeho života a stal se tak nenahraditelným svědkem ukřižování.¹⁵⁸

Je zřejmé, že tato postava musela hrát v Ježíšově životě mimořádnou roli, ačkoli skutečnost samotné anonymity „milovaného učedníka“ je velice zvláštní. Pokud by „milovaným učedníkem“ byl Jan Zebedeus, proč by byla jeho identita tak úzkostlivě tajena?

Podíváme-li se na místa, kde „milovaný učedník“ vystupuje současně s Marií Magdalskou, zjistíme, že se jedná o dvě scény - pod křížem (J 19,25-27) a u prázdného hrobu (J 20, 1-10). V obou těchto případech jsou oba zmíněni samostatně. Zajímavá je především zpráva, kdy se v Janově evangeliu hovoří o tom, že pod křížem byla skupina žen (Ježíšova matka, sestra jeho matky, Marie Kleofášova a Marie Magdalská)¹⁵⁹. Na první pohled je zpráva celkem srozumitelná, srovnáme-li jí s ostatními kanonickými evangelií. Méně srozumitelná je však následující poznámka o tom, že Ježíš ušel vedle své matky stát učedníka, kterého miloval. Proč by se o něm autor Janova evangelia nezmínil již tehdy, když vyjmenovával postavy, které stály pod křížem? Je tím snad naznačeno, že Marie Magdalská je oním „milovaným učedníkem“, protože stála pravděpodobně vedle Ježíšovy matky?

Zajímavá je také následující narážka na rodinné vztahy, kdy Ježíš „milovanému učedníkovi“ říká „Hle tvá matka!“ Zde bychom mohli opět přijmout myšlenku, že pokud by ve skutečnosti byla Marie Magdalská oním „milovaným učedníkem“, tato Ježíšova slova by mohla znamenat, že byla jeho ženou. Ale opět nemůžeme mít jistotu.

Dalším předpokladem pro podporu hypotézy, že Marie Magdalská byla „milovaným učedníkem“ je skutečnost, že se často dostávala do konfrontace se Šimonem Petrem, jak nám to zachycuje např. Tomášovo Evangelium.¹⁶⁰

¹⁵⁷ Novotný Adolf, Biblický slovník, Kalich, 1992., str.273 „Jan“

¹⁵⁸ Vouga Francois, Dějiny raného křesťanství, Vyšehrad, 1997, str. 173.

¹⁵⁹ (J 19,25)

¹⁶⁰ viz 10. kapitola Marie Magdalská jako „Apoštol apoštolů“

„Šimon Petr jim řekl: Ať Marie od nás odejde, neboť ženy nejsou hodny života. Ježíš řekl: Dávejte pozor! Povedu ji, abych ji udělal mužnou, aby se stala živým duchem, mužným podobně jako vy. (Říkám vám :) Každá žena, která se učiní mužnou, vejde do království nebes.“ (TmEv 114)¹⁶¹

Podobných rysů mezi „milovaným učedníkem“ a postavou Marie Magdalské se objevuje více. Také ona byla Ježíšovi velmi blízká, byla svědkem jeho zmrtnýchvstání a gnostické spisy nás upozorňují na její častou konfrontaci s apoštolem Petrem. V nich je označována jako ta, kterou Spasitel miloval.

Na základě těchto poznatků nemůžeme říci více než to, že ztotožnění postavy Marie Magdalské s postavou "učedníka, kterého Ježíš miloval" není zcela vyloučené ani zcela nepravděpodobné.

Pravdou však nadále zůstává skutečnost, že obě tyto postavy vystupující v Novém zákoně nám zatím zůstávají zahaleny tajemstvím.

---

¹⁶¹ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str.152.

11. Marie Magdalská jako „Apoštol apoštolů“

Na základě gnostických spisů bývá někdy Marie Magdalská označována za „Apoštola apoštolů“.

11. 1 Vymezení termínu „apoštol“

Výraz „apoštol“ je odvozen z řeckého slova „*apostolos*“ a znamená „vyslaný nebo posel“. Tento především novozákonní pojem má kořeny v židovství. Hebrejské slovo „*šeliúach*“ - „poslaný“, které Septuaginta někdy překládá slovem „apoštol“ nebo slovesem „*apostellein*“, znamená někdy zplnomocněnce nebo posla, pověřeného vyřízením určité zvěsti.¹⁶²

Výraz „apoštol“ také může znamenat vyslance v obecném slova smyslu, mnohdy upřesněném dějovými souvislostmi (J 13,16; 2K 8,23; Fp 2,25). Nejčastěji se však tento výraz v Novém zákoně vztahuje na vymezenou skupinu osob, totiž na vyslance vzkříšeného Krista. Dvěma ustavujícími prvky apoštolství jsou :

- a.) skutečnost, že apoštol viděl Vzkříšeného (L 24,48; J 20,21; 1K 9,1)
- b.) že od něho přijal pověření, aby svědčil o jeho vzkříšení a ve světle tohoto vzkříšení, aby svědčil o celé jeho osobě a o jeho díle (Mt 28,19; J 20,21; Ř 1,5).

Všichni apoštolové byli svědky vzkříšení (1K 15,7). Tím je řečeno, že povolání k apoštolátu je omezeno časem, v němž se Vzkříšený ukazoval a že Pavel je posledním apoštolem (1K 15,8). Jestliže na straně jedné je zřejmé rozlišení mezi apoštolem a pouhým poslem, je naopak mnohem méně snadné přesně určit, kteří lidé jsou „apoštoly“ v užším slova smyslu. S jistotou je možno jmenovat okruh dvanácti apoštolů, které si vyvolil samotný Ježíš jako své následovníky. Jsou to Šimon Petr, jeho bratr Ondřej, Jakub a Jan, synové Zebedeovy, Filip, Bartoloměj, Matouš, Tomáš, Jakub syn Alefův, Šimon Kananejský, Tadeáš a Jidáš Iškariotský. Dle Sk 1,26 můžeme mezi apoštoly zařadit ještě Matěje a v neposlední řadě Pavla (Ř 1,1).¹⁶³

V kanonických knihách Nového zákona není jako „apoštol“ uvedena žádná žena. Apoštol Pavel se sice zmiňuje o ženách, které byly v církvi aktivní (Priscila - Sk 18,26; Ř 16,3; Foibé - Ř 16,1; Lydie - Sk 16,14) ale ony nemají přívlástek „apoštol“.

¹⁶² Novotný Adolf, Biblický slovník, Kalich, 1992., str.34, „apoštol“

¹⁶³ Allmen von Jean Jacques, Biblický slovník, Kalich, 1987, str.12, „apoštol“

Ačkoli Marii Magdalské není nikde v Novém zákoně přisouzena role apoštola, ve výše uvedených kapitolách jsme si již ukázali, že její postavu považovali evangelisté za významnou, o čemž svědčí skutečnost, že je ve výčtu žen často jmenována na prvním místě.

Shrneme-li výše uvedené poznatky, zjistíme, že apoštolem se mohl stát ten, kdo Ježíše doprovázel na jeho kazatelské misii, kdo byl svědkem jeho smrti a vzkříšení a ten, kdo potom šířil dál jeho učení. Podle mého názoru, postava Marie Magdalské všechny tyto podmínky splňuje. V nekanonických spisech je její osoba vysoce hodnocena, neboť byla považována za velice moudrou ženu, která jako jediná pochopila přesně celé Ježíšovo učení. V některých textech vystupuje přímo jako Ježíšův významný žák, který předává své znalosti ostatním učedníkům, aby správně pochopili Ježíšovo učení.

11. 2 Apokryfní texty vztahující se k Marii Magdalské jako k „Apoštolu apoštolů“

Mezi nejdůležitější texty vyzdvihující význam a moudrost Marie Magdalské patří:

a.) Tomášovo evangelium (NHC II/2); (TmEv) -

Tomášovo evangelium je součástí gnostické knihovny objevené v Nag Hammádí. Po objevení tohoto textu se vedly dlouhé diskuse o jeho možné kanonizaci, neboť význam tohoto evangelia je nezpochybnitelný pro poznání nejranějších dějin církve a pro dokreslení a pochopení učení a vlivu Ježíše Krista. Tomášovo evangelium je sbírkou Ježíšových výroků (logií) a podle ustáleného dělení je jich 114. Nejstarší zmínky o Tomášově evangeliu pocházejí již z počátku 3. století n. l.¹⁶⁴

Tohoto evangelia užívali manichejci.¹⁶⁵ Nejstarším dokladem o existenci evangelia je zmínka Hippolyta Římského o Naasejcích, kteří uznávají Tomášovo evangelium. Hippolytův výrok dokládá, že gnostici měli Tomášovo evangelium ve velké oblibě.¹⁶⁶

¹⁶⁴ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 77.

¹⁶⁵ Sekta inspirovaná gnosticko-dualistickou naukou perského knížete Máního (216- 276 po Kr.) Petrosillo Piero, Křesťanství od A do Z, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 1998, str. 119. „Manicheismus“

¹⁶⁶ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 77-78.

Tomášovo evangelium pravděpodobně vzniklo v oblasti Sýrie. Bylo objeveno spolu s dalšími křesťanskými rukopisy v koptském překladu, v opisu pocházejícím zhruba z poloviny 4. století n. l.¹⁶⁷ Na základě dochovaných historických skutečností se zdá pravděpodobné, že předlohou Tomášova evangelia byl soubor původních Ježíšových výroků (Q).¹⁶⁸

S určitostí můžeme říci, že Tomášovo evangelium je nejslavnějším spisem, který byl objeven v Nag Hammádí a od té doby mu vědci neustále věnují pozornost a po celých šedesát let jejich zájem o tento spis neochabuje. Podle názoru některých odborníků evangelium obsahuje Ježíšovy autentické výroky, které v Novém zákoně nenalezneme. Je pochopitelné, že všechny dodatečné informace týkající se osoby Ježíše vzbuzují velkou odezvu.¹⁶⁹

b.) Mariino evangelium (BG/3)-(MEv) -

Mariino evangelium patří mezi spisy křesťanské gnoze. Jazykem originálu byla řečtina, nám se však jeho neúplný text dochoval v koptském překladu v Berlínském gnostickém kodexu 8502 (BG) z počátku 5. st. n. l. Objeveny byly také dva řecky psané zlomky pocházející z počátku 3. století n. l. (Rylandsův papyrus). Další dva zlomky s řeckým textem jsou datovány do období na přelomu 2. a 3. století n. l. (Oxyrhynchus Papyri). Většina badatelů klade vznik Mariina evangelia nejpozději do počátku třetího, ale spíše už do druhé poloviny 2. století. Evangelium zde není literární formou jakou známe z Nového zákona. Gnostiky totiž více zajímal zmrtvýchvstalý než pozemský Ježíš, který prozrazuje duchovní tajemství, jež za svého života povědět nemohl, nebo která nebyla pochopena. Sděluje je pouze těm, které si vybral. Touto postavou je zde Marie Magdalská a Petr je tím, komu toto nebylo dopřáno.¹⁷⁰

Profesorka Karen Kingová ve své knize „The Gospel of Mary of Magdala: Jesus and First Woman Apostle“¹⁷¹ rozvíjí hypotézu, podle které nelze chápat Mariino evangelium jako gnostické. Argumentuje tím, že badatelé mylně označují za gnostické téměř všechny texty raného křesťanství, které nejsou židovské.¹⁷²

¹⁶⁷ Dus, Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 78.

¹⁶⁸ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 83.

¹⁶⁹ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str. 262.

¹⁷⁰ Jan A. Dus, Petr Pokorný, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 234.

¹⁷¹ Karen King, The Gospel of Mary of Magdala: Jesus and First Woman Apostle, Polebridge Press, Santa Rosa (CA), 2003 (in Bart. D. Ehrman, Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str. 335.)

Mariino evangelium se dělí podle stran dochovaného textu. Skládá se ze dvou částí. První část (str. 7-9) je koncipována jako rozhovor učedníků se Spasitelem. V druhé části (str. 10-19) Marie Magdalská vypráví učedníkům o věcech, které slyšela jen ona od Spasitele.¹⁷³

c.) Rozhovor se Spasitelem - (NHC III/5); (DialS) -

Tento spis je součástí třetího kodexu z Nag Hammádí. Jedná se o kompilaci z několika tradic, jejímž základem je skutečně rozhovor. Dialog zabírá přes polovinu textu. Obecně lze říci, že v dnešní podobě pochází text ze začátku 2. století n. l., ale vlastní dialog musí být starší - předpokládá se z konce 1. století n. l. V částech dialogu se často setkáváme s výroky, které mají více či méně přesnou obdobu v synoptické tradici, v Janově evangeliu, v kanonických textech a v Tomášově evangeliu. Místo vzniku tohoto spisu nelze blíže určit. Vzhledem k typu zbožnosti a myšlení musíme nejspíše předpokládat na Sýrii. V tomto spise jde většinou o zvnitřnění raně křesťanské apokalyptické naděje ve smyslu zpřítomňující se eschatologie, tzn. ve víře Kristův žák přijímá cíl své cesty - své spasení.¹⁷⁴

Co se členění textu týká, vycházím z úpravy, kterou učinili autoři knihy „Novozákonní apokryfy“¹⁷⁵ - tzn. text je členěn na stránky a řádky dochovaného rukopisu.

d.) Pistis Sofia (PS)-

V polovině 19. století vyšel anglický překlad gnostického koptského traktátu, který Britská knihovna získala ze soukromých sbírek lékaře A. Asketa. Podle hlavní osoby byl nazván „Pistis Sofia“ tj. Víra – Moudrost. Tento spis byl prvním autentickým gnostickým textem, s nímž se mohl novověk seznámit. Pochází zřejmě ze 3. století n. l. a je psaný ve formě dlouhého tajného rozhovoru Ježíše s jeho učedníky.¹⁷⁶

Tento spis reprezentující gnostické křesťanství, ve kterém Pistis Sofia hraje hlavní roli, odráží spirituální autoritu a náboženskou moc žen v prvokřesťanských obcích.

---

¹⁷² Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.335.

¹⁷³ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str.234-235.

¹⁷⁴ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 167-168.

¹⁷⁵ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006.

¹⁷⁶ Pokorný Petr, Píseň o perle, Tajné knihy starověkých gnostiků, Vyšehrad, 1986, str. 36.

Ukazuje, že také gnostické skupiny hledaly tzv. „regula fidei“¹⁷⁷ své víry. Spis je možno číst jako dogmatiku gnostického společenství, jako katechismus týkající se mystérií, ale nalezneme v něm zároveň i pravidla společenství a význam svátostí. Pistis Sofia patří jednoznačně do gnostických spisů, které vycházejí z dialogů mezi Ježíšem a jeho učedníky. Je členěn podle kapitol.¹⁷⁸

Výše jmenované spisy jsou pro pohled na postavu Marie Magdalské jako na „Apoštola apoštolů“ velmi důležité, nejsou však jediné. Jedná se ale o spisy, ze kterých budu v této kapitole vycházet. Dalšími spisy, ve kterých Marie Magdalská vystupuje jako Ježíšova učednice a moudrá žena jsou: Filipovo evangelium, Skutky Filipovy, Petrovo evangelium, Moudrost Ježíše Krista, Větší otázky Mariiny aj.

Nejslavnější spis objevený v knihovně v Nag Hammádí - Tomášovo evangelium nepopisuje zázraky ani jiné skutky, které Ježíš za svého života vykonal. Nelíčí ani poslední chvíle jeho života, smrt ani vzkříšení. Jedná se prostě o soupis výroků, jimiž Ježíš reaguje na otázky či komentáře učedníků. Mnohé z nich se podobají těm, které nalezneme v knihách Nového zákona včetně podobenství o hořčičném zrně a přirovnání o slepci vedoucího slepého. Některé výroky se však od promluv v Novém zákoně liší a právě ty vyvolávají velký zájem u religionistů specializujících se na rané křesťanství.¹⁷⁹

V Tomášově evangeliu je jmenovitě uveden jen malý počet učedníků a učednic, se kterými Ježíš vedl dialog. V log. 13. a 14. je to Šimon Petr, v log. 21. a 114. Marie Magdalská, v log. 61. Salome a v log. 13. Matouš a Tomáš. Tomáš je v tomto evangeliu tím, kdo slova Ježíšova zaznamenal a má zde tudíž postavení spirituálního vůdce společenství.¹⁸⁰

Podle Tomášova evangelia patří podobně jako v novozákonních evangeliích k nejužšímu učednickému kruhu také ženy. Vedle Marie Magdalské je zde zmíněna ještě Salome (log. 61) a bezejmenná žena (v log. 79.).

Marie Magdalská je zmíněna ve dvou logiích, jmenovitě v log. 21. kde vystupuje jako učednice pokládající otázky a v log. 114., kde se projednává otázka, zda Marie jako žena může dojít záchrany a tím i spasení. Ačkoli zde přívlástek „Magdalská“

---

¹⁷⁷ Pravidlo víry.

¹⁷⁸ Büllsbach Claudia, Maria Magdalena in der frühchristlichen Überlieferung, Historie und Deutung, Verlag Dr. Kovač, Hamburg, 2006, str.232.

¹⁷⁹ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str. 262.

¹⁸⁰ Büllsbach Claudia, Maria Magdalena in der frühchristlichen Überlieferung, Historie und Deutung, Verlag Dr. Kovač, Hamburg, 2006, str. 157.

chybí, není důvod pochybovat o tom, že je to právě její postava, o kterou se v obou logiích jedná.¹⁸¹

Tomášovo evangelium hovoří o ženě jménem „Mariham“. Francois Bovon a jiní zastávají názor, že se pod tímto jménem skutečně hovoří o Marii Magdalské.¹⁸²

Marie Magdalská v 21. logiu pokládá Ježíšovi nevinnou otázku.

„Marie řekla Ježíšovi: Komu jsou podobni tvoji učedníci? Řekl: Jsou podobni malým dětem, které se usadily na poli, které jim nepatří. Když přijdou majitelé toho pole, řeknou: „Dejte nám naše pole“. Ty děti jsou před nimi nahé, aby jim je vrátily, aby jim daly jejich pole. Proto Vám říkám: Když se Pán dozví, že přijde zloděj, bude bdít, dokud nepřijde, a nenechá ho vniknout do svého domu, do svého království, aby mu nevzal jeho věci. Vy buďte na stráží před světem. Opásejte svá bedra velikou mocí, aby zloději nenašli cestu a nemohli k vám přijít, protože to potřebné, k čemuž vyhlížíte, se stane. Kéz se mezi Vámi objeví poučený muž. Když dozrál plod, přišel rychle se srpem v ruce, a požal jej. Kdo má uši ke slyšení, ať slyší. (TmEv 21).¹⁸³

V tomto případě se jedná o celou skupinu výroků, která má dvě zřetelné části. Různá témata i změna oslovených – od Marie k „vy“- naznačuje, že se jedná o malou skupinu výroků, kterou redaktor spojil s tématem „pravý žák Ježíšův“. V prvním případě „podobnosti pole“ vyjadřuje odstup od učedníků, kteří z nějakého důvodu ještě nepatřili do prostoru, který patřil skutečně zasvěceným, tzn. Ježíšovi a Marii Magdalské. Marie je zde zřejmě opravdu Marie Magdalská, kterou některé pozdější esoterické skupiny pokládaly za Ježíšovu družku. Oba podle nich tvořili duchovní pár (FpEv). Druhá část logia je původně eschatologickou výzvou.¹⁸⁴

Ačkoli v Tomášově evangeliu roli opravdového učedníka zastupuje Tomáš, Marie Magdalská zde klade otázku, která se týká celého kruhu učedníků, aby se z následující odpovědi mohli všichni učedníci navzájem poučit.¹⁸⁵

¹⁸¹ Büllesbach Claudia, Maria Magdalena in der frühchristlichen Überlieferung, Historie und Deutung, Verlag Dr. Kovač, Hamburg, 2006, str. 157.

¹⁸² Bovon Francois, New Testament Traditions and Apocryphal Narratives, Allison Park, Pennsylvania: Pickwick Publication, 1995, str. 151.

¹⁸³ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 104.

¹⁸⁴ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 105.

¹⁸⁵ Büllesbach Claudia, Maria Magdalena in der frühchristlichen Überlieferung, Historie und Deutung, Verlag Dr. Kovač, Hamburg, 2006, str. 158-159.

Po druhé se setkáváme s Marií Magdalskou v logiu 114. Tentokrát zde o ní hovoří Ježíš se Šimonem Petrem:

„Šimon Petr jim řekl: Ať Marie od nás odejde, neboť ženy nejsou hodny života. Ježíš řekl: Dávejte pozor! Povedu ji, abych ji udělal mužnou, aby se stala živým duchem, mužným podobně jako vy. (Říkám vám:) Každá žena, která se učiní mužnou, vejde do království nebes. (TmEv 114)¹⁸⁶

Zde se jedná o dialog, jehož scénérie je blízká rozhovoru se vzkříšeným Ježíšem z (J 20,16n). Marie je zde opět bezesporu Marie Magdalská.¹⁸⁷

Vidíme, že v Tomášově evangeliu Petr útočí na Marii Magdalskou. Právě tento výrok vyvolal mnoho diskusí mezi badateli. Vyplývá z něj, že Petr zde vystupuje jako mluvčí apoštolů, kteří se snaží vytlačit ženy ze svého středu. Nemá o ženách příliš vysoké mínění a jak je zde vidět, Marii Magdalskou nemá zvláště v oblibě. Nelíbí se mu především to, že se chová jako jeden z mužských učedníků.¹⁸⁸

Marie podle něj není „mužná“ a nemá tudíž právo vystupovat v mužské roli. Ježíš vysvětluje, že „mužnost“ v této souvislosti neznamena fyzické mužství, ale také ne pouhou statečnost. Jedná se o překonání rozdílů pohlaví asketickým potlačením sexuality. Tímto potlačením se pak člověk přibližuje k Bohu. Nejspíše se zde hovoří o návratu ke stavu, kdy podle Gn 2 byl člověk tvořen mužem a v něm obsaženou ženou.¹⁸⁹

Z dialogu každopádně vidíme, že Petrův požadavek, aby Marie Magdalská opustila jejich společenství není Ježíšem splněn. Nemůžeme tvrdit, že tento Petrův požadavek je zcela ojedinělý. V Tomášově společenství se zřejmě často konaly diskuse projednávající otázku, zda-li ženy mohou být spaseny a mohou tak dospět do nebeského království.¹⁹⁰

To, že je přítomnost Marie Magdalské v úzkém kruhu Ježíšových učedníků nepřijemná, prozrazuje i spis Pistis Sofia a v neposlední řadě i kanonická evangelia nám prozrazují, že této ženě nebyl Petr zrovna příliš nakloněn. Například, když Marie Magdalská s ostatními ženami nalezne Ježíšův hrob prázdný a dozví se, že Ježíš vstal

¹⁸⁶ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 152.

¹⁸⁷ Jan A. Dus, Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 153.

¹⁸⁸ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s. - Knižní klub, Praha, 2007, str. 263.

¹⁸⁹ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 153.

¹⁹⁰ Büllsbach Claudia, Maria Magdalena in der frühchristlichen Überlieferung, Historie und Deutung, Verlag Dr. Kovač, Hamburg, 2006, str. 160.

z mrtvých, poté, co to oznámí Petrovi a ostatním učedníkům, pokládají všichni její slova za blouznění (L 24,11).¹⁹¹

Ve spise Pistis Sofia je vyjádřena Petrova nevole vůči Marii Magdalské následovně:

„Petr vystoupil dopředu a řekl Ježíšovi: „Můj Pane, tuhle ženu nesneseme, vždyť nám skáče do řeči a nenechá nikoho promluvit, ale pořád jen mluví a mluví.“ (PS 36 36,6).¹⁹²

Takto projevenou mužskou agresivitou je Marie Magdalská polekána. Říká:

„Můj Pane, můj duch je vždy připraven předstoupit a vyslovit výklad těch slov, jež ona (tj. Pistis Sofia) praví, ale bojím se Petra, protože on mě děsí a nenávidí náš rod.“ (PS 72 104, 18)¹⁹³

Petrovo nepřátelství k ženám koresponduje s postoji, které jsou zachyceny v raně křesťanské literatuře. Ve Skutcích Filipových je Petr například popisován jako muž, který se vyhýbal všem místům, kde se vyskytovaly ženy.¹⁹⁴

V Tomášově evangeliu však Petr pohrdá všemi ženami, nejen Marií Magdalskou. Ježíšova odpověď na to zní, že Marii povede tak, že ji udělá „mužnou“.

Abychom pochopili toto vyjádření je opět nutné vrátit se k tomu, jak bylo ve starověku nahlíženo na ženy. Muži byli chápáni jako dokonalí, ale ženy ne. Ženskost jako taková byla spojována s hříchem, nedokonalostí, byla prostě méněcenná (viz kapitola 2).

V Tomášově evangeliu pojetí toho, aby se žena stala mužnou nesouvisí s fyziologickou proměnou žen, ale znamená spíše morální a duchovní růst.¹⁹⁵ Znamená to, že muži a ženy mají navzájem sbližovat své vztahy, protože pouze tak mohou přijít do království nebeského.¹⁹⁶

¹⁹¹ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.263.

¹⁹² „tamtéž“, str. 261.

¹⁹³ „tamtéž“, str. 261.

¹⁹⁴ Büllsbach Claudia, Maria Magdalena in der frühchristlichen Überlieferung, Historie und Deutung, Verlag Dr. Kovač, Hamburg, 2006, str. 161.

¹⁹⁵ Büllsbach Claudia, Maria Magdalena in der frühchristlichen Überlieferung, Historie und Deutung, Verlag Dr. Kovač, Hamburg, 2006, str.162-163.

¹⁹⁶ Nordsieck Reinhard, Maria Magdalena, Die Frau an Jesu Seite, Münster, 2001, str. 54.

Shrneme-li tedy logium 114. v Tomášově evangeliu, vidíme, že Petr zde, jako typický muž své doby, pohrdá Marií Magdalskou jen proto, že patří ke slabšímu pohlaví. Ježíš v ní naopak vidí člověka, který stejně jako Petr i ostatní muži dosáhne spásy a to tak, že se všichni dostanou ze světa lidí do světa Božství. Pro ženy to znamená, že se musí stát dokonalými a právě v tom jim Ježíš pomůže, protože je učiní mužnými. Podle gnostického učení, které autor Tomášova evangelia vyznává, musejí oni všichni pochopit Ježíšovo tajné učení, které je podle Ježíšových slov dostupné všem lidem, tedy mužům i ženám a proto i Marii Magdalské.¹⁹⁷

V Tomášově evangeliu sice Marie Magdalská nehraje v dialogu s Ježíšem hlavní roli, ale jak vidíme, její osoba je Ježíšem vysoce ceněna.

Podobně vyznívá i spis „Rozhovor se Spasitelem“. Zde nalezneme pravděpodobně nejstarší dochovaný záznam dialogu mezi Ježíšem a Marií Magdalskou. Ačkoli je tento rukopis silně poškozen, jeho základní myšlenka je naprosto jasná. Ježíš zde učedníkům zjevuje pravé poznání, které vede ke spáse.¹⁹⁸

V Rozhovoru se Spasitelem jsou jako jednotliví partneři dialogu jmenováni Juda Tomáš, Matouš a Marie Magdalská. Ta, i když v tomto spisu také nehraje tak říkajíc hlavní roli, je v tomto rozhovoru jedním z upřednostňovaným partnerem Ježíše. Ve spisu je Marie Magdalská představena jako učednice stejně tak jako oba mužští učedníci, která plně chápe Ježíšovo učení. Tak jako Juda Tomáš a Matouš i ona klade Ježíšovi otázky, a nejen to, je také schopná jeho slova interpretovat.¹⁹⁹

Ježíš zde hovoří o tom, že učedníci nejsou z tohoto světa, ale z jakéhosi důvodu se stali zajatci hmotné existence do níž sestoupili z dokonalého světa, který je v nebi. Jakmile poznají pravdu, která je přinášena Ježíšem, mohou se do svého domova, který je v nebi opět vrátit. Marii jsou vloženy do úst tři aforismy, které podle Nového zákona vyslovil Ježíš:

„Marie řekla: ‚(Stačí), trápení každého dne‘ a ‚dělník je hoden své stravy‘ a ‚žák se podobá svému mistru‘.“ (DialS 139/1)²⁰⁰

¹⁹⁷ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str. 266.

¹⁹⁸ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str. 258-259.

¹⁹⁹ Büllsbach Claudia, Maria Magdalena in der frühchristlichen Überlieferung, Historie und Deutung, Verlag Dr. Kovač, Hamburg, 2006, str. 184-185.

²⁰⁰ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 173.

Na konec je řečeno:

„Řekla tato slova jako žena, která (to) plně pochopila.“ (DialA 139/1)²⁰¹

Chvála, kterou zde autor obdařil Marii Magdalskou, má pro její postavu nesmírný význam. Kromě poukázání na Mariinu znalost písma a tedy na její vzdělanost, má velký význam především to, že je zde chválena žena. Může být tedy právem nazvána pravým gnostikem, protože dokonale pochopila Ježíšova slova.²⁰² Vezmeme-li v úvahu to, že se Marie Magdalská v rozhovoru dožadovala pravého poznání, větší pochvala už jí snad nemohla být udělena. Rozhovor pokračuje následovně:

„Marie řekla: „Chci poznat všechny věci[takové], jaké jsou.“ [Pán] řekl: „Ten kdo bude vyhledávat život! Protože[to] je jejich bohatství... světa je...a jeho zlato a stříbro svádějí.“ (DialS 141/1)²⁰³

Význam těchto Ježíšových slov spočívá v tom, že právě bohatství, skrze nějž lze dosáhnou věčného života, spočívá v dokonalém poznání. A jak již bylo řečeno, v tomto případě toho Marie Magdalská nepochybně dosáhla.²⁰⁴

Ve spise Pistis Sofia se Marie Magdalská v rozhovoru s Ježíšem také výrazně prosazuje, neboť Ježíšovi pokládá nejvíce otázek. Důvodem tady však není skutečnost, že by její poznání bylo méně dokonalé než poznání ostatních učedníků, ale opak je pravdou. Kromě Marie Magdalské jsou v Pistis Sofia jmenovány i Ježíšova matka, Salome a Marta.

Jak již bylo řečeno, v tomto spise má Marie Magdalská významné postavení, a dostává se jí nesmírné poklony přímo od samotného Ježíše, který jí říká:

„Blahoslavená jsi, Marie, tebe učiním dokonalou ve všech mystériích z výsosti: mluv otevřeně, vždyť tvé srdce touží po království nebeském více než všichni tví bratři.“ (PS 17 16,9).²⁰⁵

²⁰¹ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str.173.

²⁰² Büllsbach Claudia, Maria Magdalena in der frühchristlichen Überlieferung, Historie und Deutung, Verlag Dr. Kovač, Hamburg, 2006, str.187.

²⁰³ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 174.

²⁰⁴ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str. 260.

²⁰⁵ „tamtéž“, str. 261.

To, že Marie Magdalská porozuměla správně učení a slovům Ježíše, nám naznačuje Ježíšova reakce na její pronesená slova:

... „Když Marie dokončila tato slova, Ježíš pravil: „Správně, Marie, blahoslavená nad všechny ženy na zemi, neboť v tobě dojdou naplnění všechny plnosti a dokonání všechny dokonalosti“ (PS 19 16,20).²⁰⁶

Významné postavení Marie Magdalské v Pistis Sofia lze také odvodit z toho, jakými slovy je zde titulována. Mimo již zmíněné „blahoslavená“ je ještě v 114. kapitole označena jako „pneumatička“ a v 116. kapitole jako „osvícená“.²⁰⁷

V neposlední řadě je ještě nutné zmínit Mariino evangelium, které nejen, že nese jméno Marie Magdalské, zároveň jí přiznává mezi ostatními gnostickými spisy největší význam jako dokonalé učednice.

Jak již bylo řečeno, gnostikové více než pozemskému Ježíši přisuzovali větší význam Ježíši zmrtvýchvstalému, který prozrazoval tajemství, která za svého života vyslovit nemohl nebo jeho slova nebyla pochopena. Sděluje je však pouze vybraným jedincům. V Mariině evangeliu je to právě Marie Magdalská. Tomu, komu toto poznání nebylo v tomto spise v plné míře dopřáno, je právě apoštol Petr.²⁰⁸

Jak již bylo výše řečeno, text Mariina evangelia je rozdělen do tří částí. Marie Magdalská se objevuje na konci části první, ale zdá se pravděpodobné, že může vystupovat již na počátku celého rozhovoru, který je ztracen (1.- 6. strana). Marie Magdalská zde utěšuje učedníky, kteří jsou smutní a pláčou nejen kvůli Spasitelově odchodu, ale také kvůli přikázání, které jim uložil, tzn.; aby šli kázat evangelium pohanům.²⁰⁹

Pro mojí práci je důležitá především druhá část Mariina evangelia, ve které je Marie pobízena učedníky, jmenovitě Petrem, aby jim sdělila, co od Ježíše slyšela a učedníci ne. Marie zde hovoří o svém vidění, ve kterém jí Spasitel odhalil důležitost mysli pro člověka.²¹⁰

²⁰⁶ „tamtéž“, str. 260.

²⁰⁷ Nordsieck Reinhard, Maria Magdalena, Die Frau an Jesu Seite, Münster, 2001, str. 60.

²⁰⁸ Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad Praha, 2006, str. 234.

²⁰⁹ „tamtéž“, str. 235.

²¹⁰ „tamtéž“, str. 235.

Vidíme, že Marie Magdalská zde vystupuje v roli učitelky, která poučuje ostatní mužské učedníky.²¹¹

Další významnou a netradiční úlohu přisuzují Marii Magdalské Skutky Filipovy. Byly sepsány ve 4. století a často vycházely ze starších skutků apoštolů - zejména apoštola Jana a Petra, stejně jako z liturgické gnostické tradice. Tento spis je možné rozdělit na dvě části. První část je soupisem různých legend a ty se týkají evangelisty Filipa. Část druhá má formu kontinuálního vyprávění, která pojednávají také o apoštolu Filipovi. Nalezneme zde vyprávění o rozdělení misionářských zónách, které bylo provedeno zmrtvýchvstalým Kristem a nakonec se dozvíme o mučednické cestě apoštola Filipa.²¹²

Pro mou práci jsou Skutky Filipovy důležité v pojetí, jak je zde Marie Magdalská představena. V textu se uvádí, že Mariamne byla Filipova sestra. Text nás dále informuje o tom, že ona dodávala odvalu apoštolům, kteří šli na misi a svého bratra (Filipa) doprovázela na jeho cestách i při jeho cestě k mučednictví.²¹³

Na základě rozboru těchto výše uvedených spisů si myslím, že můžeme Marii Magdalskou oprávněně považovat za „Apoštola apoštolů“. Otázkou však nadále zůstává, proč je tak striktně vedený rozpor v pojetí její osoby mezi kanonickými a nekanonickými spisy. Bylo to z důvodu pohlaví, že se jednalo o ženu nebo to bylo dáno myšlením doby, kdy nebylo vhodné upozorňovat na to, že i žena může být nositelem nových myšlenek? Vzhledem k tomu, jak bylo později křesťanskou církví pohlíženo na postavení žen ve společnosti, kdy jim byla přiřknuta pouze jedna úloha (rodit děti), si myslím, že byl záměrně potlačen význam a postavení osoby Marie Magdalské v šíření křesťanských myšlenek v nově vznikajícím náboženském raně křesťanském světě.

11.3 Marie Magdalská versus apoštol Petr

Chceme-li se zamyslet na tím, proč gnostická literatura považuje Marii Magdalskou za vysoce významnou osobu, která by mohla být nazývána „Apoštolem apoštolů“, musíme se vrátit ke kanonickým knihám Nového zákona, protože v nich tuto významnou úlohu zaujímá postava apoštola Petra.

²¹¹ Nordsieck Reinhard, Maria Magdalena, Die Frau an Jesu Seite, Münster, 2001, str. 60.

²¹² Bovon Francois, New testament traditions and apocryphal narratives Allison Park, Pennsylvania: Pickwick Publications, 1995, str.155- 157.

²¹³ Bovon Francois, New testament traditions and apocryphal narratives, Aliison Park, Pennsylvania : Pickwick Publications, 1995, str.155- 157.

Osoba apoštola Petra představuje jistě nejvýraznějšího a nejznámějšího učedníka ze všech dvanácti Ježíšových apoštolů. Stejně tak, jako je Marie Magdalská často uváděna ve výčtu žen na prvním místě, tak i Petr je vždy v seznamech apoštolů jmenován jako první (Mt 10,2-4; Mk 3,16; L 6,14; Sk 1,13). Původně se jmenoval Šimon a byl prvním učedníkem, kterého si Ježíš povolal jako svého následovníka. Šimonovo přízvisko „Petr“ znamená skála a bylo mu dáno samotným Ježíšem.²¹⁴

Za Ježíšova života to byl zpravidla on, kdo z Dvanácti mluví k Ježíšovi a obvykle má roli mluvčího celé skupiny. (Mk 8,29; Mt 17,4; L 12,41). Janovo evangelium sice uznává spolu s ostatními spisy Nového zákona Petrovo přední místo (J 1,42; 21,15-19), má však sklon vsunovat mezi Ježíše a Petra-vůdce Dvanácti ještě učedníka, „kterého Ježíš miloval“. Zajímavé na tom všem je i to, že žádné ze čtyř novozákonních evangelií vedle Petrovy jedinečnosti neváhá zdůraznit i některé jeho chabé povahové rysy.²¹⁵

Ačkoli se za Ježíšova života Petr často choval prchlivě a nevypočitatelně (Mk 14,66-71), je i tak uznáván za zakladatele církve (Mt 16,18), protože je mu přisuzováno, že byl prvním svědkem zjevení zmrtvýchvstalého Ježíše (1K 15,3b-5) a při šíření křesťanství sehrál rozhodující roli. O jeho misijní činnosti nás informují především Pavlovy epištoly (např. Ga 2,11-14).²¹⁶

Postava apoštola Petra je nepochybně velice významná nejen proto, že byl Ježíšovým blízkým učedníkem a mezi prvními pochopil, že jeho Pán vstal z mrtvých. Je samozřejmé, že tato skutečnost by už sama o sobě stačila, aby se stal jednou z nejdůležitějších osobností v historii křesťanství, ale on se do ní zapsal i z dalších důvodů. V křesťanském společenství, jež začalo vznikat jakmile Ježíšovi následovníci uvěřili ve vzkříšení, hrál totiž hned několik důležitých rolí. Podle dochovaných pramenů byl prvním evangelistou, misionářem, kazatelem a jedním z prvních autorů křesťanských spisů. V neposlední řadě je považován Římskokatolickou církví za prvního papeže a obecně je pokládán za jednoho z prvních křesťanských mučedníků.²¹⁷

Budeme-li se snažit porovnat postavy Petra a Marie Magdalské, zjistíme, že Petr je vyzdvihován především tradičním křesťanstvím, naopak Marie Magdalská křesťanstvím gnostickým. Není na tom nic nelogického, protože tradiční ortodoxie byla orientována především patriarchálními hodnotami a gnostici spíše matriarchálními.

²¹⁴ Novotný Adolf, Biblický slovník, Kalich, 1992., str.624, „Petr“

²¹⁵ Allmen von Jean Jacques, Biblický slovník, kalich, 1987, str.104, „Petr“

²¹⁶ Vouga Francois, Dějiny raného křesťanství, Vyšehrad, 1997, str.70-71.

²¹⁷ Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007, str.84.

Petr je v gnostických spisech často zobrazován jako Mariin protivník, zatímco v Novém zákoně je skálou, na které bude zbudována církev. Marie Magdalská je v Novém zákoně naopak posedlá sedmi démony, od čehož se patrně odvíjela její špatná pověst. V gnostických spisech je naopak vyzdvihována jako Ježíšova nejbližší společnice a dokonalý učedník, který nejlépe pochopil Ježíšovo učení.

Je vidět, že pokud bychom chtěli dokázat, že Marie Magdalská by měla být právem nazývána „Apoštolem apoštolů“, musíme tuto skutečnost dovozovat a stavět pouze na základě mimokanonické literatury. U apoštola Petra můžeme naopak dokázat jeho apoštolskou nadřazenost pouze z kanonických knih Nového zákona, neboť většina gnostických knih mu tuto roli nepřisuzuje.

Pro obhájení významného postavení Marie Magdalské v raně křesťanském světě je jistě velmi důležitá kniha autorky Ann G. Brock s názvem „Marie Magdalena, první apoštol“²¹⁸

Bohužel se jedná o knihu pro mě nedostupnou, ale na základě recenzí, které jsem měla k dispozici je zjevné, že se jedná o knihu v mnoha směrech přínosnou a podtrhující význam Marie Magdalské jako „Apoštola apoštolů“.

Kniha Ann G. Brock je významná z hlediska obhájení ženského práva na vůdčí autoritu a pozici v církvi. Autorka vysvětluje roli Marie Magdalské a dalších žen jako kazatelek a proklamátorek dobrých zpráv. Její argumenty se opírají o raně křesťanské texty, které ukazují na to, že Marie Magdalská byla proslulá svojí apoštolskou autoritou. V knize je také zmíněna i druhá tradice, která klade důraz na Petra jako prvního z apoštolů. Autorka rovněž konstatuje rivalitu mezi oběma²¹⁹ a také poukazuje na to, že se tradice přiklonila právě k apoštolu Petrovi v otázce svědectví o zmrtvýchvstání Ježíše Krista a nikoli k Marii Magdalské. Velice zajímavé je i autorčino konstatování důležitého postřehu u vypravěčů, neboť se domnívá, že osoba Marie Magdalské je často zaměňována s Marií, Ježíšovou matkou. Svým názorem zastává stanovisko, že to bylo z hlediska ne náhody či nedbalosti, ale především z hlediska toho, kdo byl upřednostňován. V neposlední řadě je důležitá autorčina verze apoštolství, neboť konstatuje, že ne všichni jej vnímají stejně. Z jejího úhlu pohledu pouze Skutky apoštolské a Lukášovo evangelium (podle tradice autora obou spisů) vnímají apoštolství jako výsadní pro kruh dvanácti apoštolů.²²⁰

²¹⁸ v originále „Mary Magdalene, the first Apostle“, Cambridge, MA: Harvard university Press, 2003.

²¹⁹ Viz kapitola. 10.3 „Marie Magdalská versus apoštol Petr“

²²⁰ <http://search.ebscohost.com/Marjanen, Antti>, Catholic Biblical Quartely, October 2006, vol. 68, Issue 4, p. 766- 767., vytištěno 2. 2. 2008.

Tím se dostáváme k problému apoštolství jako takového. V porovnání kanonických evangelií je tomuto tématu věnována pozornost především u evangelisty Lukáše, tedy podle tradice také autora Skutků apoštolských.

V druhé části knihy Skutků apoštolských se dozvídáme něco velmi důležitého a pro autora - Lukáše i charakteristického. Hovoří zde o tom, „že apoštolem může být jen ten, kdo chodil spolu s ostatními učedníky a s Ježíšem po Palestině, a to od Jana Křtitele až do Ježíšova ukřižování, vzkříšení a čtyřicetidenního přebývání s apoštoly až do nanebevzetí“. To pochopitelně znamená, že ne každý může tyto podmínky splnit. Mnozí zůstanou - má-li být tato koncepce dodržena - mimo takto vymezený okruh.²²¹

Na základě tohoto vymezení autor Lukášova evangelia a Skutků apoštolských - evangelista Lukáš nepřisuzuje Apoštolu Pavlovi titul „apoštol“. Nicméně i tak si jej nesporně velmi váží, neboť jistě není náhodou, že druhá část Skutků apoštolských nám podává zajímavý popis života tohoto tzv. třináctého apoštola, jak o něm ve svých knihách hovoří prof. Zdeněk Sázava.²²²

Domnívám se že v podobné pozici se nacházela a nachází i Marie Magdalská i když ona by podmínky apoštolství, jak jsme si v předcházející kapitole ukázali, splňovala. Byla to ale žena a ženám nebyly v ranném křesťanství většinou důležité role přiděleny. I nadále proto zůstane pro nás navždy záhadou otázka, zda-li jí opravdu role Apoštola a dokonce „Apoštola apoštolů“ může být připisována.

---

²²¹ Sázava Zdeněk, Biblická mozaika, Úvod do studia Nového Zákona, Karolinum, Praha, 1998, str. 58.

²²² Např. v knize V hlavní roli Nový zákon, šedesát biblických úvah, Blahoslav, 1998, str. 47.

12. Marie Magdalská očima současnosti

12.1 Marie Magdalská v beletrii

Po celá staletí přitahuje Marie Magdalská pozornost svou záhadnou rolí v raně křesťanském světě. Přestože o ní téměř nic nevíme, od starověku až po dnešní dobu si o ní lidé vytvářeli nejrůznější představy. Byla nejnámější Ježíšovou následovnicí a gnostické spisy jí přisoudily významnou úlohu v Ježíšově životě a založily tak tradici, která se o ní rozšířila v letech po její smrti. Vylíčení života Marie Magdalské nejsou jen výplodem fantazie dnešního moderního člověka, ale již ve starověku kolovalo o ní mnoho příběhů.²²³

V nich vystupuje Marie Magdalská jako ctnostná napravená hříšnice, která se po Ježíšově smrti stává jedním z jeho nejvěrnějších a nejvlivnějších následovníků. Je pronásledována nevěřícími a s dalšími křesťany je zahrnuta na neovladatelnou loď, která zázrakem přistane u pobřeží Francie. Zde vidíme zárodek evropské západní tradice v uctívání postavy Marie Magdalské.

V posledních desetiletích se Marie Magdalská stala také klíčovou postavou filmového zpracování Ježíšova života. V muzikálu „Jesus Christ Superstar“²²⁴ je zobrazena jako napravená žena lehkých mravů, kterou Ježíš sexuálně přitahuje a ona se stává jeho věrnou následovnicí.

Ve filmu „Poslední pokušení Ježíše Krista“²²⁵ se dostává její postava do snu Ježíše několik okamžiků před jeho smrtí, kdy si představuje, jaké by to bylo, kdyby vedl normální život a oženil se s Marií Magdalskou.

V posledním filmu „Šifra mistra Leonarda“²²⁶ je již Marie Magdalská za Ježíše provdána a mají spolu dítě.

Veřejnost je přitahována její záhadnou postavou a autorům děl to vyhovuje, neboť se nemusejí vázat na historickou skutečnost, ale mohou popustit uzdu své fantazie, která

²²³ Např. nejslavnější soubor středověkých legend o křesťanských svatých „Legenda aurea“ sepsaný r. 1260 italským biskupem Jakobem de Voragine.

²²⁴ Autoři- sir Andrew Loyd Weber a Tim Rice- r. 1971 muzikál- Broadway, 1973 filmová verze.

²²⁵ Režisér Martin Scorses natočil film podle románu Nikose Kazantzakise v r. 1988.

²²⁶ Natočeného podle románu Dana Browna.

vždy vypadá lépe, než strohý popis toho, co je řádně doloženo. Lidé mají také raději fikci než holá fakta.²²⁷

Marie Magdalská byla skutečná žena a tak je důležité, nebo alespoň zajímavé pro historiky, pokud možno co nejdříve zjistit, jak vypadala, co řekla a co prožila. Zároveň bychom však měli i vědět, jaké příběhy se o ní po její smrti celá staletí šířily. Potom je jistě zajímavé porovnat tento pohled na její osobu se současností tak, jak na její životní příběh nahlíží autoři naší doby.

Pro zajímavost tohoto srovnání jsem vybrala několik autorů, kteří v poslední době předložili veřejnosti svou verzi příběhu o Marii Magdalské.

V Knižním klubu vyšla kniha Tau Malachiho „Marie Magdaléna- Svatá nevěsta“²²⁸. Autor zde vychází z gnostických legend inspirovaných Marií Magdalskou. V Malachiho podání je osoba Marie Magdalské rovnocennou partnerkou Ježíše, vystupuje jako svatá žena, milovaná a milující manželka i jeho věrná následovnice. Představuje vlastně ženskou podobu Krista. Část knihy tvoří safiánské evangelium „svaté Marie Magdaleny“, které se zde objevuje poprvé i v psané podobě, neboť tato rozsáhlá ústní tradice nebyla doposud písemně zaznamenána. Je všeobecně známo, že safiánští gnostikové přisuzují Marii Magdalské podstatně významnější roli v životě Ježíše, než kterou jí přiznávají biblická evangelia. Malachiho zpracování tématu je velice zajímavé, ale těžko čitelné a srozumitelné, jak to u gnostických textů bývá.

Podstatně odlišně se postavil k příběhu Marie Magdalské Gerald Massadié v románu „Případ Máří Magdaleny“²²⁹. Autor velice zdařile propléta historická fakta obtížného života v tehdejší Jeruzalémě i na celém izraelském území pod tlakem Říma se svou vlastní fikcí nového svérázného výkladu evangelií doplněných o apokryfní texty vztahující se k Ježíšově smrti a následnému zmrtvýchvstání. Marie Magdalská se stává hlavní postavou románového děje, kdy její láska k Ježíši mu zachraňuje život.

---

²²⁷ Podrobněji o dopadu autorských fikcí o postavě Marie Magdalské viz. Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Group, k. s.- Knižní klub, Praha, 2007.

²²⁸ Tau Malachi – slouží jako nezávislý apoštolský biskup a je přívržencem Safiánské tradice gnostického křesťanství. (Sofianismus- teoficko mystický směr, zastoupený některými ruskými mysliteli např. V. Solovjev, P. Florenskij. Říká se mu také sofiologie, čili výrazem odvozeným z pojmu „sofia“, chápaného jako „moudrost Boží“, od něho odlišná a zprostředkující mezi jedním a mnohostí a vyjadřující touhu nalézt nebo včlenit do božského ženského prvku prostřednictvím křesťanské teologické úvahy a v jejím rámci.) Petrosillo Piero, Křesťanství od A do Z, Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 1998, str. 192, „Sofianismus“

²²⁹ Massadié Gerald, Případ Máří Magdaleny, Garmond, Praha, 2005.

Autor předkládá v knize svou hypotézu spiknutí nejbližších kolem Ježíše pod vedením Marie Magdalské na záchranu Ježíšova života, aniž by ho o tom informovali, neboť věděli, že by to odmítl. Marie Magdalská z lásky k Ježíši a na záchranu života reformátora židovského náboženství rozehraje velkou záchrannou partii, kdy činí z Ježíše v očích ostatních apoštolů nadpřirozenou bytost tím, že jej vyrvala z hrobu a tak předkládá důkaz představy Ježíšovi božské podstaty. Pro autora se tak stává Marie Magdalská pravou zakladatelkou křesťanství. Ježíšův odchod do Sýrie hodnotí jako uvážlivý politický čin, neboť ještě nenastal ten pravý čas na prosazení reformovaného judaismu. Podle autora Ježíš považuje svoje poslání za skončené a ví, že jeho učení bude dál šířeno a rozšiřováno jeho učedníky. Marie Magdalská odchází před pronásledováním Říma za ním.

Román Geralda Messadié je velmi čtivý a zajímavý tím, kam až může zajít autorova fikce bez ohledu na historickou skutečnost a tradici křesťanského náboženství.

Zajímavě je rozpracován příběh Marie Magdalské v románu Kathleen McGovanové „Marie Magdaléna – Očekávaná“.²³⁰ Průvodcem celého děje je americká novinářka Maureen Paschalová, která se svou profesí a studiem věnuje postavám žen, kterým podle ní historie ublížila. Děj románu je zasazen do Francie a máme možnost v něm sledovat dvě časové linie, ve kterých se prolíná historický děj se současností. Marie Magdalská zde vystupuje podle nalezeného deníku - tzv. „Arqueského evangelia Marie Magdaleny“ opět jako manželka Ježíše a matka jeho dětí. Deník psaný formou vzpomínek na život v Palestině po boku Ježíše a jeho učedníků se kříží až detektivním způsobem se životem na francouzském území jak Marie Magdalské tak Maureen. Tajné společenství stoupenců Marie Magdalské bojuje se společenstvím jejích odpůrců, život Maureen a zástupců církve, to vše se točí kolem hledání místa uložení tzv. „Knihy lásky“ údajně sepsané samotným Ježíšem. Román „Marie Magdaléna - Očekávaná“ je prvním dílem zamýšlené trilogie autorky a vychází z gnostických textů a z lidové slovesnosti západní Evropy, která je na téma Marie Magdalské velmi bohatá a prastará. Autorka nám také předkládá jasnou podstatu Mariina poselství a tím je soucit a odpuštění.

---

²³⁰ McGovanová Kathleen, Marie Magdaléna – Očekávaná, Euromedia Group, k. s. - Knižní klub, 2007.

Do Francie je situován i román Luise Rinserové, „Mirjam“²³¹. Autorka nám vypráví příběh Marie Magdalské netradičním způsobem - vzpomínáním ženy, usazené na pobřeží Francie a žijící v jeskyni s minimálním kontaktem s obyvateli v okolí. Poutavé vyprávění ženy Mirjam o posledních třech letech Ježíšova života, které s ním a jeho učedníky prožívá při jeho putování izraelskou krajinou potom, co veřejně vystoupil se zvěstí o příchodu Božího království, je zajímavým způsobem vykreslen a čtenáře zaujme zvláště ženským pohledem na minulé události. Mirjam vypráví o atmosféře v tehdejší Palestině, líčí živě povahy učedníků, své rozhovory s nimi a zázračné činy Ježíše. Do protikladu staví své rozhovory s Janem, reprezentujícího duchovní chápání skutečnosti a s Jidášem, který z lásky k Izraeli spíše směřuje k protiřímskému povstání. Mirjam jako přítelkyně doprovází Ježíše i s ostatními ženami na jeho cestě po zemi, doprovází ho i na Golgotu a je také u jeho zmrtvýchvstání.

Ve starém biblickém příběhu odhaluje autorka jeho aktuálnost a nadčasovost a uvažuje na jeho základě o nejdůležitějších otázkách současnosti, tzn. o hodnotě lidské důstojnosti a sociální spravedlnosti. Život musí provázet láska, nejen k jednotlivé osobě, ale i k celé lidské společnosti, která by měla možnost žít v míru. V závěru románu Mirjam říká:

„Avšak když je tma nejčernější a stezka se ztrácí, je Bůh blízko, ale jako u bloudícího Odyssea přijímá podobu člověka, neboť Bůh může člověku pomoci jenom jako člověk.

*Tak zůstávám a nejsem nic než čekání na království pokoje“*²³²

Z tohoto krátkého přehledu o ztvárnění postavy Marie Magdalské a zachycení příběhu jejího života vidíme, že autoři se v současné době zaměřují převážně na vztah Ježíše a Marie Magdalské, jak nám ho naznačují gnostické spisy. Je to pochopitelné, neboť naše doba preferuje a staví více na tělesném vztahu muže a ženy ve společnosti než na filosofování o něm. Vzhledem k záhadnosti kolem postavy Marie Magdalské v raně křesťanském světě mají autoři volné pole působnosti ve své fantazii a současná společnost to většinou kladně přijímá. Podstatně jiná je potom otázka reakce odborníků na dané historické období a církevních činitelů k této problematice, ale diskuse na dané téma probíhají spíše v uzavřeném odborném kruhu bez větší účasti veřejnosti.

²³¹ Rinserová Luise, Mirjam, Vyšehrad, 1989.

²³² Rinserová Luise, Mirjam, Vyšehrad, 1989. str.215.

12.2 Tajemství Talpiotské hrobky

V posledních letech se do popředí zájmu badatelů i veřejnosti dostalo opět postavení Marie Magdalské v Ježíšově životě. Zásahu na tom má dokumentární film režiséra Jamese Camerona „Ztracená Ježíšova hrobka“²³³ a kniha Simchy Jacobovice²³⁴ a Charlese Pellegrina²³⁵ „Hrobka Ježíšovi rodiny“.²³⁶

O Talpiotské hrobce se zmiňuje i James D. Tabor ve své knize „Ježíšova dynastie“. Zde v kapitole „Záhada Talpiotské hrobky“ zmiňuje i natáčení pořadu britského filmového štábu BBC/CTVC pod vedením Ray Bruce a Chrise Manna v r. 1995 o zmrtvýchvstání pro blížící se velikonoční svátky.²³⁷

O co se vlastně jedná?

V roce 1980 probíhaly v jeruzalémské části Talpiot stavební práce, při kterých byla odkryta pohřební jeskyně, kde bylo uloženo 10 kusů vápencových schrán (tzv. „ossuaria“). Výkop provedl izraelský archeolog Josef Gath.²³⁸ Archeologický objev byl řádně podle izraelských předpisů dokumentačně zmapován, zaznamenán a ostatky z nalezených schrán byly krátce po objevení zakopány v souladu s tradicí ortodoxních židů.²³⁹ Po té byla hrobka zakryta.²⁴⁰

O několik let později přilákala tzv. „Talpiotská hrobka“ pozornost badatelů, ale i režiséra Jamese Camerona z důvodu, že v hrobce některé uložené schránky nesly nápisy jmen známých z Nového zákona „Ježíš, syn Josefův, Marie, Matouš, Josef“ a hlavní

---

²³³ V únoru r. 2007 premiérově vysílala televizní stanice Discovery Channel tento dokumentární snímek a James Cameron na tiskové konferenci předvedl dvě vápencové schránky na kosti.

²³⁴ Simcha Jacobovici (narozen 4. 4. 1953 v Petah Tikvu, Izrael)-nositel ceny Emmy, je režisérem dokumentárních filmů, producent a hojně publikující autor, jeho články vycházejí po celém světě, například publikuje v New York Times a Los Angeles Times.

²³⁵ Charles Pellegrino (narozen r.1953) v New Yorku, je autorem mnoha mezinárodních bestsellerů. Je například autorem knihy „Her name Titanic“, která patřila k populárně vědeckým zdrojům filmu Titanic Jamese Camerona. Má doktorát z paleobiologie a také působí jako soudní archeolog. Jeho články vycházejí například v časopisech Time Life, či Nacional Geographic.

²³⁶ Jacobovici Simcha, Pellegrino Charles, Hrobka Ježíšovy rodiny, objev, výzkum a důkazy, které mohou změnit dějiny, Knižní klub, 2008.

²³⁷ Tabor James D., Ježíšova dynastie, Skryté dějiny Ježíše, jeho královské rodiny a zrození křesťanství, Knižní klub, 2006, str.37.

²³⁸ Tabor James D., Ježíšova dynastie, Skryté dějiny Ježíše, jeho královské rodiny a zrození křesťanství, Knižní klub, 2006, str.38.

²³⁹ Schránky byly uloženy v IAA (Izraelský úřad pro starožitnosti) pod katalogovým číslem (IAA 80/500-509) Jacobovici Simcha, Pellegrino Charles, Hrobka Ježíšovy rodiny, objev, výzkum a důkazy, které mohou změnit dějiny, Knižní klub, 2008, str. 19.

²⁴⁰ Zpráva archeologa Amose Klonera o hrobce byla publikována v roce 1996. Jacobovici Simcha, Pellegrino Charles, Hrobka Ježíšovy rodiny, objev, výzkum a důkazy, které mohou změnit dějiny, Knižní klub, 2008, 75.

upoutávkou byly dvě schrány s nápisy „Mariamene e Mara“ a „Juda, syn Ježíšův“. Nápisy byly vytesány aramejsky, hebrejsky, latinsky (v hebrejském písmu) a řecky. Tato kombinace novozákonních jmen na schránách vyvolala tříletý průzkum a bádání archeologů, biblistů, historiků aj. odborníků např. statistiků o tomto archeologickém nálezů minulého století.

Simcha Jacobovici a Charles Pellegrino ve své knize pečlivě zaznamenávají tento průzkum a analyzují se systematickou důsledností fyzické důkazy a spojují je s odkazy jak kanonických tak apokryfních evangelií, aby doplnili obraz Ježíšovy rodiny.

Pro moji diplomovou práci bylo zajímavé sledovat jejich výzkum kolem schrány (ossuaria) s řeckým nápisem „Mariamene e Mara“.

Autoři knihy v tomto případě velmi pečlivě zkoumali možnost, zda se nejedná o schránu Marie Magdalské. Podle posledních průzkumů předních vědců - prof. Françoise Bovona a Karen Kingové z Harvardu postava Marie Magdalské, kterou známe z evangelií, byla také nazývána řeckou verzí svého jména „Mariamené“²⁴¹ Simcha Jacobovici a Charles Pellegrino se dále soustředili na vytesaný nápis na schráně, který se dá přeložit- „Mariany, zvané také pán/mistr.“²⁴²

Na základě tohoto předpokladu a skutečnosti, že přídomek „Mara“ je aramejským výrazem, který znamená „učitel, vůdce, pán“ se autoři zabývali rozbořem gnostických textů - Mariina evangelia, Tomášova evangelia, Filipova evangelia a Skutků Filipových, kde vystupuje postava Marie (Mariamene) v roli apoštola.²⁴³ Simcha Jacobovici a Charles Pellegrino ztotožňují proto schránu s tímto nápisem se jménem Marie Magdalské, která podle gnostických textů byla významnou učitelkou, kazatelkou, léčitelkou a společnicí při Ježíšově působení, vyvolenou mezi ženami, které Ježíš dává přednost i před Šimonem Petrem.²⁴⁴

Zároveň podotýkají, že řecká ortodoxie uctívá 22. července „svatou Marii Magdalskou, nositelku Svaté myrhy a rovnou apoštolům“.²⁴⁵

Do popředí zájmu autorů knihy se dostala náhle zajímavá otázka týkající se vztahu Ježíše a Marie Magdalské. Jedná-li se opravdu v odkrytém hrobě o schránu Marie Magdalské (a oni byli přesvědčeni, že ano), proč zde byla uložena?

---

²⁴¹ Simcha Jacobovici Simcha, Pellegrino Charles, Hrobka Ježíšovy rodiny, objev, výzkum a důkazy, které mohou změnit dějiny, Knižní klub, 2008, str. 75, 81, 208-209.

²⁴² „tamtéž“, str.87-88.

²⁴³ „tamtéž“, str.104- 111.

²⁴⁴ „tamtéž“, str.104- 109, 209-210.

²⁴⁵ „tamtéž“ str. 110.

Věděli, že lidé pohřbení ve stejné hrobce bývali spřízněni buď pokrevně nebo sňatkem.²⁴⁶ Jediný důvod, proč se dva jedinci nespřízněni²⁴⁷ - muž a žena mohli v Jeruzalémě ocitnout v 1. století spolu v hrobě, mohl být, že byli manželé.²⁴⁸

Svoji pozornost obrátili z tohoto důvodu opět na rozbor gnostických textů. Zde postava Marie Magdalské vystupuje v roli ženy, která je osobě Ježíše velice blízká a které Ježíš sděloval zároveň slova, jenž ostatní učedníci od něho neslyšeli.²⁴⁹

V gnostických evangeliích je také Marie Magdalská nazývána „družkou a ženou, kterou Ježíš velmi miloval“²⁵⁰ Skutky Filipovy jim nabídly i další závažné informace nejen ohledně jména, apoštolské činnosti, ale i zmínku, že se Marie Magdalská (Mariamene) po své misijní činnosti vrátila do údolí řeky Jordánu.²⁵¹

Žádná evangelia, ať už kanonická nebo apokryfní, nehovoří o tom, že by Marie Magdalská (Mariamene) byla provdána za Ježíše a ani se nezmiňují o žádném Ježíšově dítěti. Této problematice autoři v knize věnovali velkou pozornost²⁵², hlavně z důvodu, že v hrobce byla objevena vápencová schránka s nápisem „Jehuda bar Ješua“, tzn. „Juda syn Ježíše“.²⁵³ Kombinace jmen nalezených na schránkách v Talpiotské hrobce, spolu s potvrzením odborníků, že jde o hrobku z doby tzv. „druhého izraelského chrámu“²⁵⁴ utvrdila autory v jejich názoru, že se jedná o skutečný hrob biblického Ježíše a jeho rodiny.²⁵⁵

Simcha Jacobovici a Charles Pellegrino se zároveň na základě rozboru kanonických i nekanonických textů, po konzultacích a rozhovorech s předními odborníky na biblickou tematiku (např. Šimon Gibbon, Amos Kloner, Tal Ilanová, Francois Bovon, Bertrand Bouvier aj.), i po provedení testů DNA a vlastním průzkumu přiklání k myšlence, že Marie Magdalská mohla být manželkou Ježíše a zároveň matkou jeho dítěte.²⁵⁶

Dokumentární snímek režiséra Jamese Camerona „Ztracená Ježíšova hrobka“ i kniha Simchy Jacobovice a Charlese Pellegrina „Hrobka Ježíšovi rodiny“ vyvolaly rozporuplné reakce jak u respektovaných odborníků tak církevních činitelů. Archeolog

²⁴⁶ Jacobovici Simcha, Pellegrino Charles, Hrobka Ježíšovy rodiny, objev, výzkum a důkazy, které mohou změnit dějiny, Knižní klub, 2008, str. 172.

²⁴⁷ „Tamtéž“, str. 210 (podrobněji pojednává o výzkumu DNA).

²⁴⁸ „tamtéž“, str. 211.

²⁴⁹ „tamtéž“ str. 104- 111.

²⁵⁰ „tamtéž“, str. 177.

²⁵¹ „tamtéž“, str.110.

²⁵² „tamtéž“, str.112-116.

²⁵³ „tamtéž“, str. 32.

²⁵⁴ Jedná se o období 539 př. Kr- 70. po Kr.

²⁵⁵ Jacobovici Simcha, Charles Pellegrino, Hrobka Ježíšovy rodiny, objev, výzkum a důkazy, které mohou změnit dějiny, Knižní klub, 2008, str. 117- 121; 215.

²⁵⁶ <http://www.lidovky.zpravy.cz>, Studijní příloha časopisu Advent, (5/2007), vytištěno 25.5. 2007.

Amos Kloner připomíná, že jména vyrytá na objevených schránách byla v okolí Jeruzaléma v 1. století n. l. velmi rozšířená.²⁵⁷

James Cameron v úvodu knihy napsal:

*„K tomuto výzkumu přispěli i někteří nejméně odborníci v biblické historii a archeologii. Ale i tak budou naše výsledky napadány - a tak to také má být. Je to vědecký proces vedoucí k poznání pravdy. Po našem výzkumu musí přijít další, jenž bude zkoumat důkazy do větších podrobností (a s vyššími rozpočty), a toto širší zkoumání a srovnávání bude trvat léta, možná i několik desetiletí“.*²⁵⁸

Pro mojí diplomovou práci byla tato kniha nesmírně přínosná, protože se v ní odrážejí nejnovější výzkumy a poznatky. Ovšem, jak již sami autoři knihy i režisér James Cameron podotkli, problematika Ježíše i jeho nejbližších nadále zůstává spekulativní. Je jisté, že jakýkoli další výzkum nás vždy posune o krok dál, ale otázkou zůstává, zda-li nebude tento krok znamenat takový posun vpřed, který by měl nakonec negativní dopad pro křesťanství jako takové či pro víru lidí. Myslím si, že kontroverzní myšlenky, týkající se vztahu Ježíše a Marie Magdalské by opravdu mohly tuto situaci vyvolat, vezmeme-li v úvahu, že se tak děje již teď, kdy jsou předloženy důkazy jen nastíněny.

---

²⁵⁷ <http://www.lidovky.zpravy.cz>, Studijní příloha časopisu Advent, (5/2007), vytištěno 25.5. 2007.

²⁵⁸ Jacobovici Simcha, Charles Pellegrino, Hrobka Ježíšovy rodiny, objev, výzkum a důkazy, které mohou změnit dějiny, Knižní klub, 2008, str., str. 14.

13. Závěr

Co říci na závěr?

Když jsem si vybírala téma své diplomové práce, nepředstavovala jsem si, že po jejím napsání, si budu připadat, že jsem vlastně na začátku. Zjistila jsem, že problematika kolem osoby Marie Magdalské je skutečně značně rozsáhlá a záleží vlastně jen na úhlu pohledu, ze kterého se rozhodneme jí sledovat.

V každém případě, výchozím pramenem pro nás musí být Bible - Nový zákon. Bohužel, jak již bylo v mé práci několikrát řečeno, z této knihy knih se o Marii Magdalské dozvídáme minimum. Zároveň však, ale i z toho mála - pouhých dvanácti zmínek, si lze již vytvořit jistou představu o této ženě. Z míst, kde se mluví o Marii Magdalské, tedy kde je přímo uvedeno celé její jméno, nelze přímo usuzovat, že byla tím, kým je i dnes v očích mnoha lidí - napravenou hříšnicí či snad dokonce nevěstkou. Samotná Bible na ní nevrhá sebemenší stín, kromě zmínky o tom, že byla posedlá sedmi démony, což však mohlo prakticky znamenat cokoli. Na základě rozborů, které jsem ve své práci učinila, se domnívám, že není zcela na místě ztotožňovat Marii Magdalskou např. s cizoložnou ženou či hříšnicí, která pomazala Ježíšovy nohy a osušila je svými vlasy.

Ztotožňuji se s názory předních biblistů (např. Karen Kingová, Bart Ehrman), že tyto příběhy se týkají různých žen a nejedná se o postavu Marie Magdalské.

Z biblického textu naopak vyplývá, že to byla žena, která byla věrnou následovnicí Ježíše Krista i jeho stoupenců. Z toho lze zároveň snadno poukázat na skutečnost, že se o skupinu kolem Ježíše spolu s ostatními ženami Marie Magdalská pečlivě starala, pečovala o jejich pohodlí a můžeme předpokládat, že je snad i finančně podporovala.

Kromě věrnosti celé družině kolem Ježíše, lze poukázat i na její osobní oddanost k tomuto muži, neboť z biblických zpráv vyplývá, že stála po jeho boku i v nejtěžších chvílích jeho života. Ani v okamžiku jeho ukřižování ho neopustila a na rozdíl od jeho učedníků u něho vytrvala až do samotného konce.

Domnívám se, že to svědčí o jejím pevném charakteru více než dost. Vždyť její přítomnost u těchto událostí (ať již se týkalo putování po izraelském území či přítomnosti u ukřižování) vyžadovala notnou dávku odvahy. Musela se vyrovnat se smutkem a v neposlední řadě i s láskou, která jí nedovolila opustit Ježíše v tak těžké chvíli.

V Bibli, je nutné zdůraznit, se Marii Magdalské dostává velké pocty v okamžiku, kdy se stává - možná prvním svědkem Ježíšova zmrtnýchvstání. Neplyne z toho snad důkaz o její výjimečnosti?

Vedle již zmíněných ctností, které, jak se domnívám, by Marii Magdalské měly být právem přiznány, je důležité se zmínit i o tom, že biblický text vnímá její postavu také jako postavu obyčejné ženy v tehdejší společnosti. I ona byla smutná, měla strach, vše ale překonala svou pevnou vírou, oddaností a láskou. Otázkou však nadále zůstává, proč přes všechny tyto kladné vlastnosti, byla Marii Magdalské nakonec přisouzena role nejslavnější prostitutky v dějinách. Osobně se domnívám, že pravý důvod nikdy nezjistíme.

Nekanonické texty rovněž nehovoří o Marii Magdalské jako o nevěstce a nepřisuzují jí negativní vlastnosti. Naopak, dokreslují její osobu a její charakter velmi pozitivním hodnocením. Postavě Marie Magdalské věnuje řada nekanonických spisů velkou pozornost a na rozdíl od Bible, je v nich často vyzdvihována na nebývalou úroveň.

Nekanonické spisy jí přiznávají titul nejlepšího Ježíšova žáka, učitelky a dokonce je i zde nazvána ženou, kterou Ježíš miloval. Jak vidíme, v nekanonických textech je postava Marie Magdalské oslavována a velebena. Tyto spisy, které nebyly zařazeny do Novozákonního kánonu, se však shodují s kanonickými knihami v jedné věci - sice nepatrné, ale já se domnívám, že závažné. Všechny se shodují v tom, že Marie Magdalská byla Ježíšovou následovnicí. V každém případě je zajímavé, že osobě Marie Magdalské - tzn. postavě ženy, je věnována pozornost, ačkoli ne srovnatelná v obou typech biblické literatury.

Podle mého názoru by to skutečně mohlo vypovídat o tom, že její postava sehrála významnou roli v Ježíšově životě a následně v raném křesťanství. V jakém směru byla tato role zásadní, zůstává bohužel prozatím zahaleno tajemstvím. Bez dostatečných důkazů není možné prokázat, zda byla ženou, kterou Ježíš miloval či jeho nejchápavějším učedníkem. Všechny teorie na toto téma jsou spekulativní.

Od objevu knihovny v Nag Hammádí se studium apokryfní literatury stalo prioritní záležitostí biblistů. Je to pochopitelné, neboť dnešní společnosti už nestačí strohé informace, které jsou i tak pokládány za obecně platné. Snaha dopátrat se skutečné pravdy je rozhodující ve všech oblastech lidského života. Je proto přirozené, že vzrostl i

zájem o biblické postavy, neboť s náboženstvím (jakéhokoli druhu) se setkáváme na každém kroku svého života.²⁵⁹

Člověku dnešní doby je dána jedna velká možnost, totiž možnost pochybovat. V této situaci jdou proto veškerá dogmata stranou a není nemorální nahlížet např. na Ježíše Krista, Marii Magdalskou či kteroukoli biblickou postavu jako na obyčejné lidi, kteří žili v určité době. Touha porozumět všem aspektům jejich života, způsobu uvažování, snění i boje za pravdu umožňuje současnému člověku vcítit se do myšlení těchto postav, které se nám potom začnou jevit jako opravdu skutečné a ne jen mytologicky známé. Cesta ke skutečné pravdě se však nikdy neobešla bez problémů. Proto i dnes dochází a nadále bude docházet k názorovým střetům mezi historiky, badateli, politiky a hlavně církevními činiteli a širokou veřejností. Není na tom nic zvláštního. Historická obec vždy chtěla a bude chtít znát pravdu založenou na důkazech, ať již písemných či hmotných. Badatelé a politici budou neustále porovnávat pro i proti a církevní činitelé nemají důvod měnit názor na postavu Marie Magdalské. I to je však také pochopitelné. Představa rozbití více než 2000 let staré tradice by mohla v mnoha směrech ohrozit celou křesťanskou ideologii a to by znamenalo katastrofální důsledky. Pro širokou veřejnost zůstane i nadále charakteristické, že bude neustále vznášet slovíčko „proč“ a utvářet si své vlastní názory a stanoviska bez ohledu na historickou skutečnost.

Jak jsem již zmínila výše, na postavu Marie Magdalské je i dnes téměř nemožné nahlížet ze všech úhlů pohledů vzhledem k množství různorodých textů, které o ní hovoří. Množství objevených textů (z části neúplných, zlomkových apod.) nabízí hlubší možnosti zkoumání a patrně potrvá léta, ne-li staletí, než bude z těchto střípků o této, pro nás zatím záhadné ženě, poskládán celý obraz. Osobně se domnívám, že ke skutečné pravdě o roli, postavení a životě Marie Magdalské povede ještě dlouhá cesta s nejasným koncem. Musím však podotknout, že ačkoli můžeme o Marii Magdalské v současnosti v některých otázkách z jejího života pouze spekulovat, dodává právě to její postavě na přitažlivosti.

Na Marii Magdalskou jsem si svůj osobní názor utvořila, což bylo také jedním z cílů mé práce. Myslím si, že historie této ženě opravdu ublížila a ačkoli nemohu svůj názor doložit přímými důkazy, nijak to neovlivňuje moji víru, spíše jí prohlubuje.

---

²⁵⁹ Náboženství- co by ideologie, v umění, hudbě, literatuře apod.

Domnívám se, že záhad okolo Marie Magdalské je nadále velké množství a jejich kontroverzní nádech nutí každého, aby si o této ženě utvořil sám svůj vlastní názor. Každopádně je jisté, že Marie Magdalská byla žena, jejíž život v raně křesťanském světě vyvolal řadu otázek a proto, ať už je pravda o ní jakákoli, nebojím se říci, že její postava byla, je a bude v každé době svým způsobem aktuální.

14. Seznam použité literatury:

- Bible, Český ekumenický překlad, Česká biblická společnost, 1995.
- Bible Kralická, Nákladem Britské i zahraniční společnosti biblické, Praha, 1928.
- Bovon Francois, New Testament traditions and apocryphal narratives, 1995.
- Büllesbach Claudia , Maria Magdalena in der frühchristlichen ,Überlieferung, Historie und Deutung, Verlag Dr. Kovač, Hamburg, 2006.
- Drápal Dan, Emancipace žen v církvi?, Návrat domů, 2003.
- Dus Jan A., Pokorný Petr, Neznámá evangelia Novozákonní apokryfy, Vyšehrad, Praha, 2006.
- Ehrman Bart D., Petr, Pavel a Marie Magdalena, Euromedia Goup, k. s. Knižní klub, 2007.
- Holding David, Lukášovo evangelium, neboť Syn člověka přišel, aby hledal a spasil co zahynulo, Návrat domů, 1994.
- Jacobovici Simcha, Pellegrino Charles, Hrobka Ježíšovy rodiny, objev, výzkum a důkazy, které mohou změnit dějiny, Knižní klub, 2008.
- Johnson Luke. T., Harrington Daniel. J., Evangelium podle Lukáše, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 2005.
- Kovář František, Výklad Evangelia Markova, Blahoslav, Praha, 1946.
- Kovář František, Dějiny Novozákonní Doby, Ústřední rada církve Československé,(skriptum)
- Kovář František, Novozákonní události, Ústřední rada církve Československé, Praha. (skriptum)
- Kovář František, Símě Království Božího, Postily jednoho roku, Blahoslav, Praha, 1949.
- Kubíková Jiřina, Dveře Království, Blahoslav, Praha, 1948.
- Malachi Tau, Marie Magdaléna svatá nevěsta, Knižní klub, Praha, 2007.
- Mánek Jindřich, Výklad evangelia Janova, Husova československá bohoslovecká fakulta v Praze.
- Mánek Jindřich, Setkání s Pánem (postavy Nového zákona), Blahoslav, 1954.
- Messadié Gerald, Případ Máří Magdaleny, Garamond, Praha 2005.

- Metzger Bruce, Goldstein David, Ferguson John, Velké události biblické doby, vzrušující výprava za lidmi a místy z Bible, Slováry, 1998.
- McGowanová Kathleen, Marie Magdalena - Očekávaná, Euromedia Group, k. s- Knižní klub, 2007.
- Němec Petr, Vzájemné postavení muže a ženy ve světle Nového zákona, Magisterská práce, Praha, 2000.
- Nordsieck Reinhard, Maria Magdalena, Die Frau an Jesu Seite, Münster, 2001.
- Opočenská Jana, Z povzdálí se dívaly také ženy, výzva feministické teologie, Praha, 1995.
- Pokorný Petr, Píseň o perle, tajné knihy starověkých gnostiků, Vyšehrad, 1986.
- Porsch Felix, Evangelium svatého Jana, Malý Stuttgartský komentář, Nový zákon 4, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 1998.
- Rinserová Luise, Mirjam, Vyšehrad, Praha, 1989.
- Sázava Zdeněk, Biblická Mozaika, Úvod do studia Nového zákona, Karolinum, Praha, 1998.
- Sázava Zdeněk, V hlavní roli Nový Zákona, šedesát biblických úvah, Blahoslav, 1998.
- Schweitzer Eduard, Das Evangelium nach Lukáš, Evangelische Verlagsanstalt Berlin, 1982.
- Souček J.B., Začátky a základy křesťanského náboženství, První epištola Pavla Korintským, Kalich, 1940.
- Struppe Ursula, Kirchschräger Walter, Jak porozumět Bibli, Vyšehrad, 2000.
- Tabor James D., Ježíšova dynastie, skryté dějiny Ježíše a jeho královské rodiny a zrození křesťanství, Knižní klub, 2007.
- Vouga Francois, Dějiny raného křesťanství, Vyšehrad, 1997.
- Žena v Bibli, Církví a společnosti, synodní rada českobratrské církve evangelické, Praha, 1979.

Slovníky a encyklopedie:

- Allmen von Jean Jacques, Biblický slovník, Kalich, 1987.
- Douglas J. D. a kol., Nový biblický slovník, Návrat domů, Praha, 1996.
- Heller Jan, Výkladový slovník biblických jmen, Advent orion, Praha, 2003.

- Newman Ja'akov, Sivan Gavri'el, Judaismus od A do Z, Federace židovských obcí v České republice, 1998.
- Novotný Adolf, Biblický slovník, Kalich, 1992.
- Petrosillo Piero, Křesťanství od A do Z, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní vydří, 1998.
- Souček J. B., Řecko-Český slovník k Novému zákonu, Kalich, Praha, 1994.
- Stubhann Matthias a kol., Encyklopedie Bible, Geminy, Svoboda a. s, Praha, 1992.

Internetové zdroje:

- [http:// www.Libri.cz/databaze/jmena/den.php?m=7&d=22](http://www.Libri.cz/databaze/jmena/den.php?m=7&d=22)
- [http:// www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm](http://www.myty.info/theology/magdalene/magdalene1.htm).
- <http://www.reflex.cz/Clanek21848.html>
- [http://serch.ebscohost.com./Marjanen,Antti,Catholic Biblical Quartely, October 2006, vol. 68, Issue 4, p. 766- 767.](http://serch.ebscohost.com./Marjanen,Antti,Catholic Biblical Quartely, October 2006, vol. 68, Issue 4, p. 766- 767)
- <http://www.lidovky.zpravy.cz>, Studijní příloha časopisu Advent, (5/2007)
- <http://search.ebscohost.com>.

BBC. Bible Mysteries. The real Mary Magdalene.- dokument stanice BBC (A BBC Manchester Discovery Channel, co –production, BBC 2003.) Odvysílaný poprvé v České republice na stanici ČT 2, během roku 2004, v cyklu s názvem „Tajemství Bible“.

Sekundární literatura:

- Bič. M, Ze světa starého zákona I.II., Praha, 1988.
- Dus. Jan A., Pokorný Petr, Příběhy Apoštolů Novozákonní apokryfy II, vyšehrad, Praha, 2003.
- Souček, J. B. Teologie Apoštola Pavla, Praha, 1976.
- Schwarz Marco, Láska v Bibli, Euromedia Group, k. s., Ikar, Praha, 2002.
- Výklady ke Starému zákonu I., Starozákonní překladatelská komise, Praha, 1991.

15. SEZNAM ZKRATEK:

Starý zákon

- Gn - Genesis, 1. Mojžíšova
- Ex - Exodus, 2. Mojžíšova
- Lv - Leviticus, 3. Mojžíšova
- Nu - Numeri, 4. Mojžíšova
- Dt - Deuteronomium, 5. Mojžíšova
- Joz - Jozue
- Sd - Soudců
- Rt - Rút
- 1S - 1. Samuelova
- 2S - 2. Samuelova
- 1Kr - 1. Královská
- 2Kr - 2. Královská
- 1Pa - 1. Paralipomenon
- 2Pa - 2. Paralipomenon
- Ezd - Ezdráš
- Neh - Nehemiáš
- Est - Ester
- Jb - Job
- Ž - Žalmy
- Př - Přísloví
- Kaz - Kazatel
- Pís - Píseň Šalamounova
- Iz - Izajáš
- Jr - Jeremiáš
- Pl - Pláč Jeremiášův
- Ez - Ezechiel
- Da - Daniel
- Oz - Ozdíš
- Jl - Joel
- Am - Amos

Abd - Abdiáš
Jon - Jonáš
Mich- Micheáš
Na - Nahum
Abk - Abakuk
Sf - Sofonjáš
Ag - Ageus
Za - Zachariáš
Mal - Malachiáš

Nový zákon

Mt - Matoušovo evangelium
Mk - Markovo evangelium
L - Lukášovo evangelium
J - Janovo evangelium
Sk - Skutky apoštolské
Ř - Římanům
1K - 1. Korintským
2K - 2. Korintským
Ga - Galatským
Ef - Efezským
Fp - Filipským
Ko - Koloským
1Te- 1. Tesalonickým
2Te- 2. Tesalonickým
1Tm- 1. Timoteovi
2Tm- 2. Timoteovi
Tt - Titovi
Fm - Filemonovi
Žd - Židům
Jk - Jakubova
1Pt - 1. Petrova

2Pt - 2. Petrova
1J - 1. Janova
2J - 2. Janova
3J - 3. Janova
Ju - Judova
Zj - Zjevení Janovo

Zkratky použitých zkratk mimokanonických spisů

DialS- Rozhovor se Spasitelem
FpEv- Filipovo evangelium
MEv- Mariino evangelium
PS - Pistis Sofia
SkFp- Skutky Filipovy
TmEv- Tomášovo evangelium
PtEv - Petrovo evangelium

Další používané zkratky:

NZ - Nový zákon
SZ - Starý zákon
Q - Sbíрка Ježíšových výroků
př.Kr.- před Kristem, (před naším letopočtem)
po.Kr.- po Kristu, (našeho letopočtu)
n. l. - našeho letopočtu

16. Summary

The title of diploma thesis is: Mary of Magdala in the Bible and in the Christian Tradition.

The thesis concentrates on the figure of Mary of Magdala, one of the most mysterious figures in the New Testament.

It proceeds methodically from biblical reports contained in the New Testament to the so-called apocryphal literature, and to contemporary views of Mary of Magdala.

These separate part sof the thesis analyze in detail the attributes ascribed to Mary of Magdala in the past and present in the Bible and in non-canonical literature.

Several chapters are also devoted to the general attitude to women from the viewpoint of the New Testament.

Based on biblical references, the individual chapters analyze Mary of Magdala in the role of a sinful woman. All the detailed analyses are used to refute her identification with other types of sinful women who apper in the New Testament, e. g. with the adulterous woman or the repentant sinner.

The thesis also focuses on the figure of Mary of Magdala as a faithful follower of Christ, who was also present at all the important moments that form the basis of the Christian faith. These events, in which Mary of Magdala plays some role, are organized to correspond to the stories of New Testament,

In the apocryphal literature, various selected texts are analyzed that mention Mary of Magdala, whether directly by name, or on the basis of agreement among scholars that her identity is hidden behind a particular name.

Again, the attributes ascribed to her in this literature are analyzed in detail. For example, she is presented as woman whom Jesus loved, or as the „Apostle of apostles“.

The conclusion of the work is devoted to a contemporary view of Mary of Magdala. It refers to fictional presentations of her and to the last research concerning her relationship with Jesus Christ.

The aim of the work is to analyze certain inconsistencies concerning Mary of Magdala and to consider the possibility that she had been identionally wronged in history. Last, bud not least, the aims was to form a personal opinion of this mysterious woman who played an important role in the early Christian world.

